

Šola ni samo pouk!

Foto JMP

Niža srednja šola Ivan Trinko si je ogledala razstavo Safeta Zeca v centru Bratruž

Uvodnik

Alojz Tul

Ali lahko pride do pandemije gripe?

Svetovno in evropsko javnost že nekaj časa vznemirja nedavni izbruh ptičje gripe, ki jo v strokovnih medicinskih krogih imenujejo aviarna gripa ali influenza (iz lat. besede avis, ki pomeni ptica). Za zdaj je omejena na območja v nekaterih deželah vzhodne Evrope. Tovrstna gripa napada ne samo ptice, ampak perutnino nasploh (kokoši, purane, gosi in podobne domače živali). Že decembra 2003 je ptičji virus v hujši obliki napadel perutnino v devetih azijskih državah. Takrat so predvsem na Tajskem, Kitajskem, v Vietnamu in v Indoneziji pobili več milijonov perutnine, da bi tako zajezili oziroma odpravili epidemijo ptičje gripe. Najbolj skrb zbujajoče pa je bilo to, da se je gripozni virus prenesel tudi na druge živalske vrste (mačke, tigre) in, četudi v omejenem številu, tudi na ljudi. Poročali so, da je bilo okuženih 117 ljudi, od katerih je več kot polovica umrla. K sreči se ni virus dalje širil od človeka do človeka.

Po krajšem premirju pa se je julija letos ptičja gripa prenesla tudi v Evropo, in sicer na perutnino, zlasti na divje race, v Rusiji, Kazahstanu in Moldaviji in nato dosegla Romunijo, Turčijo in Grčijo. Splošno znano in dokazano je, da predvsem ptice selivke prenašajo virus na velike razdalje, enako tudi nepreviden uvoz okuženih ptic. Zato so zlasti države Evropske unije uvedle v zadnjem obdobju razne preventivne ukrepe za preprečevanje ptičje gripe. Ljudje pa so kljub temu nezaupljivi, tako da je prodaja perutnine tudi pri nas občutno upadla. To pa ima na daljši rok lahko zelo škodljive gospodarske posledice. Vsekakor je treba poudariti, da je gojenje perutnine v Italiji

pod stalnim nadzorom, tako da ne vidimo razlogov za kakšen strah v zvezi z njenim uživanjem. Strokovni poznavalci virusov vedo povedati, da gripa spremlja človeštvo že od zdavnaj, ko so se ljudje začeli zbirati v gruclah in gojiti domače živali, od katerih so se verjetno prvič okužili. Toda danes so življenjske in zdravstvene razmere povsem drugačne. Tudi zgodovinarji kot proučevalci preteklosti ugotavljajo, da so se bolezenske epidemije gripe pojavljale v rednih časovnih presledkih od 10 do 50 let in zahtevale ogromno smrtnih žrtev. V povprečju so se vsako stoletje pojavile po tri epidemije ali bolje pandemije, to se pravi množična obolenja ljudi za gripo z visoko smrtnostjo. V prejšnjem 20. stoletju so to bile španska gripa leta 1918, azijska gripa leta 1957 in hongkonška gripa leta 1968. Najhujša od teh je bila španska gripa, zgodovinski spomin na slednjo je prisoten pri še živečih starejših ljudeh. Zahtevala je od 40 do 50 milijonov življenj, ker ni bilo učinkovitega zdravila proti njenemu virusu. Povzročitelja gripe so pri ljudeh odkrili šele leta 1933. Tako je samo na bojiščih prve svetovne vojne za špansko gripo umrlo nad 8 milijonov ljudi. Drugi dve pandemiji 1957 in 1968 sta zahtevali vsaka nekaj čez milijon človeških žrtev. Omenjene pandemije gripe so povzročili človeški in ptičji virusi. Zato obstaja možnost, čeprav minimalna, da naslednjo človeško pandemijo utegne povzročiti aktualni virus H5N1, ki se trenutno širi pretežno med pticami. Za to pa je potrebno, da predhodno pridobi sposobnost širjenja med ljudmi, vendar je v sedanjih razmerah možnost le teoretična. Zato je vsako širjenje preplaha med ljudmi neumestno in škodljivo. Prikazano stanje potrjuje splošno ugotovitev, da življenje na zemlji že dolgo ni povsem varno. Spremembe na vseh ravneh nas nenehno postavljajo pred resnične ali namišljene grožnje, ki jih često ne moremo več racionalno dojeti in obvladati.

Slovesnost

Ob 100. obletnici Zavoda sv. Stanislava

V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma je bila v nedeljo, 13. t.m., slovesna akademija ob stoletnici Zavoda sv. Stanislava in prve slovenske gimnazije. Slavnostni govornik je bil predsednik vlade Janez Janša, ki se je v govoru zahvalil ne samo začetnikom zavoda, temveč tudi sedanjemu vodstvu in profesorskemu zboru, saj je ustanova zaradi svojih odličnih rezultatov na dobrem glasu. Prireditve se je udeležilo tudi več ministrov in drugih visokih predstavnikov državnih služb, predstavniki diplomatskega zbora in slovenski škofje. Uvodoma sta udeležence nagovorila predsednik zavoda dr. Anton Jamnik in ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran. Le-ta je ob stoletnici delovanja Zavoda sv. Stanislava poudaril pomen škofa Antona Bonaventure Jegliča, ki je uresničil delovanje prve popolne slovenske gimnazije. Iz škofovih zavodov so namreč izšli vidni nosilci cerkvenega in javnega življenja. S svojo preroško usmeritvijo pa so temelji Jegličeve ustanove tudi v današnjem času navdih pri vseh dejavnostih, ki se dogajajo v šestih enotah obnovljenega zavoda, je dejal msgr. Uran in poleg napredovanja učencev in študentov na intelektualnem področju poudaril vzgojo srca, ki se odraža v veselju do življenja in v čutu odgovornosti do bližnjega, še posebej do preprostega človeka. "Kakor je škofa Jegliča pred 100 leti gojila zavest, da bi se Slovenci s svojo besedo, lastno kulturo in samobitnostjo enakoprav-

no vključili v skupnost evropskih narodov, tako je danes še bolj potrebno, da dediščino prejšnjih generacij novi rod ohrani in jo oplemeniteno posreduje naprej," je še dejal ljubljanski nadškof. Slavnostni govornik Janez Janša se je v govoru ugodoma zahvalil vsem, ki so na začetku prejšnjega stoletja zmogli toliko zdravega pogleda in stvarne moči, da so postavili temelje srednjega šolstva v slovenskem jeziku. Ustanovitev prve slovenske popolne gimnazije s slovenskim učnim jezikom pomeni po pol stoletja vsaj delno uresničitev ene izmed zahtev slovenskega narodnega programa iz leta 1848, ko smo zahtevali slovenski jezik v šole in urade. "Ni slučajno, da je bila zamisel najprej uresničena v okriljih katoliške Cerkve na Slovenskem," je nadaljeval Janša, "saj so velik del narodove inteligence predstavljali ravno slovenski duhovniki." Ker so delovali med ljudstvom in za ljudi, so se večinoma dobro zavedali, da jezik predstavlja osnovno gradivo narodove identitete. Škof Jeglič je s postavitvijo temeljnega kamna za zavod in gimnazijo simbolno in dejansko postavil tudi temelj, na katerem je v naslednjih desetletjih zrasel velik del slovenskega izobraženstva.

/ stran 2

Pogovor

Dr. Janko Zerzer, znani koroški kulturnik, je te dni dopolnil sedemdeset let. Slavljencu iskreno čestitamo!

3

glasbena matica

ABONMAJSKA KONCERTNA SEZONA 2005/2006

glasbeni spleti

trst - gorica - špeter

vpis abonmajev in informacije:

Glasbena matica, ul. Montorsino, 2 - Trst
tel.: 040.418605
od ponedeljka do petka od 9.00 do 16.00

Kulturni dom, ul. Petronio, 4 - Trst
tel.: 040.632664
od ponedeljka do petka od 10.00 do 13.00

Koroška

Napisi padajo.....

O bčinski svet Železne Kaple je letos julija skoraj soglasno sprejel predlog župana Dietra Hallerja za postavitev dvojezičnih tabel v Beli. Tabli, na začetku in koncu naselja, so postavili prejšnji teden, potem ko je pristojno velikovsko okrajno glavarstvo izdalo ustrezen odlok. Deželni glavar Haider se je ostro postavil proti postavitvi novih dvojezičnih napisov ter naglasil, da bodo napi-

sno priklenil predstavnik slovenske Enotne liste (EL) v občinskem svetu Franc Jožef Smrtnik. Odstanitev dvojezičnih napisov je potekala le nekaj ur po srečanju avstrijskega predsednika Heinza Fischerja s slovenskim kolegom Janezom Drnovškom v Bilčovsu.

Tudi na tem srečanju sta oba predsednika naglasila potrebo, naj se v kratkem postavijo dvojezične table na južnem Koro-

škem, ampak tudi v Avstriji in Sloveniji. Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) je v izjavi za javnost sporočil, da so skupaj s Francem Jožefom Smrtnikom ter posameznimi vaščani iz Bele vložili pri državnem tožilstvu v Celovcu kazensko ovadbo zoper deželnega glavarja Haiderja zaradi suma zlorabe uradnega položaja in zaupanja, zaradi prestavitve mejnih znakov in hudega poškodovanja tuje lastnine, ker je Haider namreč zaukazal odstranitev krajevnega napisa. NSKS je obenem pozval avstrijsko vlado, "da nemudoma reagira na škandalozne prijetljaje v Beli", o dogodkih pa je obvestil tudi slovenskega in avstrijskega predsednika, Janeza Drnovška in Heinza Fischerja. NSKS je tudi objavil poziv, naj prebivalstvo solidarizira s Smrtnikovo akcijo. Proti odstranitvi dvojezičnega krajevnega napisa v Beli se je izrekel tudi vodja Zelenih na avstrijskem Koroškem Rolf Holub. Kot je zapisal, naj bi to bilo "jasno in neupravičljivo dejanje provokacije deželnega glavarja Haiderja." Poleg tega je Holub tudi opozoril, da ni pravne osnove za odstranitev dvojezičnega krajevnega napisa. Center avstrijskih narodnosti z Dunaja (CAN) je sporočil, da koroški deželni glavar Haider s svojim ukazom "namerno krši ustavo". Za morebitne eskalacije je edinole odgovorne deželni glavar, je še poudaril predsednik CAN Marjan Pipp. Franc Jožef Smrtnik je z akcijo nadaljeval vse do petka popoldne: v noči na soboto so delavci cestne uprave na zahtevo koroškega deželnega glavarja Jörga Haiderja odstranili še drugo tablo.

Peter Rustja

sa v Beli odstranili in da bo razveljavil odlok o postavitvi, saj naj bi Bela ne izpolnjevala pogojev za samostojno naselje v skladu s predpisi o cestnem prometu. Pristojni deželni svetnik Gerhard Doerfler iz vrst Haiderjevega Zaveznitstva za prihodnost Avstrije (BZO) je nato izdal uredbo za odstranitev obeh krajevnih tabel. V jutranjih urah 10. novembra so uslužbenci cestne uprave odstranili le enega, kajti na drugega se je pravoča-

škem. O tem se je še pred srečanjem z Drnovškom avstrijski predsednik pogovarjal tudi s koroškim glavarjem Haiderjem, ki pa je v zvezi s tem in v zvezi z upodobitvijo knežjega kamna na slovenskih evro-kovancih pač potrdil svoja znana odklonilna stališča. Več kot 100 posameznikov je tistega dne Smrtniku izrazilo podporo. Novica o Smrtnikovi protestni akciji je odmevala ne samo na

"D a je bil temeljni kamen položen trdno in zasejano dobro seme, pa pričata obnova in rast zavoda po polstoletni nasilni prekinitvi zaradi nacistične in komunistične zasedbe," je navedel slavnostni govornik. Po njegovem mnenju je

letu 1945 za zidovi zavoda več kot 40 let poučevala jugoslovanska vojaška doktrina, ki je imela za enega od svojih notranjih sovražnikov tiste, ki so to šolo postavili na noge in se v njej šolali. Nova Demosova vlada pa je naredila eno najbolj simboličnih potez, ko je ob

edini kapital, ki nam zagotavlja enakovrednost v hitro razvijajočem se globalnem svetu. Predvsem pa nam doma lahko omogoča dobro prihodnost, blaginjo naroda in smiselno življenje človeka," je sklenil svoj govor predsednik Janša. Zavod sv. Stanislava v

škofijska klasična gimnazija odločilno pripomogla k uveljavljanju slovenščine na novo ustanovljeni univerzi v Ljubljani leta 1919 ter pripomogla k uveljavitvi pouka v slovenskem jeziku v vseh gimnazijah po letu 1918. V okviru delovanja Zavoda sv. Stanislava je Janša izpostavil tudi nekatere težave, s katerimi se je Zavod v svoji zgodovini soočal. V delovanje Zavoda sta namreč po Janševih besedah veliko bolj kot prva vojna ostro posegla dva totalitarizma. "Nacional-socializem in komunizem sta spremenila šolo v kasarno, v koncentracijsko taborišče in v kraj, od koder so bili tudi številni njeni bivši dijaki poslani v smrt," je dejal Janša. Namesto humanistike se je po

Božiču 1991 vrnila stavbo lastniku v upravljanje z namenom, da se obnovi vzgojno-izobraževalna dejavnost. V govoru je slavnostni govornik poudaril tudi pomen privatnega in neodvisnega šolstva, kar je dobrodošla dopolnitev in popestritev javnemu šolstvu. Slovenski šoli je po njegovih besedah potrebno vrniti humanizacijo in dokončno postaviti na profesionalna pedagoška načela, da bo na ta način resnično avtonomna in neodvisna od vsakokratnih političnih razmer. "Danes je Slovenija pred enakim izzivom kot skozi celotno zgodovino: Ohraniti, povežati in povečati moramo slovensko ustvarjalno moč. Znanje in vrednote so naš

Šentvidu nad Ljubljano je leta 1901 ustanovil ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič. Prva generacija dijakov je začela pouk 21. septembra 1905. V okviru Zavoda danes delujejo gimnazija, na kateri se vsako leto izobražuje približno 670 deklet in fantov, dijaški dom, v katerem prebiva tretjina dijakov, glasbena šola, Slovenski dom in študentski dom.

po STA

Novi časi, nove navade

Srečal sem prijatelja

V eselili so ga tovarnjaki, ko pa smo dobili čisto novega in velikega, se je vanj usedel (oz. priplezal) in skoro srečen dejal: "Ostro, tega velikana bi bilo lepo voziti". To je le eden redkih spominov na dogajanja pred desetletji v mali slovenski vasi, ki se je nesorazmerno širila, seveda ne na račun domačinov, ampak prišlekov. Bili so časi, ko smo se dobivali, domačini namreč, pri nedeljski slovenski maši, ko smo praznik vaškega patrona proslavljali slovesno ob prisotnosti velikega števila domačinov in prebivalcev bližnjih vasi. Slovesno sveto mašo je poleg domačega župnika vodil še kateri od sosedov, cerkveni pevski zbor je bil ojačen in doma-

činka je na harmonij, ker orgel ni bilo, vneto spremljala številne pevce. Po končanem verskem obredu, se je vsa množica odpravila v vas po stopnišču ali do bližnje obale, če je bilo vreme naklonjeno. Domačini so se vidno zadovoljni vračali na svoje domove v pričanju, da se je ta mala vas lepo oddolžila svojemu patronu in tradiciji. Seveda se je to dogajalo pred desetletji, danes je nekoliko drugače, ko nam velikodušno režejo pogačo prišleki, saj nam nji-

Zahvalna nedelja v Štandrežu (foto DP)

meti, tudi (in predvsem), ker jih pri nedeljskih mašah ni, če te sploh so v domačem jeziku, nas (pripadnike tretjega življenjskega obdobja?) pa to boli in se z grenkobo v srcu spominjamo lepših dni. To pomeni, da se staramo in da nismo "cool", saj bi sicer razumeli, da moramo sprejeti medkulturnost, ki je "ful" zanimiva, da se manjšinci lahko emancipirajo. Vsekakor se sam z veseljem in z grenkobo spominjam tistih časov, ko je starejša gospa skrbela za cer-

kvico in za to, da bo vsakdo tudi finančno podpiral ta božji hram, ko je mlada študentka polna dobre volje spremljala maloštevilni cerkveni zbor, ki pa ni zamudil ene same nedeljske pobožnosti, ko smo še imeli ministrante in cerkvenika, čeprav le "part time". Ti spomini so se v meni prebudili, ko sem po desetletjih srečal prijatelja, ki je s tistim obdobjem povezan. Lepi občutki, upam obojestranski, ko po tako dolgem času sreča nekoga, za katerega si ve-

del ali nisi vedel, kje je in kako se počuti. Pravo naključje ob nekem skoro nepomembnem branju me je spomnil na prijatelja in sem ga ob prvi priložnosti obiskal, ga pozdravil, izmenjala sva si spomine na tiste čase, medsebojno sva si zaželela, da bi naju Bog še dolgo ohranil pri zdravju, in sam sem odšel notranje bogatejši, saj sem otipljivo doživel srečo in zadovoljstvo tiste celice, ki nas je skozi stoletja ohranila, to je: srečne družine.

Antek

Povejmo na glas

Požigi ali vse težje preizkušnje

Verjetno ni nikogar, ki se ne bi ob zaostritvi razmer v Franciji zavedel, da smo se vsi skupaj znašli v zares težki situaciji. Pokazale so se razpoke znotraj našega razvitega sveta, ki so kot strela z jasnega osupnile tako rekoč vse. Požiganje in razdejanja v predmestjih Pariza in tudi drugje so se povezala z napadi v Londonu, kjer so bili izvajalci nasilja ravno tako sinovi priseljencev, torej mladi ljudje, rojeni in odrasli pri nas. Kako je mogoče, da pride do takšnih izbruhov nestrpnosti s strani tistih, ki bi morali biti samoumevno del našega sveta in naše izkušnje? Kaj smo v teh zadnjih dveh desetletjih spregledali in kje tiči razlog za skrajno nezadovoljstvo, ki se je v sedaj razjarjenih slojih očitno kopičilo leta in leta ter preskočilo v maščevalne izgrede trgov in cest?

Izvedenci, ki se ne bojijo pogledati neprijetni resnici v oči, si razlagajo nedavne šokantne dogodke z ugotovitvijo, da se milijonsko priseljeništev nikoli ni vključilo v našo družbo, ampak je ostalo popolnoma izven nje. Sedanja nasilna dejanja so zoper gostiteljsko državo uperjena le na videz, v resnici so se sprožila zato, ker hočejo biti potomci prvih priseljencev del te iste države, ki se je zadovoljila z njihovo obrobno. Obrobno je tista, ki je nevzdržna, saj med drugim pomeni obupen socialen položaj, v katerem se brezposelnost približuje petdesetimi odstotkom, pogoji za šolanje so manj kot zadovoljivi in s tem ni jamstev za prihodnost, prihodnosti praktično ni. Protest tudi naj ne bi bil poli-

tičen in ni niti protilevo niti protidesno usmerjen, je hušji in že kar univerzalen - dogaja se na ravni delo-nedelo, dobre ali nikakršne možnosti za življenje, na ravni vse globlje razpoke med izobiljem in naraščajočo revščino, med naraščajočo revščino in izobiljem. In v luči prav tega prepoznanja se lahko v vseh državah razvitega sveta upravičeno zamislimo, vsekakor je utemeljena in celoujna pretehtana in uravnotežena zaskrbljenost.

Dejstvo je, da smo kot razviti svet na že dramatičnem razpotju: prva možnost je ukrepanje s trdo roko, kjer se je dovolj spomniti izjav francoskega ministra za notranje zadeve, ki bi "očistil" vse, kar je šlo iz tira, pri čemer raje ne omenjamo njegovega skrajno ciničnega poimenovanja priseljencev. Podobno izrazoslovje imamo žal priložnost poslušati tudi doma, in sicer s strani italijanskega ministra za pravosodje, za katerega so priseljenci "barbari", ki jim je treba z vsemi sredstvi preprečiti, da bi spodkopali našo civilizacijo. Druga možnost vidi v tovrstnem prijemu trde roke največjo možno nevarnost, ki bi zagotovo odvzela naši kulturi in demokraciji tisto temeljno vrednoto, brez katere bi se slej ko prej izenačili z vsemi sedaj delujočimi nasilji. Smiselno prihodnost seveda predstavlja druga možnost, namreč ukinitelj razdalj med ljudmi nenasilno, v nasprotnem primeru bo policijska ura zavladala celotnemu svetu in s tem tudi nam.

Janez Povše

Informacija, mrtvi otroci
in objestnež

Unicef: V potresu v Pakistanu umrlo 17.000 otrok. Tak je bil naslov agencijske vesti Slovenske tiskovne agencije z dne 31. oktobra.

V uničujočem potresu, ki je 8. oktobra prizadel Pakistan, je umrlo najmanj 17.000 otrok, preživeli pa bodo trpeli zaradi travm, hujših od tistih, ki so jih pustile prejšnje naravne katastrofe, je po poročanju STA sporočila izvršna direktorica Sklada ZN za pomoč otrokom (Unicef) Ann Veneman. Poleg tega po njenih besedah obstaja nevarnost "drugega vala smrti", če ne bo na prizadeta območja čim prej prispela zadostna medicinska pomoč in pitna voda. Po navedbah Unicefa je potres, v katerem je umrlo najmanj 55.000 ljudi, prizadel od 1,6 do 2,2 milijona otrok.

"Ocenjujemo, da je vsaj 17.000 otrok umrlo v Solah," je na novinarski konferenci izjavila Venemanova in poudarila, da je bila približno polovica prebivalcev na prizadetem območju mlajša od 18 let. Za preživele otroke bi lahko bile travme "hujše, kot so bile v primeru drugih tragedij, kot je bil na primer tsunami", ki je decembra 2004 prizadel jugovzhodno Azijo, je še povedala direktorica Unicefa. Kot je pojasnila, so bili med zadnjim potresom "otroci v Solah, ki so se zrušili. Med preživelimi so številni ranjeni, mnogi so izgubili solske prijatelje, profesorje, ljudi, ki so jim bili v življenju pomembni.

Kot poroča Unicef, ki navaja podatke pakistanske vlade, je bilo v potresu uničenih 8000 šol. Skoraj 20.000 otrok pa trpi psihološke posledice zaradi poškodb ali amputacij. Potres je prizadel tudi indijski del Kašmirja, vendar je največ žrtev zahteval v Pakistanu, do danes, ko te vrstice pišem, naj bi jih bilo že okrog osemdeset tisoč. Skoraj gotovo pa točnih števil ne bomo nikdar izvedeli, kot se to redno dogaja, ko gre za revne države.

Gornjo agencijsko vest sem zavestno izbral, da bi vas, drage bralke in bralci, opozoril na to, kako se danes v naši razviti družbi poroča, preprosto povedano: rad bi vam povedal, kako se danes informira javnost. Če ste imeli srečo, ste gornjo novico morda prebrali nekje na dnu kake mednarodne kronike vašega dnevnega časnika, po televiziji je niso dali, najbrž tudi po radiu ne.

Če berete katoliške tednike, ste jo morda tudi nekje našli, a gotovo ste v dneh, ko je bila ta novica objavljena, in tudi v dneh, ko je sam potres prizadel Pakistan, gotovo na prvi strani našli novico, kaj novico!, četrtr strani zapisa o tem, kako je nekaj več kot dvajsetletni objestni in vsega presiti mladenič iz znane bogate družine iz Turina padel v komo zaradi prevelikega odmerka mešanice drog, ki jih je bil zaužil v družbi treh mladih ljudi, za katere ne moremo reči, da bi lahko bili za vzor našim otrokom.

Prav gotovo si nobena mati ne želi imeti takih otrok, kakršni so bili "kompanjoni" našega mladega razvajenca in presiteža iz Turina, ki se je na koncu in na srečo le izvil, sedaj da se zdravi nekje v ZDA. Ko bo prišel nazaj, nam ga bodo v medijih spet ponujali kot "uspešnega mladega menedžerja, ki naj bi obnovil in prenovil celotno podoba", izgled znane tovarne avtomobilov iz Turina, za katero v Italiji vsi davkoplačevalci občasno sežemo globoko v žep, da ji denarno pomagamo, ker bi jo bili sicer že zdavnaj zaprli.

Sedaj pa k bistvu: o tem bogatem, nevzgojenem mulcu, ki je bil in je presit vsega, so nas mediji, še posebej televizija in radio, a tudi časopisi, dobesedno zasipali z vestmi. Poročali so na dolgo in počez, a kar je grozljivo, je to, da je ravno tiste dni v Pakistanu umrlo 17 tisoč otrok in skoraj 80 tisoč ljudi, ki si pri nas take medijske pozornosti niso zaslužili. Vesti o potresu so se takoj umaknile v drugi plan, kot se reče.

Gotovo komentar ni potreben, je pa zato potrebno ob takem dejstvu razmisliti o nas samih, o našem poročanju in vašem branju, o naši družbi nasploh. Ni namreč naključje, da islamski teroristi danes, (Glej, recimo, Čečene, da ne govorimo samo o Arabcih!), posegajo po vedno strahovitejših in medijsko odmevnih atentatih, in to po načelu: "Če hočeš na Zahodu na prvo stran dnevnika in na televizijo in boš zato odmeven, moraš klati civiliste, matere, otroke!"

Beslan docet, bi lahko zapisali brez nepotrebnega sprenevanja, ki ga je tudi v našem poklicu odločno preveč! Beslan nas uči, kaj smo.

Seveda ne odobravam čečenskih muslimanskih skrajnežev, ki so pobili v Beslanu otroke in njihove matere, a samo govorim o tem, da so to storili predvsem zato, da so vase zazrti zahodno bogato družbo ponovno opozorili na nevzdržno stanje v Čečeniji, kjer Rusi tudi danes počno, kar hočejo.

Z blagoslovom ZDA in tihim privoljenjem gnile Evrope, seveda!

Čečeni in Arabci niso vsi teroristi, to je jasno. Kolje in ubija se torej (tudi) zato, da se pride na prvo stran! In lepo vas prosim, prizaneste mi z nepotrebnim moraliziranjem, da ni prav tako!

Na tehničar v vaši duši dajte raje 18 tisoč mrtvih in nedožitnih otrok v Pakistanu in presitega objestneža iz Turina. Nobenega dvoma nimam, kam se bo vaša moralna in etična tehničar nagnila.

Samo za to gre!

Samo za moralo in etiko gre!

paljki@noviglas.it

POGOVOR dr. Janko Zerzer

Sedem vprašanj dr. Janku Zerzerju
ob njegovi sedemdesetletnici

Dr. Janko Zerzer sodi med tiste kulturnike v zamejstvu, ki so po drugi svetovni vojni iz ljubezni do slovenščine in slovenske kulture znali najprej kot mladi sprejemati kulturno izročilo starejših ter ga kasneje s prav takim mladostnim navdušenjem deliti mlajšim generacijam. Imena oseb, kot je dr. Janko Zerzer, so zato tesno povezana ne samo z institucijami, v katerih več desetletij neumorno delujejo (v njegovem primeru je to Krščanska kulturna zveza, kateri še danes aktivno predseduje), ampak s samim pojmom kulture na določenem ozemlju. Z dr. Jankom Zerzerjem smo se torej pogovarjali o kulturi na Koroškem nekoč in danes, in sicer s pomočjo simboličnih sedmih vprašanj, ki izpostavljajo tako jubilatno življenjsko pot kot tudi izzive in okoliščine, v katerih se je razvijalo in ohranjalo slovenstvo na Koroškem.

Vaša generacija je zrasla v času vojne in ne nazadnje kulturnega nasilja nad Slovenci. Kaj pomenita za Vas besedi strpnost in kultura?

Naša generacija je doraščala v času nacizma, ko je bila strpnost absolutna tujka. Nacizem ni le vse, kar je imel za manjvredno, radikalno odklanjal, temveč to skušal tudi uničiti, kar mu je v grozljivi meri uspelo. Ker pa je strpnost ena osnovnih vrlin kulture, je ta čas brez dvoma eno najbolj nekulturnih obdobij v zgodovini človeštva. To je seveda zapustilo neizbrisne sledove v mladih ljudeh. Po zlomu nacizma pa smo doživeli deziluzionističen fenomen, kajti mnogo tega duha nestrpnosti naša družba tudi zdaj ni odložila, saj ji je v odnosu do tujega oz. drugačnega imanentno.

Na Koroškem smo to doživeli npr. pri vprašanju odnosa do slovenskega jezika. Nacisti so ga skušali dočeti iztebiti in so ljudem sugerirali, da Korošec govori le nemško, kar pa jim na družinski ravni proti pričakovanju ni uspelo, tembolj seveda v javnem življenju. Po osvoboditvi naj bi se položaj drugega deželnega jezika bistveno spremenil. Šolska ureditev je predvidevala obvezen pouk obeh jezikov že v osnovnih šolah, kar bi pomenilo, da bi bilo možno pripraviti tla za skrajno strpno in prijateljsko družbo. Žal se je nemško-gospodski odpor proti tej ureditvi začel takoj po njenem sprejetju in se je končal v protizakonitih šolskih stavkah, ki so ji pripravili konec. S tem je utrpel ugled našega jezika nepopravljivo škodo, kar se dramatično zrcali v nazadovanju slovenskega družinskega jezika. Na sebi razveseljivo naraščanje števila prijav k slovenskemu pouku na vseh šolskih ravneh nikakor ne more biti nadomestilo za to izgubo in je v mnogih primerih le alibijska akcija staršev, ki se tako želijo znebiti slabe vesti za svojo brezbriznost in prilagodljivost.

Kako so se po Vašem mnenju in osebnih izkušnjah spremenili odnosi znotraj Slovencev na Koroškem oziroma med Slovenci in Nemci na Koroškem?

Koroški Slovenci imamo od nekdaj problem s pluralizmom. Seveda je to tendenco podpiral poveljni politični sistem v Jugoslaviji, ki smo ga v precejšnji meri prevzeli. Eni so bili v vsakem oziru "ta pravi", na drugi strani pa so bili sami izdajalci in njihovi simpatizerji. Posledica je bila, da mnogi rojaki s svojimi sosedi niso gojili nobenih stikov in so se drug drugemu po možnosti izogibali. Oba politična tabora sta se za cementirala do skrajnega in niti nista iskala skupnih imenovalcev. To

razmerje se je le počasi rahljalo, vendar do danes ni doseglo stopnje korektnih demokratičnih pravil. Koordinacijski odbor, ki ne skuša koordinirati različnih pogledov na bistvena vprašanja in najti za obe strani sprejemljivih rezultatov, temveč le služi paraliziranju nasprotnih stališč, ne zasluži tega imena. Tudi kar se je dogajalo v Narodnem svetu in končno vodilo do porazne ustanovitve tretjega tabora, pa naj to še tako olepšavajo, je izraz napakno pojmovanega pluralizma in direktno nasprotuje narodnim inte-

Foto DPD

resom.

Na kulturnem področju smo našli pravo formulo koeksistence. Sicer je trajalo dolgo, da je naša priznanje tako v Ljubljani kakor tudi pri koroški levici Krščanska kulturna zveza, vendar smo v letih našli tisto obliko korektnega sodelovanja in dopolnjevanja, s katerim dosežemo v danih razmerah take uspehe, da se jih nam ni treba sramovati.

Kar se tiče odnosov med nemško večino in slovensko manjšino, obstaja seveda vrsta pomanjkljivosti, vendar se je napetost v marsičem spremenila v plodno sodelovanje. Mnóžijo se prireditve, ki jih Slovenci in Nemci skupaj oblikujemo, nastajajo prava partnerstva in celo prijateljstva, slovenska kultura ni več v vsakem primeru tuji element v deželi. S tem ni rečeno, da smo dosegli stanje zaželeno enakopravnosti, vendar se odnosi razvijajo v pravo smer, kar je vsekakor razveseljivo, je pa seveda zelo dolgotrajen proces, ki ne prenese motenj, ki pa žal tudi ne izostajajo. Neki optimizem pa je na vsak način upravičen.

Osebo ste se zapisal kulturi in kulturnemu delovanju tako kot organizator kulturnega življenja na Koroškem, ne nazadnje pa tudi kot šolnik. Kako ste Vi našli pot do kulture? Kako je po Vašem mnenju danes, ko se ne le na Koroškem na kulturo gleda kot na balast in ne kot vrednoto?

Od mladosti sem bil mnenja, da je dolžnost slovenskega človeka, še posebej, če je deležen kake višje izobrazbe, da se po svojih možnostih in potrebah angažira na kulturnem področju. Že kot otroci smo po vojni in navdušenjem sodelovali v domačem društvu kot odrski igralci in pevci. V gimnazijskih letih smo imeli na Plešivcu zelo aktivno dijaško družino, kateri sem v oddelčni fazi predsedoval in je poleg običajnega petja tudi za slovenski spored radia in igranja na podeželju

začela izdajati dijaško glasilo Kres, zibelko novejšje slovenske literature na Koroškem. V študentskem klubu na Dunaju smo imeli poleg rednih sestankov tudi kar uspešen pevski zbor, nekaj časa literarni krožek, tudi neslavisti smo poslušali slavistična predavanja profesorja Piuka. Ko sem prišel kot učitelj nemščine in zgodovine na Slovensko gimnazijo v Celovec, je bilo zame samoumevno, da sem se angažiral v domačem društvu v Svečah in v osrednjih organizacijah, najprej v Narodnem svetu, ko sem spoznal

sta prejela Marij Maver kot predsednik tržaške Slovenske prosvete in Damijan Paulin kor predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici Tischlerjevo nagrado, je izraz nekega zblíževanja, ki bi si ga želeli tudi preko drugih meja, ki jih menda ni več, predvsem s centralnim slovenskim prostorom. Ni res, da od Republike Slovenije le pričakujemo čimveč denarja. Kar se nam zdi dosti bolj važno, je zanimanje za naše probleme in moralna podpora pri naših prizadevanjih. Če imamo občutek osamelosti, kar se tu in tam pojavi, je to znak brezbriznosti narodnega jedra za obrobne dele, in to je za nas porazno. Lepo govorjenje o skupnem kulturnem prostoru nič ne pomaga, v naši organizaciji smo ga vedno pojmovali zelo konkretno in kompleksno in smo seveda vključevali tudi zdomstvo, tudi ko to ni bilo oportuno.

Kaj pogrešate na Koroškem - več kulture in dialoga v politiki (tudi manjšinski) ali kulturno politiko za razvoj narodne skupnosti?

Da je na Koroškem vsako kulturno udejstvovanje hkrati izrazito politično agiranje, tega se dobro zavedamo in mislim, da se po tem tudi ravnamo z vso odgovornostjo. Da pa mora biti tudi vsako politično delovanje čimbolj kulturno, to pa se le prerado pozabi. Ne morem prenesti, če pri kom zapazim, da stoji pomembnost lastne osebe v ospredju ali da išče kot predstavnik manjšinske organizacije, v kateri ne more biti prostora za druge interese kot za idealizem, osebne koristi. Če se bojo vsi držali teh načel, bo dosegla tudi politična kultura večjo kvaliteto.

Kot dober poznavalec klasične glasbe ste to glasbeno vrst popularizirali tudi preko radijskih valov. Kakšen je torej Vaš odnos do glasbe ter posledno do medijske ponudbe na Koroškem?

Vsi smo od otroških let doraščali z ljudsko pesmijo, ki jo ljubimo in je ne bi hoteli pogrešati, saj je važen del naše identitete. Vendar neznosno je za emancipirano družbo, in to sooblikovati je važen del naše kulturne politike, če se omejuje glasbeno zanimanje na ljudsko pesem in ljudsko glasbo. Zato sem že pred leti predlagal ustanovitev glasbene šole na Koroškem, ki bi mlajši generaciji olajšala dostop do zahtevne glasbene kulture, zato že leta dolgo organiziram obiske filharmoničnih koncertov v Cankarjevem domu in opernih predstav v Ljubljani. Zato sem svojčas kot družabnik tudi predlagal vsaj enourno oddajo klasične glasbe v novo ustanovljenem Radiu Koročan, ki sem jo do ukinutve sam oskrboval. O uspehu teh prizadevanj nimam nobenih iluzij. Na prireditvah Koroškega poletja, imenitnega glasbenega festivala, komaj srečam kak znan obraz, in če zavrtim slovenske oddaje v radiu, slišim vedno isto glasbo, ki jo deloma le težko prenašam. Pa bomo seveda na tem projektu delali naprej. Za to bosta skrbela Društvo prijateljev Slovenske filharmonije in Krščanska kulturna zveza.

Kaj si na skritem želite za vašo sedemdesetletnico?

Kot sedemdesetletnik seveda nimam nobenih materialnih želja, ne skritih in ne odprtih, imam pa gorečo željo, da bi se za to delo, ki ga zdaj kljub precejšnji življenjski zrelosti še vedno opravljam, našlo dosti mlajših aktivistov, ki bi ga v našem smislu s potrebnim idealizmom nadaljevali, kajti za razvoj in obstoj naše narodne skupnosti je sicer pametna in odgovorna politika potrebna, brez temeljev kulturne dediščine pa smo obsojeni na smrt.

Peter Rustja

VATIKAN Po obisku kardinala Giovannija Lajole v Moskvi

Celoviti diplomatski odnosi z Rusijo še niso možni

Zunanji minister Vatikana, nadškof Giovanni Lajolo, je po nedavnem obisku v Moskvi danes za radio Vatikan povedal, da vzpostavitev celovitih diplomatskih odnosov med Vatikanom in Rusijo za zdaj še ni možna, poroča ameriška tiskovna agencija AP. Lajolo je ob začetku obiska v Rusiji, kjer se je mudil med 26. in 30. oktobrom, dejal, da Vatikan upa na vzpostavitev celovitih diplomatskih odnosov med državama, ob tem pa za ruske medije izjavil, da trenutni odnosi ne ustrezajo teži obeh držav v mednarodni areni. Slednje je Lajolo ponovil tudi v današnjem pogovoru za radio Vatikan, pri tem pa nakazal, da v odnosih med državama še vedno obstajajo "zadržki". "Menim, da bi bilo logično napredovanje k popolni

normalizaciji odnosov, vendar pa zaradi različnih vzrokov za zdaj še ni moč določiti natančnega datuma," je povedal vatikanski zunanji minister. Sveti sedež in Rusija imata "odnose posebne narave", pri čemer ima Rusija v Vatikanu veleposlaništvo, Vatikan pa v Moskvi papeškega nuncija. Lajolo je dejal, da so bili pogovori z ruskim zunanjim ministrom Sergejem Lavrovom "prijateljski", srečanja z drugimi ruskimi predstavniki pa odkritosrčna in koristna. Predstavnik Vatikana se je v Rusiji srečal tudi s predstavniki ruske pravoslavne cerkve, med drugim z metropolitom Kirilom, ki je vodja odbora ruske pravoslavne cerkve za zunanje odnose.

"Prepričan sem, da patriarhat tako kot Sveti sedež želi, da bi bili naši odnosi bolj bratski, odprti in zaupljivi," je ocenil Lajolo in dodal, da "obstajajo objektivne vzajemne razlike, ki zahte-

vajo poglobljeno preučevanje". Papež Janez Pavel II. si je dolgo prizadeval za obisk Rusije, njegova prizadevanja pa nadaljuje tudi sedanji papež Benedikt XVI., ki je napovedal, da bo združitve vseh kristjanov prednostna naloga njegovega pontifikata. Poglavar ruske pravoslavne cerkve, patriarh Aleksij II., vztraja, da bi bil papežev obisk Rusije mogoč le v primeru, če bi rimskokatoliška cerkev končala svoj domnevni lov za spreobrnjenici v Rusiji in drugih državah nekdanje Sovjetske zveze, obenem pa prenehala z diskriminacijo pravoslavcev na zahodu Ukrajine. Vatikan je omenjene obtožbe že večkrat zavrnil. Zunanji minister Vatikana je med obiskom v Rusiji povedal, da se s predstavniki ruske pravoslavne cerkve ni posebej pogovarjal o morebitnem obisku papeža, danes pa je izjavil, da za to še vedno moli. "Srečanje med svetim očetom in patriarhom mora biti dokaz bratstva vsemu svetu in mora biti polno veselja in odprtih vrat za polno sodelovanje," je rekel Lajolo. "Ali se to lahko zgodi? Skupaj molimo za to", je še dodal.

Reševanje vprašanja prikritih grobišč

Dežman predsednik nove komisije

Vlada je sprejela sklep o imenovanju komisije vlade za reševanje vprašanj prikritih grobišč. Predsednik komisije bo direktor Muzeja novejšje zgodovine Slovenije Jože Dežman, so sporočili iz urada vlade za informiranje. Člani komisije so Miha Movrin z ministrstva za pravosodje, Metka Černelc z mini-

strstva za okolje in prostor, Majda Pučnik Rudl iz Uprave enote Ljubljana-Siška, predsednik Zveze društev mobiliziranih Slovencev Ludvik Puklavec, Marko Štrovs z ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Blaž Kujundžič s Statističnega urada RS, Andrej Vovko iz Znanstvenoraziskovalnega centra SA-

ZU, Nataša Kokol Car z ministrstva za finance, Anton Drobnič iz Nove slovenske zaveze, Pavel Jamnik z ministrstva za notranje zadeve, Davorin Vuga z ministrstva za kulturo, Milan Sagadin iz kranjske enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine ter upokojenci Davorin Mozetič, Jožef Bernik in Janez Črnej. Komisija bo spremljala evidentiranje večjih grobišč ter števila in območja večjih pobojev in revolucionarnih žrtve med drugo svetovno vojno in po njej na območju Slovenije. Pripravila bo konkretni program aktivnosti za ustrez-

no zavarovanje in vzdrževanje teh grobišč. Dajala bo mnenja o vprašanjih, ki se nanašajo na obstoječa in na novo odkrita grobišča ter grobove množičnih pobojev. Nadalje bo sodelovala v postopku za pridobitev idejne rešitve za označitev oz. zaznamovanje vseh ostalih tovrstnih grobišč v Sloveniji. Tekoče bodo spremljali ureditev Spominskega parka Teharje in v Kočevskem Rogu pod Krenom, med nalogami pa so omenjeni tudi skupni spomeniki. Posredovali bodo predloge in pobude vladi v zvezi z ureditvijo in obeležitvi grobišč.

Unitalsi

Romanje v Lurd

V nedeljo, 23. oktobra, so se slovenski romarji iz Gorice in krajev onkraj meje srečali v Štandrežu, da bi skupaj obujali spomine na romanje v Lurd. Srečanje se je začelo s sv. mašo, ki jo je daroval g. Karel Bolčina. Za to priložnost so povabili zbor iz Vipavskega Križa, ki je z zelo lepim petjem obogatil sv. mašo. Pri darovanju, poleg otrok so tudi sestre "Unitalsija" prinesle dve košari domačega kruha, pečenega v krušni peči, ki nam je bil podarjen od Ajdovskih romark. Po končani maši je g. Karel blagoslovil hlebe kruha in rekel: "Če bi ga kot nalašč pripravili, bi se ne moglo tako dobro ujemati, kot danes, saj je zaključek Evharističnega leta, ki je hrana za dušo, in kruh, ki ga imamo tu pred oltarjem, je hrana za telo, ki ga boste prav vsi deležni pri sv. maši." Ko nam je bil kruh razdeljen, smo se vsi skupaj zbrali v spodnjih prostorih župnijskega doma, kjer nas je čakala zakuska, ob lepo pripravljenih mizah. Ob tej priložnosti je gostiteljem g. Karel Bolčina daroval naš župniški grb in knjižice cerkve sv. Andreja apostola. Marko Brajnik, predsednik društva Štandrež, pa je daroval knjigo, ki je izšla ob letošnji 40-letnici delovanja društva. Za to priložnost sta nas obiskala tudi predsednica Nevina Petarin in podpredsednik Fabrizio

Moresca. Gospa Nevina je predstavnikom zbora in vsem predstavila pomen našega združenja "Unitalsi" in prijateljstvo, ki nas veže tudi s slovenskimi romarji, kjer je s tako vnmemo sodeloval pokojni msgr. Močnik. Podarila je brošuro ob 100-letnici ustanove "Unitalsi" in šopek rož. Zahvalila se je Nevi Božič iz Ajdovščine za sodelovanje in pomoč, saj gre zaslugi prav njej, če se je letos udeležilo poti v Lurd toliko romarjev iz Slovenije. Nevina je podarila šopek rož tudi Joani v zahvalo za njeno sodelovanje. Ona pa je ta šopek položila na oltar pred Marijin kip za vse nas sestre, saj je prav Marija tista, ki nas vabi in spodbuja, da se udeležimo romanja. Velika zahvala gre g. Karlu, ki je prevzel to nalogo, da nas on vodi in spremlja. Med tolikimi gosti je bila tudi gospa Anamarija Stibilj, ki se je letos prvič udeležila našega romanja. Prinesla je revijo, v katero je napisala članek o svojem doživetju v Lurdu, tako da bodo tudi drugi po Sloveniji spoznali našo organizacijo. Zaključili smo srečanje spet v cerkvi z Najsvetejšim in zapeli vsem prijubljeno pesem Zvonovi zvonijo. Da se je srečanje dobro izteklo, gre zahvala g. Karlu za razpolago prostora, ajdovskim ženskam za kruh in pecivo in še posebej sestram, ki so vse to organizirale in postregle.

Emanuela Tomšič

Islam in mi

Vera v Boga in terorizem

Prvi večji teroristični bes v Evropi se je razbohotil s francosko revolucijo. Najmočnejši vpliv pa je dobil v šestdesetih letih dvajsetega stoletja po Italiji in Nemčiji, ko so strahovale Rdeče brigade. Pred deseti leti je na japonskem morila sekta Aum. Psihosociološke raziskave potrjujejo, da teroristi, ki ustrahujejo Evropo in Ameriko, izhajajo iz najrazličnejših duhovnih kriz. Novost pa so islamisti, ki so delno uvoženi iz azijskih in afriških držav. Ti so prepričani samomorilci. Prvi samomorilski atentat se je zgodil v Libanonu leta 1982. Za njim je bilo izvedenih še 42 napadov, prizadetih pa je bilo 34 držav. Tarče so uradi OZN, turistična naselja (Šarm el

Šejk), nočni klubi (Bali), sinagoge (Buenos Aires, Džerba), banke (Carigrad), vojne ladje (Col), tankerji (Limburg) itd. Terorizem postaja svetovni problem in se usklajuje in globalizira z zahodno civilizacijo. Samomorilski atentati so v nekakšnem privilegiju islamistov. Poznamo pa jih tudi pri budistih, saj so tak atentat prvič izvedli Tamilski tigri leta 1987 in se je do danes število njihovih atentatov povzpelo že nad dvesto. Znatno manj atentatov so izvedli Palestinci, saj so z njimi začeli šele leta 1994, ko so videli učinkovitost atentata v Šrilanki. Terorizem se ni omejil le na neko področje ali na neki narod, ampak se je razbohotil povsod. Prav

tako terorizem ni četrta svetovna vojna. Za vojskovanje sta potrebni dve strani, ki si stojita nasproti, s svojima armadama in se spopadata, kot smo do sedaj v zgodovini poznali način vojskovanja. Pri terorizmu se uporablja veliko nasilja, zlasti ko gre za politične nasprotnike. Tako teroristi hočejo doseči, da se jih bojimo, prizadeti pa si ne upajo ravnati tako, kot kdo hoče ali želi. Terorizem je razsejan po vsem svetu, zato ga ne moremo primerjati s spopadom civilizacije ali spopadom verstev. Čeprav je islamski terorizem najpogostejši, ker poznamo tudi druge oblike terorizma, ki so ideološke narave, in enako vodijo v spopad. Res je, da islamskemu terorizmu v ozadju botruje vera - islam, pa tudi njihova ideologija, o tem ni dvoma. Za vse teroriste velja sku-

pni imenovalc, da ne prenesemo različnosti, ne glede na katerem področju, pa naj bo to versko, rasno, narodnostno ali pa politično. To nam dokazujejo atentati v Londonu in v Šarm el Šejku, saj so ti kraji mešanica sožitij. Pov-

sod pa so ti teroristični atentati vedno imeli isti skupni cilj v preplahu, zmedu in žrtvah. Ob tem ne smemo pozabiti, da je ajatola Homeini kot vodja islamske revolucije eden najvažnejših islamskih teoretikov, ki se

motivira s čistokrvno verzijo islama. Trezni predstavniki islama vse to obsojajo, pokazali pa bodo, koliko so verodostojni, ko se bodo distancirali od Homeinijeve doktrine po njegovi verziji čistega islama in islamiziranem svetu in prišli do resničnega spoznanja, da je bivanje ljudi osmišljeno predvsem s tem, da lahko živijo skupaj tudi politično in ideološko različni ljudje in se med seboj bogatijo. Bolj ko bodo muslimani v to verjeli, bolj nemočni in osamljeni se bodo počutili tisti med njimi, ki propagirajo čistokrvno verzijo islama in islamizacijo sveta. Edino tako bi prišlo do prepotrebne miselnega preobrata pri muslimanih samih.

Ambrož Kodolja

34. NAVADNA NEDELJA JESUS KRISTUS - KRALJ VESOLJSTVA

Praznik Kristusa, Kralja vesoljstva, spremljata dva v koledarju nam draga svetnika: devica in mučenca Cecilija (22. nov.), rimsko plemiško dekle in žena, ter papež Klemen ali Klement (23. 11.).

Po Ceciliji-Cilki se imenuje na Goriškem vsakoletna revija pevskih zborov, "Cecilijanka". Prav v nedeljo je njen - drugi in zaključni dan. Za otroške in tudi mladinske zборе pa bo 8. in 11. decembra "Mala Cecilijanka".

Cecilija je bila namreč čudovita pevka Božje ljubezni sredi trpljenja. Njen grob so našli poleg kripe papežev v Kalistovih katakombah. Pozneje so jih prenesli v baziliko sv. Cecilije, ki so jo zgradili nad Valerijanovo, možovo hišo, kjer je Cecilija pretrpela smrt. Na njen god se gotovo še danes zgrinjajo množice vernikov od 5. ure dalje do pozne-

ga večera. V kripti, kapeli, so si nekoč sledile sv. maše nepretrgoma.

Papež Klemen, čigar posmrtni ostanke sta prinesla v Rim s Krimsko polotoka sv. grška brata Ciril in Metod, naša slovanska apostola, je našel svoj zadnji počitek v prelepi starokrščanski baziliki, ki se imenuje po njem.

Zaradi relikvij omenjenega papeža in svetostne drže sv. bratov sta doživela veličasten sprejem s strani papeža in celega Rima. Poleg tega sta našla oporo in javno priznanje za oznanjevanje Božjega kraljestva v slovanskem jeziku, kar je vplivalo celo na vesoljni cerkveni zbor, II. vatikanski koncil, glede uvedbe živih jezikov v bogoslužje.

Če ne moremo drugače, lahko poročamo v duhu v Rim na grobove svetnikov, te dni zlasti na grob sv. Cecilije in papeža ter mučenca Klementa. V baziliki, njemu posvečeni, se poklonimo sv. Cirilu, ki tam počiva v spodnji baziliki. Pri tem lahko premišljujemo Božjo besedo zadnje nedelje v cerkvenem letu. Tedaj bomo odkrili na nov način moč ljubezni

do človeka, zlasti do pomoči potrebnega človeka.

Nobena filozofija, noben humanizem nam ne pove toliko o ljubezni do človeka kakor Jezus v evangeliju. Kajti do človeka ter do Boga pridemo le, če nasitimo lačno in žejno telo, če sprejmemo tujca, če oblačimo nagega, če obiščemo bolnika, če pomagamo zaporniku v ječi ali v ujetosti samoljubja. Le tako najdemo Jezusa, ker se poisti s človekom. Saj je največji izraz njegove ljubezni njegovo nečloveško trpljenje in umiranje za človeka, za vse ljudi. Njegova Božja moč pa se razodevne v vstajenju "mesa" (1 Kor 15 - vera). Zato je tudi za nas najvišji cilj vsega življenja - vstajenje od mrtvih telesa, "mesa", celega ubogega človeka.

Vstajenje pa si pripravljamo z Božjo pomočjo tukaj, sedaj, na tem svetu, z duhovnimi in telesnimi deli usmiljenja. Kristusovo kraljevanje se pokaže najprej v besedi. Ljudje se čudijo njegovim besedam, ker govori z oblastjo (Mr 1, 27). Toda besede podkrepí z mogočnimi deli. Bolnim vrača

zdravje, izganja hudobne duhove (Lk 11, 20; Mt 12, 28). Omeni, kako je videl satana pasti z neba kakor blisk (Lk 10, 18). To je znamenje njegovega dokončnega propada, je zlom njegove moči, njegovega strahotnega kraljevanja. Zaradi tega odpusča grehe (Mr 2, 10). Dostojanstveno vrača grešnemu človeku duhovno in duševno zdravje.

Po Božji volji je Jezus glava vsega stvarstva. V njem in zanj je Bog vse ustvaril (Kol). Vrača prvotno zamisel Boga o človeku. Kajti človek in svet težita v samoljubje, daleč proč od Boga, da bi se mu zahvaljevala. Od časa do časa se polastita bratov in sester duhovno, duševno in tudi s telesno krutostjo. Toda Bog ne neha klicati k spreobrnjenju, naj začnemo vedno znova rasti v ljubezni. Ne kesa se svoje obljube, ostaja zvest (2 Tim 2, 13).

Vabi nas, naj polagoma odkrivamo Boga, njegovo skrivnostno kraljevanje s tem, da delimo kruh z lačnim in vse z ubogimi. Jezus deluje v vsem in v vseh z dobroto, z usmiljenjem.

POGOVOR p. Mario Vit

“Meni je po naravi pojem meje zelo blizu”

Pater Mario Vit je osrednja duša Kulturnega centra Veritas, ki ima sedež v Trstu. K njemu nas je pospremila gospa dr. Metka Kacin, ki že dalj časa sodeluje v okviru centra, da bi kaj več izvedeli o delovanju ustanove, ki je v zadnjih letih postala pomembno kulturno žarišče in stičišče tržaške raznolike stvarnosti. Sprva smo želeli pogovor usmeriti zgolj v predstavitev pestrega delovanja kulturnega centra. Vendar nas je bogata življenjska izkušnja sogovornika tako prevzela, da smo obema temama posvetili enako zanimanje. P. Vit, po rodu iz Portogruara, nam je s prijaznim in umirjenim glasom, ki nedvomno priča o globoki presoji vsake besede, ki jo izreka, povedal: “Do dvajsetih let sem bil gotovo navezan na kulturo in okolje, v katerem sem doraščal.” Obiskoval je nekaj časa semenišče in se tako usmerjal k duhovniškemu poklicu. “Zavedal pa sem se, da priprava tega formativnega zavoda ni bila prikladna glede na izzive, ki sem jih tedaj čutil. Ko sem spoznal jezuitski red, so se mi jezuiti izkazali kot osebe, ki zaradi kulturne podlage in stroge formacije bi mi lahko nudile izkušnjo, s katero bi se ustrezno pripravil na izziv duhovništva v modernem svetu.”

P. Mario Vit se je nato posvetil študiju filozofije in teologije. Ukvarjal se je tudi s področjem sociologije. Izpostavil nam je izkušnji, ki ju je doživel v Firencah takoj po poplavi leta 1966 in na Siciliji v času potresa leto za tem.

“Tretja ujm, ki me je zaznamovala, pa je bila kulturnega značaja. Predstojniki so me namreč iz Palerma poslali v Trento, ki je bilo tedaj osrčje študentskega protesta. Bilo je leto 1968. Kar sem v tem kraju doživel, me še nikoli prej v življenju ni tako prevzelo in pretreslo: v meni so se namreč spreobrile dotedanje filozofske in teološke gotovosti, obenem je to obdobje zamajalo tudi moje osebno ravnanje. V tistih letih sem videl, koliko študentov sociologije, ki so izhajali iz semenišča ali ki so že postali duhovniki oz. redovnice, ni zmoglo prenesti tako travmatične socialne spremembe: ta je celo spremenila njihove vokalne usmeritve. Občutil sem okolje, v katerem je bilo veliko osamljenosti glede na versko “mikro - dediščino”, ki je bila prej prisotna na fakulteti sociologije. Sicer tudi verne osebe, ki so obiskovale to univerzitetno smer, so bili študentje z močno kritično presojo: ti so se namreč zbirali okrog g. Mazzija. Jaz sem bil tedaj odgovorni pri upravljanju univerzitetne kapele - škof je pač mene imenoval za odgovornega pri univerzitetni pastoralni: znašel sem se zato z ramo ob rami s skupinami kritičnih katoličanov, s katerimi sem moral voditi Cerkev, ki je tradicionalno odsevala inercijo tridentinskega čutenja, v luči sprememb, ki jih je doživljala Cerkev sama. Ne smemo pozabiti, da je na tem mestu govor o času, ko je potekal vatikanski koncil oz. ko je že zelo postkoncilsko ozračje.

Koliko let ste imeli takrat? Zahvaljujem se vam za to vprašanje. Menim, da sem se tedaj “rešil” zaradi nekoliko višje starostne stopnje. V Trento sem namreč prišel, ko sem bil star 32 let. Ostali, ki so v sebi nosili druge cerkvene ali socialne izkušnje, pa so bili znatno mlajši: razume se, da je bila ta mladina pri 18-20. letih večinoma pogubljena. Spopadli so se namreč z okoljem, kateremu niso znali biti kos.

Kaj pa ateisti? Gotovo je bilo teh veliko, predvsem pa je bilo veliko tistih, ki so nenaklonjeno sprejemali institucije, Cerkev in ostalo. Menda bo

izvenelo paradoksalno, a povedati moram, da sem občutil večjo pripravljenost pri sprejetju moje osebe s strani teh krogov, ki so načrtno gojili odklon do katoliškega sveta. V njihovih očeh nisem izgledal kot zaščitnik togosti institucij: sprejeli so me zaradi načina življenja in prebivanja v Trentu: živel sem namreč v komuni skupno s fanti in dekleti, s študenti in delavci; sam sem hodil po nakupih, obiskoval sem univerzo, z ostalimi študenti sem hodil v menzo. Živel smo v hudih finančnih okoliščinah. Delil sem pač življenje z ostalimi univerzitetnimi kolegi. Doživljal sem Cerkev, ki je postala meso trpečega mesa tistih let.

Gotovo je bilo treba imeti v sebi večjo mero duha in moči vere ter kulturne podlage: to je bil edini

be ne čutim takih strasti, ne vidim velikih analiz ali žrtvovanja za pomembne stvari. Vsak skrbi namreč zgolj za svojo zasebnost, priča smo umikanju k osebnemu, k banalnemu: televizijska oddaja L'isola dei famosi, ki je stalno prisotna na naših ekranih, gotovo ne bi takrat naletela na nikakršno odobravanje. Vzemimo v poštev drug vidik: v tistih časih so bila mamila postavljena ob stran, ker so zmanjševala učinkovitost lastnih sposobnosti, ki jih je moral vsak uporabljati v prid revolucionarnih procesov.

Spoznal sem tako mlade, ki so v roke vzeli mitraljez, kot tudi mlade, ki so prestopili k veri. V versko življenje - naj si bo to duhovniško, meniško ali zgolj prostor cerkvenega prizadevanja - so tako vnesli zahteve po prenovitvi; in to

kreativnost, saj je zavod slonel na celi vrsti stranskih pobud (rekreativskih, poučnih, gledaliških, kinematografskih, publicističnih). Spodbujanje globalne kulture in ne zgolj področne je zame velikega pomena. Podoba zavoda so tako nosili mladi sami.

Nato ste prišli v Trst, ki je tudi obmejno okolje.

Tako. Meni je po naravi pojem meje zelo blizu.

Sedaj razumemo vašo naklonjenost do manjšinskih problematik, in to v najširšem pomenu besede. Kako torej ta vaša lastnost vpliva na delovanje centra Veritas?

Ko sem ravnokar prišel, sem pri centru našel tradicijo, ki se je neposredno naslanjala na nauke jezuita p. Argupe. Slednji je trdil, da je treba vedno delovati s sveto dr-

znostjo in z določeno apostolsko agresivnostjo. Tradicija centra Veritas skozi večela soočanja z laično kulturo, z drugimi veroizpovedmi (confessionni religioze), predvsem pa z drugimi verami (fedi religioze). Cerkev, ki se torej sooča z laičnim sve-

P. Vit pri pisalni mizi ob vrtnici, ki mu jo je podarila dr. Metka Kacin; za njim pa visi na steni slika s cerkvice sv. Zenona v Roncu v Benečiji

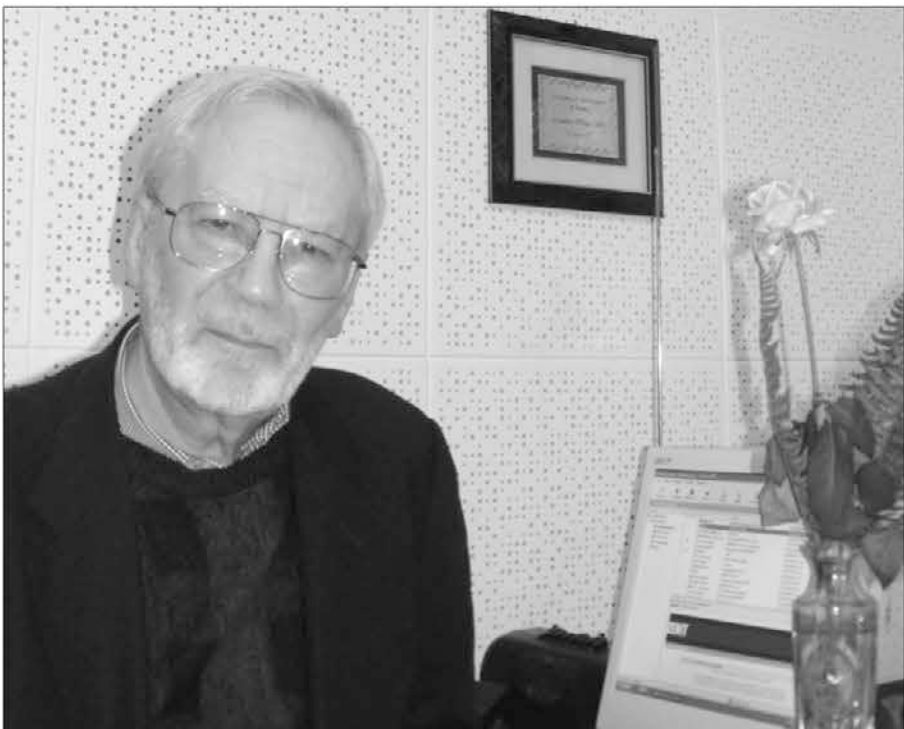

Foto IG

način za preživetje.

Obdobje študentskega protesta se je v meni zapisalo kot čas izredne vitalnosti. Hvaležen sem Gospodu, da mi je dal preživeti to izkušnjo. V Trentu sem bil od leta 1968 do leta 1975. Spoznal sem voditelje študentskega protesta; spoznal sem tudi tiste, ki so se nato spustili v oboroženi boj: maševal sem na pogrebu žene Renata Curcia, ki je padla pod streli karabinjerjev...

Ali je po vašem mnenju protest doprinesel družbi kaj pozitivnega?

Študentsko gibanje ne gre izvezeti iz širšega konteksta globalnega protesta: delavskega, cerkvenega (koncil je bil priložnost za prevrednotenje Cerkevnega življenja in njegovega odnosa s svetom, z drugimi kulturami in veroizpovedmi). Priča smo bili velikim svetovnim geopolitičnim preobratom, obdobju Kennedyja in Kruščova, se pravi spopadu dveh nasprotnih si svetov. Tovrstnim nasprotjem se ne moremo izogniti; pomembni so predvsem v luči obnove človeka. Kot pri vseh zgodovinskih procesih, ki so prestali močne travme, je treba razločiti, katera smer se je izkazala za koristno in pozitivno. Veliki zgodovinski dogodki, med katere lahko štejemo tako travme raznih protestov kot tudi posledice naravnih ujm in vojn, so izredni pokazatelji resnice in razkrivajo podtalne napetosti ter puščajo, da slednje kanejo na dan v krčevitih sunkih, ki jih zgolj časovna dimenzija lahko ugleda.

Gotovo so v kontekstu študentskega protesta bile tudi nore glave, povem pa, da pogrešam tedanje velike strasti, potrebe, spajanja idealitet! Danes okrog se

znotraj institucionalnega okvira. Po obdobju, ki sem ga preživel v Trentu, sem prebil sedem let v Furlaniji in to ravno v času hudega potresa leta 1976. Živel sem v Benečiji - ki je prestala dvojni potres, etničnega in naravnega - in v Gemoni, kjer sem živel v barakah in rulotkah. Nato sem se preselil v Gorico, kjer sem bil tudi sedem let.

Kako se spominjate na goriško obdobje?

“V Gorici sem se spopadel z vprašanjem meje in drugačnega. Živel sem pač v okolju, ki je drugačnega (“Slava, slava comunista, sciava itd.”) imela za sovražnika. V času, ki sem ga tam preživel, sem uspel ustvariti mešano italijansko in slovensko skupnost.

Nato ste se preselili v Padovo. Tako. Nadaljeval sem s preučevanjem socioloških in socialnih tematik, kar je obrodilo več strokovnih publikacij. Službena pot me je peljala do Vicenze, kjer sem deloval v okviru študijskega urada škofov severovzhodnega dela Italije. V Padovi sem živel v univerzitetnem zavodu. Ker sem večino življenja prebil med mladimi univerzitetnimi študenti, so me tako soudeležili v življenje zavoda samega.

Postal sem ravnatelj prestižnega jezuitskega univerzitetnega zavoda Antonianum, ki so ga žal zaprli leta 2002. Veliko sem delal na tem, da bi pritegnili laike, ki so kot diplomirani, v življenje ustanove. Hotel sem, da bi bilo mladim prepuščeno vodenje njihovih zavodskih življenj. Stalno sem gojil željo, da bi zavod postal delavnica za nadaljnje življenjske izkušnje. Bilo je izredno zanimivo obdobje, ki je združevalo tako univerzitetne obveznosti kot

tom, vpetim v izdelavo razvojnih socialnih in kulturnih procesov, je namreč “manjšinska cerkev”. Center Veritas je že od samega začetka gojil v sebi čut za mejo in za dialog z laično, prostozidarsko ali pa manjšinsko komponento Trsta. Izpostavil pa bi še enkrat dialog z ostalimi veroizpovedmi, z židovskim, pravoslavnim, islamskim svetom. Šli smo tudi prek golega dialoga in začeli s plodnim sodelovanjem s temi komponentami mestne stvarnosti. Argumente, ki jih na naših konferencah razpletamo, niso strogo verskega značaja: debatiramo namreč o zlu, o strahu pred nečim, o resnici. To so laične tematike. Dialog vzpostavljamo tako z osebami, ki si same postavljajo določena vprašanja. Teh pa si dandane ne postavlja masa, temveč “manjšina” ljudi. Slednje lahko imamo za problematične, nemirne osebe; so pa vendar tiste, ki imajo v rokah usodo javnega mnenja, saj po naravi največ razmišljajo.

Kako je center organiziran?

Duša centra je kulturna komisija, ki jo sestavlja skupina 15 oseb, med katerimi so verne in neverne osebe, v njej so katoličani pa tudi nekatoličani, moški in ženske ter laiki; vsi ti odražajo celotno deželno stvarnost. Mene sicer ne zanima, od kod te osebe izvirajo in kakšno preteklost imajo, prizadevam pa si, da bodo v centru medsebojno sodelovale in se med sabo soočale ter se spoštljivo poslušale. Gre namreč za laboratorij, ki ima nekakšen manjšinski predznak in ga sestavljajo osebe, ki niso razpoznavne na javnem prizorišču. Prepoznavne pa so zaradi nagnjenja k iskanju.

Center ne goji že vnaprej po-

stavljenih resnic in v kolikor smo manjšina, nimamo politične podpore. Zaznamuje nas zato neomejena svoboda. Če spoštujemo ostale, menimo, da nas lahko marsikdo kaj nauči. Zato predavajo v naših prostorih židje, muslimani, pa tudi ateisti, ki jim priznavamo kompetenco na določenih področjih.

Obenem smo navezali stike z jezuitskimi kulturnimi centri vzhodnih držav. Žal smo nekoliko pomanjkljivi glede poznavanja tujih jezikov, sicer pa nam prof. Marija Kacin pomaga s prevajanjem v slovenščino. Njena pomoč spodbuja sodelovanja s kulturnimi centri v Sloveniji.

Kako pa poteka delovanje centra glede na bogato razsežnost pobud?

Delovanje centra sloni na dveh osnovah. Prvo predstavljajo ciklusi konferenc, ki potekajo ob sredah in to skozi celo leto. Gre za dvanajst monotematskih predavanj, ki globoko razglabljajo o temi, ki jo je bila kulturna komisija poglobila leto prej.

Kakšno funkcijo ima torej ožja kulturna komisija?

Gre za delovno omizje, neke vrste laboratorij, ki se sestaja čez celo leto. Pripadniki te ožje skupine predstavljajo z geografskega vidika celotno ozemlje F-Jk in so tako moški kot ženske. Z etničnega zornega kota pripadajo različnim narodnostnim skupnostim, kar se vere tiče, so pripadniki različnih veroizpovedi in so tako aktivni kot pasivni pričevalci vere. Slednje imajo nekateri tudi problematičen odnos. V tem okviru se izoblikujejo namreč določeni pogledi, ki jih nato nudimo širšemu občinstvu. Skoraj smo zaključili obravnavo teme resnice, ki jo bomo predstavili našim obiskovalcem prihodnjo sezono, se pravi 2006/2007. Zbrali smo tako dosje izredno kakovostnih pričevanj in prispevkov. Pri tem so nam pomagali tudi zunanji sodelavci. To namreč dokazuje, da nikakor nismo ‘proizvodna agencija’, a obratno laboratorij, ki teži po razmišljanju in soočanju. Tako namreč potekajo monotematski cikli predavanj. Lahko še dodam, da bomo čez dve leti obravnavali temo lepote, ki ima biblično in antropološko razsežnost. Lepota je žal tema, ki jo današnja masovna kultura zelo banalizira. Ta ciklus predavanj bo potekal ravno ob 50-letnici centra Veritas.

Ob teh laboratorijih potekajo tudi tečaji kulture. Tečajji so posvečeni bibličnim, književnim temam. Prirejamo tečaje ikonografije, glasbe, plesa, kreativnega pisanja. Spajamo tako argumentativno kulturo racionalnosti z ekspresivno razsežnostjo. Ta medkulturni integracijski proces je za jezuitsko družbo sicer značilen.

Kdo pa so predavatelji?

To so osebe, ki jih sproti odkrivanju in spoznavanju. Veliko sem jih bil že poprej spoznal v svojem dolgoletnem delovanju. Zelo smo pozorni na človeške vire, ki nam jih ponuja teritorij. Predavatelji so izredno kompetentni, a ne zgolj zato, ker so univerzitetni profesorji - na svoji življenjski poti sem pač univerzitetno okolje dodobra spoznal in v njem videl veliko zanimivosti -, saj smo naleteli na dobre ocene naših obiskovalcev.

Ali bodo letos prisotni tudi predavatelji slovenske narodnosti?

Seveda. Imeli bomo v gostih psihiatra dr. Pavla Fonda in pisatelja Borisa Pahorja. Ko smo pred dvema letoma govorili o tematiki

odnosov, je pri nas predaval prof. Emidij Susič, s katerim sem že predhodno sodeloval. Želimo namreč ohraniti visoko kakovost delovanja, a zato je treba računati na finančne vire.

Kdo vam s tega vidika stoji ob strani?

Kot kulturna ustanova lahko računamo na javno financiranje. Menimo, da smo kulturna ustanova deželnega pa tudi širšega pomena. Kulturno odbornišvo pa tega položaja nam ne priznava, kar pomeni, da s strani dežele dobimo zgolj drobtinice. Cenita in podpirata pa nas Fundacija tržaške hranilnice in Sklad za Trst. Poudaril bi tudi finančno podporo s strani slovenskih bančnih ustanov v Italiji: Zadrudna kraška banka je tudi financirala konference in kulturne tečaje našega centra. Prepoznali so nas kot stičišče, ki spodbuja mirovne in miroljubne iniciative, v kolikor ovrednotimo etnično in veroizpovedno bogastvo našega mesta. Pozabiti pa ne gre na delež, ki ga vnašajo naši člani. Kulturni center upravlja mo večinoma sami, saj vsa ta dediščina sloni na prostovoljnem delu. Pripadniki kulturne komisije so ravno tako prostovoljci.

Povedati moram, da moja oseba povezuje vse te elemente, vendar je moje vodstvo zgolj institucionalne narave. Ljudi ne vezem nase, skušam jih sicer povezovati med njimi, tako da postane moja prisotnost odvečna. Na tak način center ni več osnovan zgolj na osebi, temveč sloni na samem sebi. Kot primer bi navedel izsledke, ki so jih obrodili pogovori o ‘resnici’: ti so bili sad laične komponente centra in jaz nisem ničesar cenzuriral.

Vemo, da čutite Benečijo zelo blizu. Kakšne misli se vam rojevajo vsakič, ko se povzpnete v Nadiške doline?

Bolj kot misli, se v meni poraja ugotovitev o osiromašenju tega ugodovitega področja. Mislim namreč na osiromašenje agregacijskih centrov - naj bodo to stare gostilne oz. krčme -, cerkve itd. Ugotavljam upad prebivalstva, prepirljivost. To me boli. Benečija ostaja vendar velika dediščina modrosti, tišine, zvestobe. Ugotavljam tudi, da je politična prizadevnost krenila na boljše, medtem ko se je ta nekoč izkazovala predvsem v standardnem ohranjanju centrov moči z nacionalističnimi težnjami.

Vendar občutek minevanja, ki ga čutiš v besedah ljudi, nostalgija po preteklosti, negotovost glede jutrišnjega dne, nasprotovanja med nekaterimi, no, vse to otežkoča preobrazbene procese. Tudi najmanjše stvari je treba drago plačati. Pred nedavnim smo imeli pri nas skupino Beneških Slovencev: opazil sem, da kdor zavzema odgovorno mesto, je vedno tarča silovitih kritik s strani tistih, ki nimajo odnosa do tradicije. Podobno sem doživel na Siciliji: kdor je delal v prid skupnosti, je bil vedno označen kot tisti, ki skriva za svojim početjem lastne interese.

Ponavljam, da je Benečija izreden dar. Vzpostavil sem odnose ne le s cerkvenimi krogi, ampak tudi s kulturnimi delavci. Prijatelj sem s prireditelji Postaje Topolovo, z Morenom Miorellichem in Donatello Ruttar, za Giorgiom Banchigem, pobudniki Centra Nediža iz Špetra itd. V Benečijo ne zahajam kot turist in niti zgolj v vlogi pobudnika kulturnih in verskih uslug. Prisrčen odnos imam do Nadiških dolin, ki so mi veliko ponudile, in to prisrčen rad vračam, saj ob vsakem povratku ponesem s seboj tudi center Veritas. Za vse nas je postala Benečija neke vrste poletna rezidenca. Nikoli ni bila za nas turistična atrakcija.

/stran 14
Igor Gregori

Obvestila

V prostorih galerije Ars na Travniku je na ogled razstava Marka Faganela. Ogled je možen med urnikom odprtja knjigarne. **Društvo slovenskih** upokojencev za Goriško sporoča, da vsak ponedeljek od 15. do 16. ure poteka rekreacijski sprehod po Pevmskem parku, na lastno odgovornost udeležencev. Zbirališče ob vhodu v park.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško obvešča člane, da je novi društveni sedež na korzu Verdi 51/int. v Gorici, v pritličju notranje zgradbe (poleg dvorišča). Urad je odprt ob sredah od 10. do 11. ure.

Zahvala

Sestre Zavoda sv. Družine se zahvaljujejo za sadove zemlje, da je nos jih darovali posamezniki in župnije: Gabrje, Rupa-Peč, Podgora, Pevma, Štmaver, Sovodnje in Štandrež. Vsem Bog plačaj.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje

(od 18.11. do 24.11.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 18. novembra (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 21. novembra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila.

Torek, 22. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 23. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Zgodovina nabrežinskih kamnolomov. - Izbor melodij.

Četrtek, 24. novembra: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Koncert

Čarobne Čarnice

Na drugem koncertu iz cikla Srečanja z glasbo, ki so ga pripravili v goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž v četrtek, 20. oktobra, je nastopila vokalna skupina Čarnice. Komorni ženski zbor je nastal pred tremi leti, v njem pa sodeluje petnajst nekdanjih pevk zbora APZ Tone Tomšič. Zamisel, da bi s petjem nadaljevali tudi po končani karieri v omenjenem študentskem zboru, se je izkazala kot izredno dobra, saj so Čarnice v kratkem času delovanja zažarele na zborovskem nebu kot sijoče in bleščeče zvezde. Govorimo namreč o enem najboljših komornih sestavov pri nas, posebnost zbora pa je tudi projektni način delovanja. Dirigenta namreč izbirajo glede na program, ki ga želijo realizirati, kar z drugimi besedami pomeni, da je polje zborovih interpretacij nenavadno široko in raznovrstno, saj ima vsak dirigent svoj koncept dela ter različne afinitete do vokalne literature. Letos so za sodelovanje zaprosile vrhunskega dirigenta Stojana Kureta. Iz nove/stare zveze (Kuret je bil njihov zborovodja tudi v APZ Tone Tomšič) je nastal čudovit koncertni večer s poudarkom na "neodkritih biserih vokalne literature od Kogoj do danes". V pr-

vem delu koncerta smo tako občudovali genialne miniature Marija Kogoj. Vse skladbe so v glasbenih krogih dobro poznane, na koncertnih odrih pa vseeno dokaj redkeje izvajane. Kogoj je namreč vražje težak skladatelj: bolj drobna in nežna je njegova skladbica, več je v njej fines in izraznih poudarkov, pa melodične ekstravagance, kar vse zahteva posebno vživetost v vsebino in občutljivost za oblikovanje celote. Miniature, kot so Zvončki, Trobentica, Mladinska, Rajanje, Metulček in še druge, so torej težke skladbe, pa ne v formalnem smislu, temveč v pomenu "iz malega narediti veliko". Pretežno so sicer namenjene otroškim oz. mladinskim zborom, toda tokratna izvedba je presegla vsa pričakovanja. Vitki soprani, ki zlepa ne zanihajo v negotovosti, zanesljivi alti, katerih podlaga je intonacijsko in oblikovno neoporečna, pa "zlata" sredina, ki zboru da stabilnost in harmonsko oporo, so v teh skladbah našli zavetje in izrazno avtonomijo. Vse je postavljeno na pravo mesto, vsak glas ima svoj prelepi "stas", celota pa zveni čarobno in skoraj "nezemeljsko". Natančni Kuretov dirigentski mah je iz pevk izvil maksimum in Kogoj je bil med

nami ves (rado)živ, poln ekspresivno-impresivnih strasti, nežen in aristokratski, poduhovljen in lirčen, čist in spontan. Genij. Tudi v nadaljevanju, v pesmicah, ki jih je napisal za pravljico no igrico V kraljestvu palčkov, kjer sta zboru popolnoma enakovreden zvočni delež pripesovali še pianistka Mateja Urbančič in flavtistka Milena Lipovšek, smo občudovali to neverjetno občutljivost za tkanje drobnih melodij, prepletanje vilinskih sapic in kotrljanje drobnih biserov. Resnično prelepo, tako v izvedbi kot v izboru predstavljenih skladb.

V drugem delu koncerta se je Kogojev duh nekako nadaljeval. Pavle Merku mu po svoje že od nekdaj sledi in ga "zalezuje". Mogoče ne toliko v oblikovnem smislu, pač pa kot občutljiv in prefinjen snovalec/oblikovalec in zagrizen "tradicionalist", ki išče lepoto v preprostem in veličino v drobnem. Nato Lojze Lebič s tokrat fenomenalno izvedeno skladbo Vožnja na besedilo Srečka Koso-

vela, kjer se prepletajo "kogojevski", modernistični in "fajgajstovski" obrazci komponiranja, pa Aldo Kumar (tudi Lebičev učenec), ki zna vse našeto nadgraditi še s svojo subtilno imaginacijo in duhovitostjo ter najmlajša Ambrož Čopi in Nana Forte, ki sta koncertni večer lepo zaokrožila s štirimi liričnimi skladbami na besedila znanih slovenskih pesnikov.

Jože Štucin

Vljudno vabljeni
na odprtje razstave

ČLOVEŠKI KRIK BOLEČINE IN TIŠINA BARVNE KONTEMPLACIJE

Svoja dela bosta razstavljala

STANE JARM in LOJZE ČEMAŽAR

Umetnika bo predstavil Milček Komelj

Kulturni center Lojze Bratuž

Četrtek, 17. novembra 2005, ob 18. uri

ZVEZA
SLOVENSKE
KATOLIŠKE
PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 2005

47. REVIIA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori
iz Tržaške, Videmske, Koroške in Slovenije

Posvečena je skladatelju Ubaldu Vrabcu
ob 100-letnici rojstva

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

- sobota, 19. novembra 2005, ob 20.30

- nedelja, 20. novembra 2005, ob 17. uri

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabita na srečanje

z DORICO MAKUC

avtorice knjige Primorska dekleta v Nemčijo gredo

v sredo, 23. novembra 2005, ob 20.30

v župnijski dvorani v Štandrežu

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev

KNJIŽNE ZBIRKE ZA LETO 2006

v ponedeljek, 28. novembra 2005, ob 18. uri

v galeriji Ars nad Katoliško knjigarno v Gorici

GORIŠKI VRTILJAK Predstave za male in velike abonente

Prijetni zgodbici za učence, Cankarjeva drama za višješolce

Goriški vrtljak, v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž, ob pomoči SNG Nova Gorica in sodelovanju goriškega Kulturnega doma ter SSG, bo tudi letos v jutranjih urah bogatil učni program naših šolarjev in dijakov. Nedvomno bo pripomogel k razpiranju literarnega obzora, bogatenju besedišča in ljubezni do gledališke umetnosti, v kateri se od antike dalje zrcali naš življenjski vsakdanjik s svojimi svetlimi in temnimi stranmi. Obiski v gledališče bodo tem bolj učinkoviti, če bodo mali in veliki gledalci čim bolj pripravljeni na ogled napovedane predstave. To pa je, vsaj za sedaj, naloga njihovih spremljevalcev-vzgojiteljev.

Mali Polžek

Najmlajše obiskovalce gledališča, malčke iz vrtca in prvošolčke iz goriškega in doberdobskega rav-

nateljstva, je GV prvič povabil v gledališče, in sicer v Kulturni center Lojze Bratuž, v torek, 25. oktobra. Zanje je Lutkovno gledališče Maribor, znano po natančno in prikopno izdelanih lutkah ter milini poetičnih uprizoritev, odigralo pravljico Bine Štampe Žmavc O kuri, ki je izmaknila pesem v režiji Mihe Alujeviča. Domišljava kura Kokodasa je ukradla pesniku pesmico in se ponašala z njo pred ostalimi prebivalci kokošnjaka. Drobna pesmica je hiralna med kurjo pičo, dokler je ni njen stvaritelj rešil s pomočjo ustrezljive grlice. Vsega besedila jezikovno kar zahtevne pravljice najmlajši otroci, še posebno tisti, ki ne obvladajo slovenščine, verjetno niso dojel. Gotovo pa so uživali ob lepih velikih lutkah in ob spretnosti igralcev, ki so svoje junake, kot vselej, mojstrsko oživljali, tako da

poučna poanta zgodbe otrokom ni ostala prikrita.

Veliki Polžek

Osnovnošolci od drugega do petega razreda so prišli v Kulturni center Lojze Bratuž v sredo, 26. oktobra, na dve ponovitvi predstave Tinka Šminka v izvedbi Gledališča za otroke in mlade Ljubljana. Avtor, režiser, scenograf in kostumograf predstave, igralec Bogomir Veras, je s svojo igrico odstrl zakulisni zastor in ob neukrotljivi učenki Tinki, ki se rada šminka, in njeni učiteljici dramske umetnosti razkril marsikaj o gledališču (šminkanje, odrski jezik, pravilno dihanje ob govorjenju...), kar ostaja navadno prikrito gledalčevim očem. Simpatično, včasih po raperskem ritmu razigrano dekletce je poosebila Alenka Tetičkovič, ki se je s svojo učinkovito in privlačno igro

30-letnica mladih zborov v Števerjanu

Praznik mladih in pesmi

Prišli smo tako do leta 2005, ko Števerjanci proslavljajo pomemben jubilej, in sicer 30. obletnico nepretrganega delovanja Otroškega in Mladinskega zbora. Prvi del pomembnega mejnika je društvo F.B. Sedej na primeren način obhajalo že spomlad v Sedejevem domu v Števerjanu s koncertom Otroškega in Mladinskega zbora. Prosvetno društvo se je takrat, priložnostno ob dnevu kulture, poklonilo tudi spominu slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Ob priložnosti je bila oblikovana brošura Pesem je naše veselje - Ob 30. obletnici Otroškega in Mladinskega zbora, zajeten prikaz celotnega delovanja Otroškega in Mladinskega zbora skozi desetletja. Brošura je posvečena v spomin Anki Černic, gonilni sili zbora od vsega začetka. Poleg krajšega zgodovinskega orisa do leta 1975, dejavnosti zbora v

zadnjih tridesetih letih lahko približe pregledamo nastope od leta 1975 vse do današnjih dni. Drugi del, ki je predvideval predstavitev majhne laserske plošče mladih društvenih ustvarjalcev, pa je bil na zahvalno nedeljo, 13. novembra, ob 16. uri, vedno v Sedejevem domu v Števerjanu. Dobrodošlico kulturnega sporeda, prijetnega jesenskega popoldneva, so doprinesli pevci Mladinskega zbora pod vodstvom Eliane Humar in ob klavirski spremljavi Martine Valentinčič. Izvedli so Harejevo pesem primorske mladine. Po pozdravu predsednika SKPD F. B. Sedej Mateja Pintarja, ki je v svojem posegu podčrtal neizmerno važnost vloženega truda pri posegu v kulturo in toliko večje zadoščenje pri žetvi lepih sadov le - tega, je stopil na oder Otroški zbor in izvedel Bitenčevo Račka plavačka in pa Pleši, pleši,

črni kos v priredbi S. Mihelčiča.

Osrednja točka kulturnega popoldneva je bila posvečena zgoščenki, ki jo je predstavil Marko Tavčar. Da bi na čim lepši način proslavili to pomembno obletnico torej, je društvo poskrbelo še za izid cd plošče, ki so jo mali pevci snemali v poletnih mesecih v Sedejevem domu v Števerjanu. V Tavčarjevem poročilu je bilo razbrati neizbežno dejstvo, da se morajo mladi pevci soočiti bodisi s prosvetnim kot tudi s cerkvenim petjem v obogatitev samih sebe ter celotnega bivanjskega prostora. Izid zgoščenke so omogočili Republika Slovenija - Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Vsem pokroviteljem gre seveda prav prisrčna zahvala.

Mladinski zbor je nadaljeval z izvajanjem nabožnih pesmi. Pričel je z južnoameriško Na poti skozi življenje, Briškino Gospod, naš Gospod in pa Daj mi Gospod v

priredbi E. Humar.

Kot gost večera je nastopil Otroški zbor Ladja iz Devina pod vodstvom Olge Tavčar in se predstavil briški publiki z glasbeno pravljico Dedek pripoveduje. Zborček iz Devina je navezal dobre prijateljske stike s Števerjanskim in upajmo, da se bodo v prihodnje še razvili.

Večer je sklenil Mladinski zbor F.B.Sedej s pesmima Moj dom in Ko se smeje, prva v priredbi J. Kuharja, druga pa P. Schmutteja. Nazadnje gre še zahvala skrbnim fantom, ki so pripravili kuliserijo in poskrbeli za ozvočenje ter luči. Ob tem jubileju je prav, da v prvi vrsti iz srca čestitamo vsem vzgojiteljem, ki so se v letih vzrasti v vlogi duše zbora, staršem, otrokom in vsem, ki jim zbor stoji pri srcu. Bistveni cilj Otroškega in Mladinskega zbora je socializacija in druženje otrok, ob njiju pa tudi zahtevnejša naloga, da vzljubijo petje in slovenske pesmi. Mislim, da je to mladim Števerjancem znano.

MD

Prejšnji teden na sejmskem razstavišču v Gorici

Pestra predstavitev ponudbe slovenskih višjih srednjih šol

Višolskih poslopij v ul. Puccini je bilo konec prejšnjega tedna povsem mirno. Razredi in dvorišča so bili nenavadno prazni. Množica mladih obrazov in vrvež mladih glasov se je namesto v šolah vil po prostorih sejmskega razstavišča v Gorici. Šolarji so se sprehajali okoli panojev in si ogledovali razstave sosednjih šolskih zavodov. Nekateri so delili informativne biltene, drugi so izpolnjevali ankete, spet drugi so s kemijskimi poskusi skušali pričarati nove spojine. Vse to se je dogajalo v okviru tradicionalnega salona za študijske in poklicne orientacije, na katerem se predstavljajo. Med številnimi stojnicami in panoji, ki so pestro krasili razstavni prostor, se je obiskovalec predstavil tudi napis: Slovenske višje šole. Dijaki in profesorji z Goriškega so predstavili svoje dejavnosti. Tehnični in humanistični pol, na katera se delijo slovenske višje-srednje šole v Gorici, sta s sosednjih stojnic skušala priklicati čimveč mlaj-

ših sovrstnikov, ki obiskujejo zadnji razred nižjih-srednjih šol. "Za naše šole so vse priložnosti, ko se lahko tako predstavimo, dobrodošle, ker so dokaj redke možnosti, da pridemo do izraza in tako javno zabeležimo našo prisotnost v mestu" nam je povedala ravnateljica tehničnega pola Ida Primožič. Mihaela Pirih, ravnateljica na humanističnem polu, nam je povedala, da je predstavitev na sejmskem razstavišču samo en element iz procesa usmerjanja, ki se je začel že oktobra in se bo sklenil januarja. "Srednješolci imajo večkrat meglen pogled na višje srednje šole. Nanje nečemo izvajati pretiranega pritiska. Zato smo skušali usmerjanje uokviriti v čim širše časovno obdobje.

Foto AC

Med novostmi bo letos tudi srečanje novopisanih dijakov z bivšimi "obiskovalci" naših zavodov." je sklenila svoje razmišljanje ravnateljica Pirih. O samem projektu predstavitve slovenskih šol na razstavišču, nam je spregovoril prof. Franc Biancuzzi: "Didaktično ravnateljstvo tehničnega pola se predstavlja s tremi videoposnetki. Vse šole, torej zavodi Cankar, Zois in Vega, so pripravili svoj video, v katerem so prikazane tipične dejavnosti. Poleg tega smo ob tej prilož-

nostjo organizirali tudi tri delavnice, v katerih so mlajši dijaki lahko spoznavali kemijske poskuse, prvine elektronike in osnovne pojme naravoslovja." Tudi na humanističnem polu smo opazili

AC

Foto AC

Ob pesnikovem življenjskem jubileju

Ciril Zlobec v Kulturnem domu

V torek, 8. t.m., je bil v Kulturnem domu večer, posvečen Cirilu Zlobcu ob njegovi osemdesetletnici. Po pozdravnih besedah ravnatelja Igorja Komela je o jubilaru govorila prof. Nadja Marinčič. Svoje misli je obogatila z osebnim doživljanjem Zlobčeve poezije, navezovala pa se je tudi na antično, zlasti na grško modrost. Njen nastop je bil izviren, jasen in zelo primeren za praznično in obenem domače srečanje z jubilarom. Nato se je sam pesnik prepuštil sproščenemu in duhovitemu razmišljanju o poeziji, o slovenstvu, o naših odnosih s tujim svetom itn. Prijetni večer je bil priložnost za predstavitev najnovejše, 25. Zlobčeve pesniške zbirke Dvom, upanje, ljubezen. Miran Košuta je v spremni besedi z naslovom In je takoj večer - drugo spremno besede z naslovom Na robu Zlobčevih resbesed je prispeval Igor Grdina - zapisal, da v teh pesmih hladne sape in bivanjske mračine presvetljujejo tudi žarki upanja. "Ne temen pesnik, potemtakem, temveč pesnik večera, lirika, ki v sebi dvoedino družijo sonce in senca, bolečino in radost, dan in noč - to je danes Ciril Zlobec."

do z naslovom Na robu Zlobčevih resbesed je prispeval Igor Grdina - zapisal, da v teh pesmih hladne sape in bivanjske mračine presvetljujejo tudi žarki upanja. "Ne temen pesnik, potemtakem, temveč pesnik večera, lirika, ki v sebi dvoedino družijo sonce in senca, bolečino in radost, dan in noč - to je danes Ciril Zlobec."

Nova pomembna pridobitev v Gorici

Izkaznica s šumniki

Na matičnem uradu goriške občine so v ponedeljek, 14. novembra, predstavili novo pridobitev, s katero bodo posebej zadovoljni pripadniki slovenske manjšine v Italiji. Gre za elektronske osebne izkaznice, na katerih so slovenska imena s strešicami. Prvi goriški občani, ki se s pridobitvijo lahko ponašajo, so občinski svetnik Božidar Tabaj in svetnica Nataša Paulin ter goriški predsednik SKGZ Livio Semolič. Tiskovne konference ob predstavitvi izkaznic so se udeležili odbornika na goriški občini Giuseppe De Martino in Mara Černic, bivši odbornik Damijan Terpin, namestnica prefekta Rita Ilda Iccio, občinski svetniki Božidar Ta-

baj, Nataša Paulin, Silvan Primožič, Marjan Sosol in Aleš Waltrich, predsednik občinske konzulte Igor Kmel in pokrajinska predsednika krovnih organizacij Janez Povše ter Livio Semolič. Več o tem pomembnem dogodku v naslednji številki.

V sredo, 16. novembra, sta v Sovodnjah slavila 70 let skupnega življenja MILKA in PETER. Iz srca jima čestitajo hčerki Nada in Marija ter sinova Vinko in Srečko z družinami.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE v sodelovanju z župnijo sv. Andreja in PROSVETNIM DRUŠTVOM ŠTANDREŽ

prireja

POKLON TONETU KRALJU

ob 30-letnici smrti

- Nagovor dr. Verene Koršič
- Glasbeni del, Baročni duet
Franc Kosem, trobenta
Marjo Perespigi, orgle

Torek, 29. novembra 2005, ob 20.30
Župnijska cerkev sv. Andreja v Štandrežu

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

odprte fotografske razstave del

VIKTORJA SELVE

Spodnja dvorana župnijskega doma Anton Gregorčič
Štandrež, sredo, 30. novembra, ob 20.30

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Kratke

Nova številka biltena Podgora, moja vas

Pred kratkim je izšla novembrska številka biltena Podgora, moja vas, ki ga izdaja Prosvetno društvo Podgora. Glavni urednik Aljoša Jarc v svojem uvodniku pojasnjuje, da gre za pomembno številko, ki obhaja prvi rojstni dan omenjene revije. Pred dobrim letom (26. oktobra lani) je namreč izšla krstna številka biltena. V dobrem letu je nato bilten izšel še trikrat. Po Jarčevih besedah je namen, ki ga je časopis že doslej v precejšnji meri dosegel, promoviranje vasi in društva ter ohranjanje slovenskega jezika na čim višjem nivoju. Publikacijo lahko bralci najdejo tudi na spletni strani www.podgora.it. Zajetno glasilo obravnava predvsem dogajanje v Podgori ter delovanje tamkajšnjega društva. Pisici so se lotili tvoritve novega igrišča, slovesnosti ob 1. novembru in tridesete obletnice postavitve spomenika padlim med drugo svetovno vojno.

Glavni intervju tokratne številke je posvečen gospe Vilmi Okroglič, starejši vaščanki, ki se je rodila med prvo svetovno vojno v begunstvu v Brucku ob Litvi (Avstrija) in je bila po vrnitvi domov aktivna članica podgorske vaške skupnosti. Intervju je podprt tudi s kratkim zgodovinskim orisom poteka bitk ter načina bojevanja v obdobju 1914-1918.

Podgorsko glasilo se je posebej spomnilo nedavno preminulega rojaka in kulturnega delavca Filiberta Benedetiča z objavo govora, ki ga je na žalni seji v Gorici imel odgovorni urednik našega tednika Jurij Paljk.

Revija Podgora, moja vas se zaključuje s posameznimi razmišljanji in poezijami, s stranmi, posvečenimi cerkvenim novicam, in s posebnim delom za otroke. Pred sklepnim kolofonom ponujajo Podgorci vsem bralcem recepte za prihajajoče mrzle mesece.

Razstava goriškega slikarja Edoarda Pirusela

V torek, 15. t.m., s pričetkom ob 18. uri so v Galeriji Kulturnega doma v Gorici (ul. I. Brass 20 - Italija) odprli samostojno razstavo goriškega slikarja Edoarda Pirusela.

Edoardo Pirusel je bil rojen v Palmanovi leta 1943. Po opravljenem študiju na Likovni šoli v Gorici (Istituto d'arte) je diplomiral na Liceju za umetnost v Benetkah. Kasneje je veliko let poučeval likovno vzgojo na raznih državnih šolah v naši deželi. Razstavlja

je pričel leta 1975. Od takrat je sodeloval na kakih stotih natečajih in skupinskih prikazih na državni ravni. Povsod je bil deležen pomenljivih priznanj. Postavil je tudi številne osebne raz-

stave deželnega značaja. Njegovi likovni ustvarjalnosti so se posvetili: Milko Bambič, Fulvio Castellani, Marino Medeot, Fulvio Monai, Mario Meozzi, Silvio Cumpeta, Joško Vetrih, Daniela Magrin, Carlo Milic, Vito Sutto. Edoardo Pirusel živi in dela v Gorici.

Razstava bo odprta v Galeriji Kulturnega doma vse do 30. novembra 2005 po tem urniku: od ponedeljka do petka: od 9.00 do 13.00 in od 16.00 do 18.00 ure ter v večernih urah med raznimi kulturnimi prireditvami.

Predstavitev knjige Iva Petkovška Belinov kodeks

SKRD Jadro je v petek, 28. oktobra, v prostorih občine v Ronkah predstavilo knjigo Belinov kodeks, ki je nastala izpod peresa umetnika in raziskovalca Iva Petkovška. Gre za svojevredno etnološko in antropološko raziskavo, ki se opira na preučevanje božanstva Belina. Zgodovinski okvir Petkovškovi knjigi je publikal podal prof. Lucijan Vuha, ki je orisal različne teorije o nastanku

Foto AC

naše kulture in civilizacije, začenši z indoevropsko tradicijo. Za mnoge raziskovalce je zmotno prepričanje, da je civilizacija v naše kraje prišla z vzhoda, je dejal Vuha in natančneje predstavil tri teorije, ki so se razvile skozi sedemdeseta, osemdeseta in devetdeseta leta prejšnjega stoletja. Med slednjimi je tudi teorija univerzitetnega profesorja Maria Alineija, po kateri je človek naseljeval ozemlje današnje Evrope že v dobi paleolitika. Petkovšek se v svoji knjigi večkrat sooča s temami, ki jih je v svojem poslu izpostavil prof. Vuha. Izhaja iz raziskovanja, kako je nastalo božanstvo Belin in se nato razširi na področje etnolingvistike, preko katere začenja bralec spoznavati naše kraje nekoliko drugače. Avtor nam v knjigi spregovori preko mitologije, primerja antični svet z našim ter preteklost kontekstualizira z navadami srednjeevropskega človeka v današnjem času. Med pomembnimi zaključki, do katerih pride avtor, gre omeniti tega, da so Slovenci in njihovi predniki že zdavnaj živeli na ozemlju, na katerem še danes prebivajo. Petkovškova teorija je osnovana na lingvistični analizi imen posameznih antičnih božanstev, ki jih je zgodovina v desetletjih in stoletjih spremenila, jih posodobila in jim v posameznih jezikih pripisala isti ali podoben pomen. Od tod moramo razumeti nekatere besedne podobnosti med jeziki, ki so si drugače popolnoma tuji. Podobna logika velja tudi zelo pogosto za prilimke. Imena antičnih božanstev, ki so bila navdih za etimološki nastanek številnih besed, lahko ponekod (npr. v italijanščini) še danes najdemo celo v imenih dnevov. / AC

Primož Kuret in Verena Koršič Zorn uredila knjigo Skladatelji v portretih Saše Šantla

Izjemno lepo oblikovana knjiga z naslovom *Skladatelji v portretih Saše Šantla* je pred kratkim izšla pri DZS, kot avtorja pa sta zapisana na prvi strani muzikolog dr. Pri-

mož Kuret in Verena Koršič Zorn, ki je našim bralcem ni potrebno posebej predstavljati, saj je Goričanka, umetnostna zgodovinarica in tudi naša cenjena sodelavka, predvsem

pa odlična poznavalka likovne umetnosti. Naslovnico knjige večjega formata krasi čudovita slika Saše Šantla Slovenski skladatelji, ki visi v Slovenski filharmoniji v

Ljubljani in jo tudi mi objavljamo, v knjigi pa je objavljen izbor portretov slovenskih glasbenikov iz obsežnega opusa Saše Šantla. Petdeset njegovih portretov slovenskih skladateljev spremlja prav toliko muzikoloških zapisov o skladateljih, ki jih je prispeval dr. Primož Kuret, medtem ko je Verena Koršič Zorn prispevala k vsakemu Šantlovemu portretu kratek kritični zapis, še bolje: kratek strokovni zapis, ki pa je tudi duhoviti. Malokdo ve, da je bil Saša Šantel tudi glasbenik in ne samo odličen slikar, ki je bil po rodu iz Gorice, kjer se je rodil leta 1883 v družini gimnazijskega profesorja Antona Šantla in matere, slikarke, Avguste. Saša Šantel je umrl leta 1945 v Ljubljani, do danes je pričujoča knjiga tudi najobsežnejše strokovno delo o umetniku. Dr. Primož Kuret prav zato tudi prikaže Sašo Šantla kot skladatelja, medtem ko Verena Koršič Zorn uokviri in toplo predstavi Šantlovo življenjsko pot in njegovo plodno likovno delo.

O skladatelju Pavletu Kalanu (1929-2005) Resnici zavezan pisec

V sredo, 9. novembra, so v šolskem centru Tolmin predstavili postumno izdano knjigo Med besedo in glasbo skladatelja in pedagoga Pavleta Kalana (1929-2005). Kalan je tik pred smrtjo knjigo dokončal, v njej pa je na izviren način zapisal mnoge utrinke, spomine in razmišljanja iz svojega življenja. Sam je povedal, da je njegov tekst nekakšna literarizirana esejistična oblika, kjer se nizajo osebnosti spomini z objektivno stvarnostjo njegovega časa in okolja. Gre torej za nekakšen "obračun" z žitjem in bitjem umetnika ter pedagoga, ki je na Slovenskem oral ledino predvsem na področju otroškega zborovskega petja, Orffovega instrumentarija in metodike pouka glasbene vzgoje. Na prireditvi, ki so jo pripravili učenci Glasbene šole Tolmin ob sodelovanju z izdajateljem knjige Glasbeno matico Lju-

bljana, je ravnateljica glasbene šole Slavica Mlakar med drugim tudi povedala: "V knjigi je Pavle Kalan nanizal veliko spo-

vel med nami na Tolminskem. Izid vsake knjige je praznik posebne vrste, če jo napiše tako pedant in resnici zavezan pisec, kot je bil Kalan, pa je to že kar slavnostni trenutek." Ta slavnostni trenutek so nastopajoči resnično dobro pripravili. Med odlomki iz knjige, ki jih

Skladatelj Pavle Kalan v krogu svojih učencev z ženo Majda Pucelj

minov iz celotnega svojega življenja, pa tudi razmišljanj in iskrivih prilog, kar velik delež pa je namenjen zadnjemu obdobju ustvarjanja, ki ga je preži-

bral Jože Humer, so se zvrstile številne glasbene točke iz Kalanovega opusa, ki so ponovno potrdile njegov "rustikalen" in minimalističen odnos do gla-

sbe. Kot skladatelj je bil predan častilec prefinjenega tkanja zvokov. Redki so pri njem slavnostni ali povzdignjeni toni; Kalanova glasba je v prvi vrsti nežno in previdno nizanje finih zvočnih bravur, kot rosa čistih melodij in sozvočij. Brez težav bi mu lahko nadeli oznako impresionista s pridatkom, da je znal v svoje skladbe vključiti tudi sodobnejša izrazna sredstva. Proti koncu življenja se je njegov ustvarjalni duh soočal tudi z večjimi glasbenimi formami (ena zadnjih skladb je Livška maša), a svoji naravi je ostal zvest in je tudi v teh skladbah najmočnejši element prav drobno prepletanje glasov in na umetno raven povzdignjena preprosta melodika, ki se je pogosto napajala pri iskričem studencu ljudske ustvarjalnosti. Prireditve so se udeležili mnogi Kalanovi prijatelji, sorodniki, vdova, glasbena pedagoginja Majda Pucelj-Kalan, prisotne pa je pozdravil tudi predstavnik Glasbene matice Igor Longyka.

Jože Štucin

Sodobna komunikacija O vizualnem

V začetku 21. stoletja smo pričeli tako imenovani vizualnosti na vseh ravneh človeškega delovanja in bivanja. Pogledi okoli nas so polni podob. Ozirimo se po ulici, ki je zasa s plakati raznovrstnih nagovorov. Vključimo televizor in že se vrtil film, ob prekinitvi pa različni komercialni triki. Pojdimo na predavanje in takoj opazimo, da razlago spremlja slikovno ozadje. Zavedamo se namreč pomena in moči vizualnega, čeprav so bile različne vizualne študije napisane že v začetku 20. stoletja in četudi obstaja vizualno okolje že od prazgodovine naprej. Vizualno je vse, kar zaznavamo z očesom; živa in neživa narava, človek, njegova kultura in izdelki. Vendar znotraj tega širokega pojma obstajajo vizualni pojavi, ki jih povzroča človek, kot so primarno slika, kip, sicer pa fotografija, film, računalniška tehnolo-

logija. Skratka, namen le-teh vizualnih izdelkov je vzpostaviti komunikacijo z gledalci na vizualni ravni, jih nagovoriti v vizualnem jeziku.

Safet Zec, postelja, mešana tehnika

Zanimiv je razvoj vizualnih pojavov s kinematografom, filmom, radijem, črno-belimi in barvnimi televizorjem vse do računalnika z internetom. Otroci današnjega časa so morda vizualno že bolj

dojemljivi zaradi medija več. Kaj sledi v prihodnosti? Kako se bo razvijalo človekovo doživetje? Kam bo odplavala umetnost, ki se že močno prepleta z znanostjo? Najbrž ni bojazni... Preselimo se najprej v galerije. Ob razstavah slik in kipov se včasih pojavijo fotografije, pa tudi multivizija, ki že potrebuje televizijski, računalniški ekran ali filmsko platno. Multivizija je namreč zaporedje fotografij, ki so povezane v tekočo celoto in pričarajo učinek žive slike. Včasih pa v galerijah gostijo, za nekatere, "ne navadne" razstave z moderno tehnologijo, tako imenovane instalacije z računalnikom, projekcijami, videom... Predvsem vi-

deo art se je samoumevno vklopil v kulturno umetniške tokove, prav zaradi črpanja iz starejših umetniških praks slikarstva, fotografije, gledališča in filma ter zaradi povezanosti z drugimi mediji, kot so glasba, arhitektura, ples in računalništvo. Ampak ali niso omenjene razstave vse bolj sprejemljive in razumljive v kontekstu opisanega? Okolje muzeja je nekoliko drugačno. Tu mogočno prebivajo predmeti, ki so "srce muzeja", bistvo razstave. V to muzejsko okolje ustvarjalni kustosi včasih postavljajo dokumentarne filme, ki komunicirajo z razstavljenimi predmeti, saj jih nekako "oživljajo" in prikazujejo njihov nevidni segment. Muzeji so morda doživeli nekakšen šok ob vdoru avdiovizualiz, saj naj bi se moderno teplo s starinskimi, pristnimi. Priznati moramo, da gre moderna muzeologija vstric z vizualnim doživetjem, kajti stremiti za nagovarjanjem obiskovalcev v racionalnem in čustveno vznemirljivem jeziku z močnim doživetjem, kar uspešno dosežejo z avdiovizualnimi mediji. Kot bitja vizualnega zaznavanja potrebujemo za privlačen in bolj predstavljen članek le še kakšno obrobno dekoracijo ali slikico...

Petra Paravan

Kratke

Nova likovna razstava v centru Bratuž v Gorici

Kipar Stane Jarm in slikar Lojze Čemažar sta že daljši čas prisotna s svojimi umetniškimi deli v goriškem, in ne samo v goriškem, kulturnem prostoru. Prav zato so se v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici odločili, da jima pripravijo skupno razstavo, ki so ji dali naslov Človeški krič bolečine in tišina barvne kontemplacije. Razstavo kiparskih del Staneta Jarma in slikarskih del Lojzeta Čemažarja bodo slovesno odprli v četrtek, 17. t.m., ob 18. uri. Za glasbeni uvod bosta

poskrbeli Lucija in Jerneja Čemažar, ki bosta zaigrali na violino in flavto.

Razstava umetniških del bo odprta od 17. t.m. do 2. decembra letos od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure, medtem ko bo od 3. decembra do 31. decembra ogled razstave možen med prireditvami v centru Bratuž.

Slikarska razstava Joni Zakonjšek v Benetkah

"Dotik" v "gladino", oceanov, mehko poleženih trav, izbrizgana vročnost listja, "zvenenje" v gozdu, v sence, v kotanje, v "pomladni rez", v "semenjsko malho". Čas, trajanje, časenje "kot oblazinjanje podob." Galerija A+A v Benetkah je v torek, 15. t.m., priredila odprtje razstave slikarke Joni Zakonjšek. Slovenska slikarka se predstavlja s serijo svojih platen. Razstavo je

pripravil Andrej Medved, ki je o umetnici zapisal: "Gre predvsem za abstraktna dela, ki sestavljajo nekakšen pregled njene produkcije, za katero je značilno, da se črta nikoli ne prepusti popolnoma zapeljivosti barve. Njena dela jasno odsevajo vračanje k naravi in njemu silnemu naboju, vidnemu v gestualni potezi, ki

se močno veže na avantgardo z začetka 20. stol. Za slovensko sodobno kulturo je namreč dokaj značilno izražanje čustev, ki so povezana z germansko tradicijo, z nemirom, občutenim ob doživljanju divjega ali vsekakor nenavadnega in neznanege pojava. Slog sam nas vodi k nemškemu ekspresionizmu, vendar če gremo z leti še malo nazaj (gosta mešanica barv, črte, poteze, krivulje in barvni nazoni), nas slikarski prostor spominja tudi na bolj lirične izraze konkretne umetnosti.

Joni Zakonjšek, rojena leta 1974, je študirala v Londonu. Doslej je imela več samostojnih in skupinskih razstav, predvsem v Sloveniji. Razstava je na ogled od 15. t.m. do 3. decembra 2005.

Za naš jezik

Trčiti

Ali lahko avtomobil trči s tovornjakom, kot včasih beremo? Na vem, kakšen bo vaš odgovor, pravilna raba terja odločen **Ne!** Zakaj? Ker avtomobil lahko samo **trči v tovornjak**. Lahko se zgodi, da (dva) vlaka trčita, lahko celo čelno trčita. Tudi nam se lahko zgodi, da **z glavo trčimo v šipo** ali **ob podboj**, če je nizek ali če smo mi zelo visoki. Trčiti lahko pomeni tudi "naleteti na, srečati". Tako **trčimo na znanca**, lahko **trčimo na nerazumevanje**, na **težave** in podobno.

A povrnimo se k prvemu primeru: če avtomobil ne more trčiti s tovornjakom, ali lahko **avtomobilist trči s tovornjakarjem**? To pa je možno! Možno je, da imata vsak svoj kozarec v roki in trčita, torej **pijeta skupaj**. Seveda, če prevečkrat trčita s kozarcem, je nevarno, da kasneje **trčita z vozilom v zid** ali **v kako drugo vozilo**.

Kratke

Goriški slikar Roberto Faganel v Padovi

Minuli ponedeljek se je v Padovi končal sejem sodobne umetnosti Arte Fiera Padova, na katerem se je s svojimi deli kot edini slovenski živeči slikar predstavil naš rojak Roberto Faganel in sicer na razstavi galerije La Telaccia iz Turina. Faganel se je predstavil z izborom

Foto JMP

svojih del iz minulih let, razstavil pa je tudi triptih s svojega študijskega potovanja na Havaje. V Padovi so na sejmšišču v več padiljonih predstavili dober presek sedanjega likovnega ustvarjanja v Italiji, napredaj pa je bilo tudi več del Zorana Mušiča. Sicer pa drugih slovenskih umetnikov na sejmu Arte Fiera Padova ni bilo.

Slovenija že od leta 1834

Sodobnik in znanec Aleksandra Puškina, slovanski patriot, Ugrorus Jurij Ivanovič Venelin (1802-1839) je leta 1834 napisal v ruščini debelo knjigo o Slovencih. Izdana je bila posmrtno leta 1841, med Slovenci začuda absolutno neznana, ni je bilo do pred kratkim niti v NUK-u. V neobičajno drzni za prvo polovico XIX. stoletja knjigi "Starodavni in današnji Slovenci..." se je Jurij Venelin dokopal do takih odkritij, da jih ruska znanost še do zdaj ni izčrpala. Prvi sploh v svetu je že leta 1834 preroško uporabil in uvedel v literaturo pojem SLOVENIJA, ki ga je tudi znanstveno utemeljil. Jurij Venelin je torej že leta 1834 vpeljal v znanstveni obtoč pojem SLOVENIJA in izrečno poudaril, da se morajo Slovini imenovati SLOVENC, da so samostojen slovanski narod. Čez 10 let, leta 1844 je naš Vesel Koseski (le v stihu) uporabil zopet pojem SLOVENIJA. Splošno mnenje je, da je Koseski prvi izpisal pojem Slovenija. To predstavo bo pač treba revidirati, kajti dokumentirano ga je izpisal Venelin 1834, objavljen pa post humno najkasneje 1841.

Morda je o njej vedel F. Miklošič, ki v pismu duhovniku Dunajske pravoslavne cerkve M. Rajevskemu omenja, da mu je I. Sreznjevski poslal več knjig, med ostalim raziskave Venelina. Ruski profesor Iskra Čurkina dobesedno piše: "Zanimivo, da je prav Venelin prvi uvedel v literaturo sam pojem 'Slovenija'. V slovenskih pokrajinah je začel prihajati v uporabo šele leta 1844, ko je pesnik I. Vesel Koseski v svoji odi v čast obiska v Ljubljano avstrijskega imperatorja Ferdinanda uporabil ta naziv. Profesor Čurkina v svoji knjigi 'Rusko-slovenski stili', ki je od leta 1992 prevedena tudi v slovenščino, o vsem tem ponovno piše. Reprint knjige z znanstvenim predgovorom prof. P. Tulajeva sem izdal predlani. 10 izvodov je zdaj tudi v NUK-u. / Just Rugel

Slovenski filozof Slavoj Žižek med najbolj vplivnimi intelektualci na svetu

Ameriška časnikarica Prospect in Foreign Policy sta na osnovi glasovanja oz. opredelitve bralcev sestavila listo stotih najbolj vplivnih intelektualcev na svetu. Prvi v tej elitni skupini je ameriški jezikoslovec Noam Chomsky, ki je posebej znan kot oster kritik zunanje politike ZDA. Sledijo mu italijanski romanopisec Umberto Eco, profesor univerze v Oxfordu in avtor Sebičnega gena, Richard Dawkins, zatem nekdanji politični oporečnik in pozneje predsednik Republike Češke Vaclav Havel in drugi znani intelektualci z vsega sveta.

V omenjenem seznamu najbolj vplivnih intelektualcev je na štirindvajsetem mestu slovenski filozof Slavoj Žižek. Do zadnjih parlamentarnih volitev je veljal za ideologa LDS. V slovenski javnosti je precej odmevala njegova izjava, da se bo v primeru poraza omenjene stranke na volitvah izselil iz svoje domovine. To je tudi storil in zdaj pretežno živi in deluje v tujini. Občasno se vrne v Ljubljano, kjer ima predavanja na filozofski fakulteti. Njegova predavanja so v Ljubljani in drugod po svetu zelo obiskana. / M.

Pomembna knjiga za razumevanje naših dni

Huntingtonov Spopad civilizacij v slovenščini

Razpito delo Spopad civilizacij ameriškega avtorja Samuela P. Huntingtona je slovenskim bralcem odslej na voljo tudi v slovenščini. 450 strani obsegajoče delo, ki ga je prevedla Barbara Simoniti, so izdali pri založbi Mladinska knjiga, spremni besedi pa sta napisala docenta na Fakulteti za družbene vede (FDV) Jernej Pikalo in Matevž Tomšič. Prevajalka, avtorja spremernih besed in urednica Nela Malečkar so o knjigi spregovorili na nedavni predstavitvi na FDV. Spopad civilizacij je knjiga, ki je razširitev in poglobitev Huntingtonovega znamenitega članka, objavljenega v ameriški strokovni reviji Foreign Affairs leta 1993 z naslovom Spopad civilizacij?, ki je po mnenju urednikov revije sprožil več razpravljanja kakor katerikoli drug članek, objavljen vse od 40. let prejšnjega stoletja. Knjiga za razliko od članka v naslovu nima več vprašaja, kar je Tomšič pojasnil s tem, da je bil članek hipoteza, medtem ko gre v knjigi že za potrditev te hipoteze. Avtor v svoji

hipotezi, ki je dvignila toliko prahu, sicer pravi, da bo osrednja in najnevarnejša razsežnost nastajajoče globalne politike konflikt med skupinami iz različnih civilizacij, ki jih je po Huntingtonu osem. Pikalo je ob predstavitvi knjige, ki je slovenski prevod dobila deset let po tem, ko je bila napisana, izpostavil nekatere teoretične, pa tudi praktične podrobnosti. Tako je opozoril, da ne gre za klasično akademsko delo, saj je po metodologiji izrazito pozitivistično, hkrati pa imajo Huntingtonove trditve zaradi pogostosti uporabe in vpliva na realne politične dogodke močnejšo, da postanejo paradigma. Poudarjanje, da bodo vse pogostejši stiki med civilizacijami vodili k večjemu samozavedanju posamezne civilizacije in s tem k večji konfliktnosti, ne pa k zblizovanju in sodelovanju, je po Pikalovem mnenju precej

enostransko predstavljena trditev. Hkrati pa je Pikalo poudaril, da pri tej trditvi ne gre za spodbujanje konfliktov;

to bi bila po njegovih besedah napačna interpretacija. Tomšič pa je pozornost usmeril na Huntingtonov pogled na vrednote, ki jih v Spopadu civilizacij opredeli kot vzrok za konec zahodne civilizacije.

Propad Zahoda bo po Huntingtonu tako posledica problema vrednot in ne posledica gospodarskih in političnih dejavnikov. Huntington tako pravi, da vrednote, kot so demokracija, človekove pravice in svoboda, niso univerzalne, temveč specifično zahodne. Pri Huntingtonu gre za zanimivo povezovanje med teorijo in prakso, oziroma vpliva teorije na prakso, je še povedal Pikalo, ki pa ni zavzel trdnega stališča, ali je Huntington dober napovedovalec dogodkov ali ima moč vplivanja na te dogodke.

Avtor knjige je bil med drugim namreč med letoma 1973 in 1985 član Trilateralne komisije, ki je med najvplivnejšimi zasebnimi globalnimi mrežami pomembnih ljudi doslej. Leta 1975 je napisal eno najbolj kontroverznih poročil tej komisiji z naslovom Kriza demokracije, v katerem pravi, da prevelika demokratičnost preobremenjuje politični sistem in s tem povzroča neučinkovitost delovanja vlad. Tako urednica kot prevajalka sta medtem poudarili potrebo po prevajanju še nadaljnjih del s področja preučevanja civilizacij, tako klasičnih kot sodobnih. Sta pa opozorili, da je pri tem veliko odvisno tudi od finančnih sredstev in ne le namena ali želje.

STA

Tretja številka Pastirčka

Priprošnja za rajne in hvaležna molitev Bogu

Resnobi mesec november nas z dvema praznikoma, Vseh svetih in Vernih duš, opominja, naj molimo za naše umrle in jim tako pomagamo čim prej zreti Božje obličje. Ker pa je v tem mesecu tudi zahvalna nedelja, urednik Pastirčka, g. Marijan Markežič, vabi bralce, naj pripomorejo h krašenju domače cerkve z darovi zemlje in naj se z iskrenim srcem zahvalijo za vse, kar smo v celem letu prejeli iz Božjih rok. Večkrat namreč prošnji Bogu ne sledi zahvala, ki bi jo morali izkazati našemu Stvarniku. Konec novembra se začne advent; g. Markežič priporoča, naj tradicionalni adventni venček pomeni kaj več kot le golo zunanje znamenje pričakovanja najbolj družinskega praznika v

cerkvenem letu. Na vse te praznične dni nas v novembrski številki lepo oblikovanega Pastirčka

opozarjajo dopolnjevanje Karmen Smodiš Obiščimo žive in tudi nekaj živopisanih risb,

ki tudi tokrat privlačno spremljajo dopise Pastirčkovih bralcev o različnih izletih, o sošolcih, o družinskih članih in še o marsičem. Na jesen, njene plodove in kislno vreme je ubrana križanka Jesen in Pastirčkova vnema pri nabiranju kostanja in natančnem opisu tega dobrega sadeža, skritega v bodeči ježici. Čisto jesenska je tudi zgodnica V. T. Arharja o ježku, ki je preliščil zvitorepko. Jesensko maloduše bo iz razredov prepodila simfonija svinčnikov, ki bodo zazveneli po klopcah, kot svetuje Samantha Mazziero v svoji glasbeni rubriki. Radovedni bralci ne bodo mogli mimo knjižne police, na katero je Barbara Rustja postavila Etka Mužetka, vrhovsko ljudsko pravljico, pa niti ne mimo pravljice Marize Perat o neverjetnih dogodivščinah metle Pike. Kdor pa ima rad izlete, bo skrbno prebral, izpod

peresa Marijana Markežiča, kako je stric Maks peljal svoja nečaka na ogled gradu Socerb in Svete jame, legendarnega bivališča tržaškega mučenca sv. Socerba. Kaj se je godilo z oblakcem in kakšna vez je med svetom in smetjo, bosta razkrili pesmici Zlate Volarič in Berte Golob. Pridni šolarji bodo Packu, simpatičnemu pobalinu Walterja Grudine, pomagali razvozlati pomen kratkih besed zahvale, pozdrava... Ob branju zapisa Čistilka pa bodo vsi šolarji spoznali, kako je slednja zelo potrebna v šoli. Najmlajši Pastirčkovi prijatelji se bodo razživel ob barvanju prikupnih ilustracij - zvečine Danile Komjanc - , ki tudi tokrat spremljajo besedila, svetopisemske pobarvanke, križanke Besede v podobah..., in ob ugotavljanju, kaj si želi postati medvedek v dopolnjevanju Paole Bertolini Grudina. Za tiste pa, ki jih neustavljivo privlačujejo računalniške skrivnosti, bo prijatelj PeCe Olge Tavčar razkril, kako naj ravna s tipkovnico, da bo pričarala marsikaj. Kaj je še na straneh novembrske številke, naj zvesti bralci Pastirčka kar sami ugotovijo!

IK

gledališka sezona
abonma 05/06

...z drugimi besedami, v novo poglavje.

info
Blagajna bo odprta:
od torka, 15. do četrta, 17. novembra
od 10.00 do 13.00 in
od 17.00 do 20.00
(tel. št. 040-362542, brezplačna
telefonska številka 800-214302).

Na dan predstave bo blagajna odprta
od 19. ure dalje.

Abonente Reda-Labilni in ostale
obiskovalce vljudo prosimo, da v izogib
neprijetnim vrstam predhodno dvignejo
svoje vstopnice.

Parkirišče na trgu Perugino bo odprto v
petek, 18., soboto, 19. in soboto, 26.
novembra.

Pri gledališki blagajni in pri akviziterjih je še
na razpolago abonma Kinemax (10 filmov)
po zelo ugodni ceni.

ponovitve
TRST - Kulturni dom
sobota, 19.11., ob 20.30 (Red B)
nedelja, 20.11., ob 16.00 (Red C)
sreda, 23.11., ob 20.30 (Red D)
sobota, 26.11., ob 20.30 (Red T,
z italijanskimi nadnapisi)
četrtek, 1.12., ob 20.30 (Red F)

GORICA - Kulturni center L. Bratuž
ponedeljek, 28.11., ob 20.30 (Red A)
torek, 29.11., ob 20.30 (Red B,
z italijanskimi nadnapisi)

GRUPPO
KB
1909
SKUPINA pokrovitelj predstave

medijski pokrovitelj
Primorski

www.teaterssg.it

abonma 05/06 "prva produkcija SSG v letošnji sezoni"

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
TEATRO STABILE SLOVENO

FRIEDRICH DÜRRENMATT
ROMULUS
VELIKI nezgodovinska
historična
komedija

REŽISER: DIEGO DE BREA

premiera
Trst - Kulturni dom
petek 18. novembra
ob 20.30
abonma red A

Klub prijateljstva / Izlet v Maribor in na Slom Po Slomškovih sledih

Na trgu pred stolnico - Ob Slomškovem kipu

Komaj smo vsi posedli v avtobus, že je zadonela pesem Pojd' mo na Štajersko. Bilo je v ponedeljek, 10. oktobra, in res smo bili namenjeni na Štajersko, na Slomškovo pot. Naš cilj so bili Ponikve, Slomškov rojstni kraj, in seveda Maribor, kraj njegovega zadnjega počitka. Zgodilo pa se je, da smo začeli "pri repu", t.j. pri grobu. Pred mariborsko stolnico nas je namreč čakal imeniten vodič, prof. Stan-ko Janežič. Držali smo se njegovega nasveta in se peljali naravnost v Maribor. Gospod Janežič nam je najprej bral sv. mašo, nato pa razkazal lepo, veliko stolnico. Škof Anton Martin Slomšek počiva v kapeli na levi strani blizu glavnega oltarja. Na grob smo

položili cvetje in v spominsko knjigo zapisali svoja imena. S seboj pa smo odnesli bogate besede gospoda Janežiča. Naravno je bilo, da nam je govoril o Slomšku, našem prvem svetniku, ki je za sedaj samo še "blaženi". Slomšek je veliko storil za slovenski narod: ohranil je Štajersko slovensko s tem, da je prenesel škofijski sedež v Maribor. Širil je kulturo med ljudstvom; iz njegove knjižice Blaže in Nežica v nedeljski šoli so se učili branja in pisanja otroci in odrasli. Bil je soustanovitelj Mohorjeve družbe, ki je tiskala (in še tiska) knjige tudi za preproste ljudi. Sam je pisal in tudi pesnikoval.

/ dalje
Nada Martelanc

ŠKRBINA Spomin na naše padalce

"Sovraštvo nima prihodnosti"

Ojna je gorje. Nesmiselno je tako početje, ko si na moč želimo dokazati, kdo bo komu vladal. Tedaj pozabimo na občutke, razvrednotimo človekovo dostojanstvo; če že prosimo za mir, moramo storiti, kar je v naši moči, da mir zaživi med nami", je dejal vojaški kaplan Milan Pregelj med mašo zadušnico v spomin na vse umrle za domovino in na 18 slovenskih padalcev-radiotelegrafistov, ki so jih britanski zavezniki v drugi svetovni vojni izurili v Afriki in med leti 1943-44 s padali spustili na naše kraje, da bi krepili vrste tistih, ki so se borili proti okupatorju. Kar pa se je z njimi in s spominom nanje zgodilo po vojni, je zapisano na tabli, ki stoji na pročelju Fakinove domačije v Škrbini, kjer je bil doma po vojni umorjeni padalec Miloš Adamič: "...in zaradi vojnih dogodkov in povojnih zmot so žrtvovali življenje za slovensko domovino". Skoraj vsi tedanji slovenski padalci so se namreč pridružili partizanom, a jih je OZNA v svoji revolucionarni logiki kmalu prištel kar med sovražne agente in jih zapisala smrti. Tudi letos se je na dan, ko se Britanci spominjajo svojih padlih v

prvi svetovni vojni, velika množica zbrala na tem kraškem robu, ravno pred spominsko ploščo, da bi počastila spomin na naše junake. Poleg preživelih padalcev, svojcev, soborcev, častne straže slovenske vojske, domačinov in drugih udeležencev že vrsto let sodelujeta na svečanosti v Škrbini tudi britansko in ameriško veleposlaništvo v Sloveniji. Za proslavo pa skrbita vaška Krajevna skupnost in Občina Komen. Ravno župan občine Komen, Uroš Slamič, je v svojem pozdravnem nagovoru hudo obsodil zamolčanje usode naših padalcev: pomanjkanje poguma, da bi osvetlili to temno stran naše zgodovine, je očitno še danes. Župan je s tem v zvezi kritično presodil slo-

vesnost ob 60. obletnici prve slovenske vlade, ki je bila spomladi v Ajdovščini. Slavnostni govornik, zunanji mi-

poslanik VB v Sloveniji Tim Simmons, obrambni in vojaški ataše veleposlaništva ZDA podpolkovnik Keith Harrington ter član skupine padalcev

Ciril Kobal, ki je govoril v imenu štirih preživelih. Pred mikrofonom je stopil tudi v Trsu živeči upokojeni angleški častnik in medvojni pripadnik britanskih misij v Jugoslaviji John Earl, ki je že od nekdaj osrednji pobudnik škrbinske svečanosti. Sklepni govor je bil prepuščen predsedniku ZZB NOB Slovenije Janezu Stanovniku, ki je v posrednem odgovoru županu Slamiču odvrnil, "da danes ni čas za polemike, ampak za piete-

to do mrtvih." Stanovnik je poudaril, da je zveza že leta 1995 ob-

sodila takratne dogodke in posmrtno spregledanje padalcev v svoje vrste. "Sovraštvo nima prihodnosti in tega se moramo zavedati vsi", je sklenil Stanovnik.

Igor Gregori

Foto IG

nister RS Dimitrij Rupel, pa je poudaril, da, kar je bilo takrat zaradi političnega prekrivanja zamolčano, je vendar prišlo na dan in je danes končno napočil čas za enako spoštovanje vseh naših mrtvih.

Po polaganju vencev so v slovenskem jeziku spregovorili tudi vele-

Kratke

SSk / Srečanje Špacapan - Iacop

Deželni svetnik SSK Mirko Špacapan se je sestal z odbornikom Francom Iacopom, ki v Illyjevem odboru odgovarja za javne uprave. Govorila sta zlasti o namenih, ki jih ima sedanja koalicija Demokratične zaveze s Kraško gorsko skupnostjo. Odbornik Iacop je Špacapanu zatrdil, da je volja večine, da se KGS ponovno ustanovi kljub nekaterim nasprotnim glasovom, tudi s strani slovenskih predstavnikov. V ta namen bo sama vlada predlagala popravek zakonskega predloga o javnih upravah, ki ga bo deželni svet obravnaval še pred koncem meseca; s tem se bo dežel-

Foto JMP

na skupščina izrekla za ustanovitev KGS. Predlog bo sicer po predvidevanjih predstavljen na kasnejšo samostojno obravnavo v peti komisiji, za kar je njen predsednik Martini že dal soglasje, potem pa znova doživel obravnavo, tokrat dokončno, v deželnem svetu. Svetnik SSK je prav tako glede KGS posegel tudi pri predsedniku Illyju. To se je zgodilo na sestanku, ki ga je deželni predsednik želel imeti z goriškimi predstavniki v deželnem svetu, da bi od njih

dobil soglasje za metropolitansko mesto. Med drugim je na tem srečanju Špacapan dejal, da bi možnost metropolitanskega mesta ne smela delati preglavic kraškim občinam, glede na to, da se morajo o priključitvi strinjati prav vsi občinski sveti in da je dovolj nesoglasje ene občine z načrtom, da se slednji izjalovi. Illy je na sestanku sicer izrazil prepričanje, da metropolitanskega mesta še dolgo ali morda nikdar ne bo. Važno pa je - poudarja Špacapan -, da se kraške občine povežejo v KGS; tako bodo najbolj kljubovale vsaki volji po nadvladi Trsta nad Krasom.

Sklad Mitja Čuk / Strokovni forum na spletu

Sklad Mitja Čuk je pripravil na spletu interaktivni strokovni forum (<http://www.skladmc.org/forum/>) - nov pripomoček za vzgojo in izobraževanje. Na razpolago so različne problematike, zaobjete v treh sklopih: na jezikovnem, vzgojnem in izobraževalnem področju. Projekt je nastal tudi s pomočjo deželnih javnih sredstev v okviru službe za jezikovne skupnosti.

Forum lahko starši, vzgojitelji, učitelji, profesorji in dijaki koristno uporabljajo kot hitrejši način svetovanja in prejemanja odgovorov na vprašanja, ki se jim zastavljajo v vsakodnevni praksi. Najpogostejša vprašanja bodo objavljena posebej, mnogi odgovori pa bodo opremljeni še z ustreznimi daljšimi strokovnimi članki.

Forum deluje v slovenščini, izvajalci pa načrtujejo v kratkem tudi objavljane odgovorov in člankov v italijanščini in v angleščini. Splet omogoča svobodno prehajanje meja, tako je novi svetovalni pripomoček zanimiv tudi za širše področje. Tudi Skladova svetovalna služba nima meja in strokovnjaki, ki sodelujejo pri forumu, so po izvoru iz najrazličnejših krajev.

Večdesetletna Skladova izkušnja s področja vzgojnega in izobraževalnega svetovanja preko vzgojne svetovalnice, kjer je stik z izvedenci neposreden, kakor tudi s pomočjo tiskane besede - revija za vzgojo in izobraževanje Škrat izhaja že 15. leto, tedensko vzgojno-svetovalno rubriko Sklada pa objavlja Primorski dnevnik od leta 1984 -, je osnova za novo sredstvo. To sredstvo je izredno praktičen in dostopen način svetovanja s pomočjo moderne tehnologije. Pomembno vlogo lahko forum odigra za dijake vseh stopenj in vrst slovenskih šol v Italiji, saj so prav mladi največji uporabniki novih tehnologij. Te pa tudi s pomočjo foruma pripomorejo k tesnejšemu povezovanju vseh pokrajinsko ločenih pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji, kakor tudi k večjemu povezovanju z matico in s pripadniki večinskega naroda. / (jcc)

TKGalerija Odprtje slikarske razstave

Simbolizem Deziderija Švare

Deziderij Švara, najstarejši zamejski likovni ustvarjalec - kot ga je predstavila umetnostna kritičarka Jasna Merku' -, se je z novimi slikami, predvsem pa z novim umetnostnim zagonom in navdihom predstavil občinstvu, ki je v sredo minulega tedna napolnilo TKGalerijo Tržaške knjigarne. "V svojem dolgem likovnem obdobju se je soočil z več ustvarjalnimi cikli. Pričujoče slike sodijo v fazo, ki predstavlja sintezo študijev, katerim sem se posvečal v teh letih. Preučeval sem namreč razne filozofije zahodne, predvsem pa vzhodne tradicije. Tako prve kot druge uporabljajo določene simbole; čutil potrebo, da izrazim njihovo povednost preko estetskega navdiha. Razmišljal sem, da je to najboljši način, da prodrem do 'bližnjega'." Tako nam je povedal umetnik, preden je stopil k umetnostni kritičarki,

Foto IG

ki je v krajši predstavitvi podala prerez njegovega ustvarjanja.

"Likovna pot Deziderija Švare je sprejela izziv časa in prostora ter se postopoma očitno navezovala na okolje, sprva z minimalističnimi marinami, kasneje s snovnostjo kraških motivov in še z barvitimi pri-

zori z Antilov. Osrednje obdobje stroge geometrijske abstrakcije", je še povedala Merkujeva, "postane v luči najnovejših del pomembna etapa strukturalnega zasledovanja prvobitnosti. Slike iz ciklusa Pezsage de l'amie označujejo dalje prehod pogleda iz zunanjega v notranji svet."

IG

MILJE Umetniki dveh manjšin

Razstava v galeriji g. Negrisin

Foto Kroma

Umetniki dveh manjšin so se v četrtek minulega tedna že devetič predstavili s svojimi umetninami. Novo razstavo so tokrat postavili v občinski galeriji G. Negrisin v Miljah. Gre namreč za drugi del potujoče pobude, ki se je pričela konec septembra v

Rimu in se bo zaključila decembra na sedežu deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine. Na razstavi, ki je sad evropskih čezmejnih projektov, sodeluje sedem pripadnikov slovenske manjšine v Italiji in prav toliko italijanskih manjšinskih ustvarjalcev v Sloveniji in na Hrvaškem.

STARO MESTO Riccardov slavolok

Nova podoba tržaškega simbola

Sedemmetrski visok Riccardov slavolok iz nabrežinskega kamna, ki je po domnevah zgodovinarjev še edini obstoječi del vhoda v nekdanje obzidje rimske naselbine iz dobe cesarja Avgusta, bo v kratkem dobil zaradi prenove trga Barbacan novo razsežnost, ki bo gotovo pripomogla k ovrednotenju stare mestne četrti, kjer bodo prihodnje pomlad na novo zaživele tradicionalne obritniške dejavnosti.

Foto IG

SV. JUST Hvaležnica slovenskih vernikov

“Jaz sem živi kruh!”

Foto Kroma

“Združeni ob lomljenju kruha” so se slovenski verniki s Tržaškega zbrali pri hvaležnici v nedeljo, 13. novembra, da bi Bogu izrazili svojo zahvalo. Letošnje bogoslužje je bilo še posebej slovesno, saj poteka že 25 let, odkar obhajamo Slovenci hvaležnico v tržaški stolnici. Slovesno pritrkovanje zvonov je letos prvič v zgodovini zadonelo iz zvonika tržaške katedrale in tako obeležilo letošnji verski obred s spomi-

nom na našo kulturno dediščino. Sv. mašo je vodil g. škof msgr. Evgen Ravignani ob somaševanju slovenskih duhovnikov. Svoje misli v pridigi je osredotočil na Kristusove besede “Jaz sem živi kruh” in se simbolično spomnil vseh tistih, ki prinašajo delo svojih rok Bogu na oltar. Besede g. škofa so bile sicer najprej namenjene kmetovalcem, ki se s prinašanjem pridelkov zahvaljujejo Bogu za darove zemlje, vendar iz njegovih misli je bilo

začutiti iskreno povabilo vsem vernikom, naj se do Boga obrnejo z zahvalo za vse prejete dobrote, predvsem za dar vere, ki smo jo podedovali od naših očetov. V svoji homiliji je škof omenil tudi pereči problem, ki tare slovensko skupnost v Italiji, in sicer pomanjkanje duhovnikov: Slovenija je skušala v zadnjih desetletjih pomagati pri tem, a tudi tam je vedno manj poklicanih, zato je škof svojo pozornost namenil še najprej slovenskim

družinam, ki naj vzgajajo svoje otroke tudi v duhu krščanskih vrednot, iz katerih bodo morda vzklikali novi duhovniški poklici - današnja mladina potrebuje predvsem zgled zdravega in poštenega življenja. S pogumnimi besedami “radujte se v Gospodu” je g. škof navdal prisotne z upanjem, da dnevom žalosti sledijo dnevi veselja in radosti. Tudi verniki so se v svojih prošnjah spomnili vseh trpečih in revnih, družin, mladine in duhovnih voditeljev, med darovanjem pa so g. škofu izročili darove in pridelke, ki jih bo tržaška Karitas razdelila revežem in potrebnim. Ob zaključku sv. maše se je g. Gerdol v imenu Slovenskega

pastoralnega središča zahvalil g. škofu, sobotom duhovnikom in vsem, ki so sodelovali pri hvaležnici. Verski obred so obogatili tudi slovesno petje zbora ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta, otroški pevski zbor Kraški cvet pod vodstvom s. Karmen Koren ter sodelovanje skavtov. Evharistija nas je letos ponovno združila pri zahvalni maši in začutili smo, da smo v skupnem bogoslužju eno skrivnostno telo v Kristusu.

JC

30. obletnica Osimskih sporazumov

Se moramo Osima še bati?

Če so Osimski sporazumi uredili do tedaj odprto vprašanje jugoslovanske zahodne meje, so položaj naše narodnostne skupnosti v Italiji popolnoma prezrli; ali bolje: jugoslovanska pogajalska stran ni uspela iztržiti s strani sogovornikov nič drugega kakor to, da je bil naš manjšinski položaj prepuščen milosti oz. nemilosti italijanske republike.

Minuli teden je namreč potekala trideseta obletnica podpisa sporazumov. Nastajali so v takem mednarodnem okviru, v katerem se je zrcalil duh hel-sinške mirovne konference, ki je jasno in neoporečno zahtevala, naj ostanejo dotedanje meje evropskih držav nedotakljive, kar skratka pomeni: nikoli več vojn na evropskih tleh. Razumljivo je torej, da je na italijansko stran pritiskal svod nje-

Foto IG

nih zahodnih zaveznikov, ki je tudi v luči morebitnega spopada z državami podpisnicami Varšavskega pakta želel imeti neoporečnost vzhodne meje Atlantskega pakta na italijanskih tleh. Ker pa je italijanska stran vedela, da se bo s podpisom Osimskih sporazumov dokonč-

Foto IG

lih in v strogo zaupnem okolju, da ne bi razvnela duše nekaterih svojih krogov, ki bi v podpisu gotovo uvideli izdajo svoje države do - tako pravijo! - krivice, ki je bila njim storjena po vojni. Minuli teden je tako na Tržaškem kot tudi onkraj meje

no odrekla nekdanji coni B, so pogajanja potekala izključno na jugoslovanskih

bil govor o tej diplomatski potezi, ki ima s svojim nabojem še danes sposobnost sprožanja številnih kritik tako med Slovenci kot tudi med tržaškimi italijanskimi krogi.

Osimski sporazumi so bili iztočnica za predavanja in debate večera DSI, srečanja, ki ga je priredila Lista za Trst - katere nastanek je neposredno vezan na razplet Osimskih pogajanj - in mednarodnega simpozija, ki sta ga priredila Univerza na Primorskem - ZRS in SAZU v Ljubljani in Kopru.

Med vsemi izsledki, ki so jih izvedenci v treh priložnostih podali, gre menda omeniti mnenje staroste Liste za Trst Gianfranca Gambassinija, ki je bil v letih po Osimskem sporazumu med drugim prepričan, da bo “bojevita slovenska manjšina na Krasu” lahko postala prijateljsko naklonjeno zaledje Jusoslavlje v primeru napada na Italijo...

Ali se moramo Osima bati tudi pod skupno evropsko streho?

IG

POGOVOR Kraški ovčarji

Turneja po Argentini in Urugvaju

Kraški ovčarji so se vrnili z daljše turneje po Argentini in Urugvaju, ki so jo izvedli s podporo Urada za izseljence pri deželi F-Jk, občine Cervignano in drugih sponzorjev. Projekt so na pobudo videmskega benda Arbe Garbe oblikovali štiri skupine iz naše dežele (ena za vsako pokrajino) in gost iz Lombardije. Gorico so zastopali Kosovni odpadki, Pordenon 3 allegri ragazzi morti, Tržaško pa Kraški ovčarji. Člana benda Aljoša Saksida in Iztok Cergol sta nam zaupala nekaj vtisov o nepozabni izkušnji.

Štirideset glasbenikov, petnajst koncertov na širokem območju, stiki s kulturnimi in političnimi predstavniki. Kdo je koordiniral velikopotezni projekt?

A: Za koordinacijo nastopov in potovanja so skrbeli član skupine Arbe Garbe in dva argentinska gostitelja. V glavnem smo bili vedno skupaj. Na koncertih je vsaka skupina imela samo-

stojno točko; pred nastopi smo žrebali vrstni red.

Poleg uradnega delovnega koledarja ste odtrgali nekaj časa za slovenske izseljence. So bili to vaši prvi nastopi za društva rojakov v tujini?

A: V prejšnjih letih smo igrali pri zamejcih v Avstriji, prvič pa smo se podali na tako dolgo potovanje, da bi obiskali izseljence. V ta namen smo poleg skupnih koncertov organizirali štiri samostojne nastope za Slovence: v Montevideu in v Buenos Airesu. V argentinski prestolnici smo igrali v Slomškovem domu, kjer prizadevno skrbijo, da se že predšolski otroci naučijo govoriti slovensko, in v znanem društvu Triglav, kjer sta nam prislunila tudi tamkajšnja zadnja dva živeča partizana, s katerima smo v družabnem delu zapeli nekaj partizanskih pesmi. V Buenos Airesu smo se tudi udeležili Festivala izseljenca, na katerem smo zastopali Slovenijo.

Kaj pa o neposrednih stikih s tamkajšnjimi Slovenci?

I: Društva so včasih mešane narave: nekateri člani ne govorijo dobro slovensko, ali prihajajo iz drugih krajev, vsi pa so bili zelo odprti in prijazni. V Montevideu smo srečali starejše Slovence, ki so bili zelo zadovoljni z našim obiskom. Ko smo igrali, so plesali in peli z nami in so bili posebno ganjeni, ko so poslušali narodne pesmi. V Buenos Airesu pa so bolj vajeni obiskov. Društvo Zedinjena Slovenija ima zelo bogato kulturno dejavnost, veliko stikov in gostovanj. V družabnih trenutkih smo govorili z njimi o skupnih poznanstvih, o njihovih aktivnostih, o zgodovini.

Na turneji ste poleg vašega tradicionalnega repertoarja izvajali še druge glasbene žanre.

A: Delno smo se prilagodili željam izseljencev, zato smo večkrat igrali narodne pesmi v naši priredbi, narodno-zabavne skladbe in slovenske popevke. To se je dogajalo predvsem, ko smo igrali v slovenskih druš-

vih, kjer se nam je publika pridruževala s petjem. Na koncertih uradnega dela turneje pa smo v glavnem predstavljali naš značilni balkanski repertoar s kakšnim dodatkom.

Kako je sprejemala vaše nastope argentinska publika?

I: Argentinci dobro poznajo balkansko glasbo. Kusturica je gostoval kar štirikrat v Argentini, kjer je zelo znan in priljubljen. Domačini so bili navdušeni, plesali so, se zabavali in spraševali po našem cd-ju. Prijetno me je presenetilo, da se argentinska mladina zelo zdravo zabavati, pije zelo malo in je

bolj sproščena.

S turnejo je bila povezana tudi dobrodelna akcija.

A: Za koncerte ni bilo vstopnin; prostovoljni prispevki pa so šli v dobrodelne namene. Tudi mi smo sodelovali pri tem, nekajkrat pa se nismo udeležili skupnih nastopov, da bi izkoristili čas za izvenprogramski srečanja s slovenskimi društvi.

Argentina je za nas Evropejce dežela tanga...

I: V Argentini je tango pravzaprav ples za starejše ljudi ali šov za turiste. Vem, da se ljudje v nekaterih krajih zbirajo na trgih in plešejo, mi pa tega nismo vi-

Slovenska Vincencijeva konferenca pri Sv. Ivanu se vsem darovalcem iskreno zahvaljuje.

Namesto cvetja na grob daruje Učka v spomin na Ivco Žnidaršič Martelanc 20,00 evrov za Vincencijevo konferenco v Barkovljah.

Redakcija

Novega glasa se

z Marjaltizo in

Ivanom Žerjalom

veseli rojstva hčerke

LUCIJE.

V sredo, 23. novembra, ob 20. uri bo v župnijski dvorani v Nabrežini redna mesečna konferenca.

Prof. Jože Špeh bo predaval na temo

STVARJENJE ČLOVEKA PO BOŽJI PODOBI

Sledita razgovor in nastop mešanega pevskega zbora Francišek B. Sedej, ki ga vodi Mirko Ferlan.

Večer bo sklenila družabnost z običajno zakusko.

Zahvalna nedelja v Bazovici

Priprave na miklavževanje

Kar lepo število ljudi se nas je v nedeljo, 6. novembra, zbralo pri sveti maši. Žene so prinesle številne poljske pridelke in jih postavile pred oltar, na katerem sta bila že kruh in novo vino, ki ju je do-

mači župnik Žarko Škerlj blagoslovil po končani maši. Med mašo sta pela oba pevska zbora, mešani zbor Lipa in otroški zbor Slomšek. Birmanci so nato prebrali berila, prošnje in zahvale po obhajilu.

V Slomškovem domu je po končani maši bilo še žrebanje misijonskega srečolova z družabnostjo. V veseli družbi so mladi in manj mladi čakali, če jih bo srečala obiskala. Kot vedno so bili tudi tokrat nekateri večkrat srečni, drugi pa nobenkrat. Navsezadnje je najbolj pomembno to,

da smo zbrali več prispevkov za uboge in potrebne v misijonih. Iskrena hvala vsem, ki redno hodite v cerkev, ki jo krasite in čistite, berete pri mašah, molite in požete. Hvala tudi vsem, ki so nam pripravili bogato zakusko. Otroški zbor Slomšek se s svojo pevovodkinjo gospo Zdenko Križmančič pridno pripravlja z igrico in s petjem na veselo miklavževanje, ki bo v kinodvorani verjetno kar na predvečer tega dobrega svetnika, v ponedeljek, 5. decembra, ob 17. uri. Lepo vabljeni!

deli. Najdejo se zanimive plosče tega ritma, glasbeniki pa se danes posvečajo tangu, ker po njem povprašujejo tujci. Ste na vašem popotovanju nabrali tudi kaj “turističnih” vtisov?

I: Veliko smo se vozili, ker je dežela obsežna. Čeprav smo imeli res malo prostega časa, smo se skušali v vseh krajih srečevati z ljudmi in njihovim načinom življenja, ne nazadnje z njihovo kuhinjo...

Ko se boš spominjal turneje po Južni Ameriki, boš najprej pomislil na...

A: Narava bo ostala najmočnejši vtis: puščava med Cordobo in Mendoza, meja med Argentino in Urugvajem, obširnost Buenos Airesa.

I: Mislim, bom na odlične rezke in na pustolovščine, ki smo jih doživeli med potjo. Vsak dan so se dogajale res nevsakdanje stvari. Poleg tega ne bom pozabil na ogromne razsežnosti, ki jih nisem viden.

PR

Gostovanje cerkvenega mešanega pevskega zbora "Anton Jobst" iz Žirov na Ziljski Bistrici Spomin na skladatelja in organista Antona Jobsta (1894-1981)

Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik v Celovcu v letu 2005 v sklopu evropskega sklada Interreg IIIA-SPF izvaja čezmejni projekt z občino Žiri in Muzejskim društvom Žiri. Muzejsko društvo Žiri upravlja muzej, ki je trenutno v prenovi, v prenovljeni stavbi pa naj bi imela svoj prostor tudi spominska soba Antona Jobsta, ki je bil rojen na Zilji, vse svoje življenje pa je kot skladatelj in organist deloval v Žireh.

V sodelovanju inštituta Urban Jarnik in občine Žiri je v nedeljo, 16. oktobra 2005, cerkveni mešani pevski zbor "Anton Jobst" v farni cerkvi na Ziljski Bistrici sooblikoval sveto mašo s pesmi Antona Jobsta. Zbor Anton Jobst se po njem imenuje od leta 1994, poje pri mašah in ob raznih drugih priložnostih, v prvi vrsti pa se trudi, da ne bi šla v pozabo dela iz sakralnega opusa Antona Jobsta, zato na vseh gostovanjih izven Žirov pevci predstavljajo predvsem njegove pesmi.

Anton Jobst, po domače Kopichev, se je rodil leta 1894 na Brdu pri Šmohorju kot drugi otrok kmeta, vaškega cerkovnika in podeželskega orglarja Nikolaja Jobsta ter Marjane Jobst, rojene Grafenauer. Prvi glasbeni učitelj na domačem koku na Brdu je bil njegov oče Nikolaj, nato se je učil pri stricu Francu, deželnem poslancu in organistu Francu Grafenauerju, v cerkvi pri Svetem Križu v Beljaku. Franc Grafenauer je spoznal Antonovo izredno glasbeno nadarjenost in ga leta 1910 še ne šestnaj-

stletnega poslal v orglarsko šolo v Ljubljano. Po končani šoli se je Jobst še naprej izpopolnjeval v glasbi pod mentorstvom skladatelja Stanka Premrla. Oktobra leta 1912 je nastopil službo organista v Žireh. Čeprav je bil prepričan, da v Žireh ne bo ostal, se je potem izkazalo, da je bila to s kratkimi prekinitvami njegova prva in zadnja služba. Ostal je predvsem zaradi prijaznega sprejema domačinov, mešanega pevskega zbora, ki je že obstajal,

pri njem dobil tudi prve osnove o orglah, nova znanja pa je potem nabiral na isti Orglarski šoli v Ljubljani, kot že davno pred njim Anton Jobst.

Ob Jobstovi upokojitvi je takratna Republiška komisija za socialno zavarovanje umetnikov, ki ji je predsedoval ugledni slovenski in tudi v mednarodnih krogih uveljavljeni muzikolog in akademik dr. Dragotin Cvetko, priznala, da "zavzema vidno mesto med našimi skladatelji poljudnega

v Žireh, pokopali so ga na pokopališču na Dobračevi.

Ziljskemu rojaku Antonu Jobstu so Žiri postali nova domovina. Bil je nepogrešljiv del glasbenega življenja v Žireh in postal je Žirovec. Vendar so Žirovci skupaj z njim ohranjali tudi spomin na njegov rodni kraj na Zilji, ki so ga ob gostovanju na Zilji tudi obiskali.

V farni cerkvi na Brdu je bila polpoldne svečanost, ki so jo oblikovali zbor Anton Jobst iz Žirov in domačini, ki so gostom predstavili ziljske pesmi. Povsem ganljivo je bilo srečanje pred Kopichevo hišo na Brdu, kjer je Anton Jobst bil rojen. Tam so Žirovci zapeli tudi Jobstovo najljubšo pesem in ga s tem vrnili v spomin domači hiši in domačemu kraju. Gostje iz Žirov so ob srečanju izrekli željo, da bi njegova rodna domovina Koroška Jobstova dela prav tako sprejela kot svoja, tako kot so ga

kot svojega sprejeli Žirovci. Gostovanje zbora Anton Jobst na Zilji so omogočili fari Bistrica na Zilji in Brdo, SPD Zila in Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik v sodelovanju z občino Žiri ter Muzejskim društvom Žiri. Organizatorji gostovanja in pevci zbora so ob slavnostnem kosilu v gostilni "Stara pošta" na Ziljski Bistrici sklenili prijateljske vezi, ki tudi po koncertu ne bodo prekinjene. Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik pa je ob srečanju pripravil informativno brošuro o Jobstu, ki jo lahko dobite na inštitutu Urban Jarnik.

Martino Piko-Rustja

in zaradi mogočnih orgel, ki so jih postavili v novi župnijski cerkvi leta 1914.

Rojak Anton Jobst z Zilje je bil gonilna sila glasbenega življenja v Žireh. Voden je tako rekoč vse pevske zборе, bil kapelnik pihalnih godb in glasbeni učitelj mladim Žirovcem. Po drugi svetovni vojni je bil tudi glasbeni učitelj na gimnaziji in na glasbeni šoli. Vse od prihoda v Žiri, oktobra 1912, je bil Anton Jobst predvsem in najprej organist. Anton Čadež, ki je po smrti Antona Jobsta prevzel mesto organista in vodenje zbora, je bil Jobstov učenec, saj se je pri njem učil harmoniko in klavir in

značaja. Njegova dela se odlikujejo s svežino inovacije, z barvito harmonsko zvočnostjo in so oblikovana z velikim okusom." S tem je skladatelj Jobst dobil umetniško in moralno zadoščenje.

Njegov ustvarjalni opus je precej obsežen in obsega preko 500 doslej evidentiranih kompozicij, ob njih pa je še 109 neraziskanih skladb, oziroma tistih del, ki so se v tem času izgubila. Kljub številčnim podatkom, ki v marsičem govorijo v prid posvetnim delom, pa je bil Jobst, predvsem in najprej cerkveni glasbenik, skladatelj in organist. Umrl je 11. julija 1981

Vprašanje dvojezične topografije

Rupel za internacionalizacijo

Zunanji minister Dimitrij Rupel se je v današnjem pogovoru za Koroški radio strinjal s pozivi po internacionalizaciji vprašanja dvojezične topografije na avstrijskem Koroškem. Ob tem je sicer poudaril, da si Slovenija želi dvostranske rešitve tega vprašanja.

Rupel je menil, da je avstrijska vlada v zvezi z reševanjem tega vprašanja naredila nekaj dobrih potez, pri čemer je omenil konferenco konsenza, ki jo je sklical avstrijski kancler Wolfgang Schuessel. Ob tem je obžaloval, da so imele te poteze le malo učinkov.

Pri dvojezični topografiji na avstrijskem Koroškem gre po Ruplovem mnenju že za kronično vprašanje, o katerem ni več mogoče govoriti neprizadeto. Zato bi bilo to vprašanje treba dati "ad acta". Zunanji minister pri tem ni mogel napovedati, kdaj bi bilo to vprašanje mogoče rešiti.

Zunanje ministrstvo si po Ruplovih besedah želi dobrih odnosov in dobrega sodelovanja z Avstrijo na ravni EU, saj državi sodelujeta pri mnogih projektih. Slovenija želi to nadaljevati, kar pa ne sme biti ovira pri načelnem odnosu države do problematike slovenske manjšine v Avstriji. Pri avstrijski kolegici Ursuli Plassnik je tako Rupel po lastnih navedbah več-

rat poudaril, da se ima Slovenija za naslednico Avstrijske državne pogodbe in da od nje ne more odstopiti. Slovenija bo zato tudi vedno zagovarjala manjšino. Zunanji minister je sicer opozo-

ril na problem neenotnosti znotraj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem. Ta po njegovem mnenju daje avstrijskim oblastem možnost, da izigravajo ene proti drugim, kar za manjšino ni dobro. Zato se je zavzel za oblikovanje zastopstva vseh Slovencev v Avstriji. Spomnil je tudi na obstoj sedaj samostojnega vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki "ureja promet" med Slovenijo in manjšino.

Rupel je za Koroški radio spregovoril v okviru obiska vlade na Koroškem, kjer se je srečal tudi z župani in predstavniki obmejnih občin ter z njimi govoril tudi o položaju slovenske manjšine v Avstriji.

Afera okoli Knežjega kamna

Premestitev na sedež koroške deželne vlade

Knežji kamen bodo iz deželnega muzeja na avstrijskem Koroškem premestili na sedež koroške deželne vlade. To je danes sporočil koroški deželni glavar Joerg Haider. "Korošice in Korošci naj imajo priložnost, da si vsak čas lahko ogledajo ta zgodovinsko tako pomembni koroški pravni spomenik," je menil Haider in dodal, naj bi to bila tudi spodbuda, da se prebivalci bolje seznanijo z zgodovino Koroške.

Knežji kamen, ki je zaradi namere Banke Slovenije, da ga upodobijo na slovenskem evro kovancu za dva centa, na avstrijskem Koroškem postal predmet političnih razprav, je doslej bil na ogled v predverju koroškega deželnega muzeja. Kot sta danes poudarila deželni glavar Haider in njegov namestnik ter referent za kulturo Martin Strutz, je "enkratni koroški pravni spomenik" v lasti dežele Koroške. Odslej naj bo zato prosto dostopen tudi širši javnosti. Kot sta Haider in Strutz še poudarila, je Koroška "najstarejša zgodovinsko-politična individualnost" med avstrijskimi zveznimi deželami in je že leta 976 postala samostojna vojvodina.

Knežji kamen je obrnjen glavič rimskega stebra. Na njem so v slovanski državi Karantaniji ustoličevali kneze v obredu, v katerem je novi knez prejel oblast iz rok svobodnega slovenskega kmeta, tako imenovanega

koseza. Obred se je kasneje nadaljeval tudi v vojvodini Koroški. Zadnji obred v slovenskem jeziku je potekal leta 1414, ko je tedanji knez in vojvoda Ernest Železni dejal slovenskemu kosezu: "Kmet, ne razumem tvojega jezika." Do 19. stoletja je knežji kamen stal v bližini cerkve pri Krnskem gradu, nato ga je kupilo Zgodovinsko društvo za Koroško, ki ga je v začetku 20. stoletja prodalo koroškemu deželnemu muzeju.

Zaradi načrtovane upodobitve knežjega kamna na slovenskem evro kovancu za dva centa je koroška deželna vlada 25. oktobra

sprejela resolucijo. V njej je pozvala avstrijsko zvezno vlado, naj v dvostranskih pogovorih poskrbi, da bi se Slovenija odpovedala nameri, da bi "osrednji simbol koroške deželne zgodovine" uporabila na plačilnem sredstvu, ki ga bo izdala Slovenija in bo uporabno po vsej Evropi.

Drnovšek in Fischer soglašata Probleme manjšine mora rešiti Dunaj

Slovenski in avstrijski predsednik Janez Drnovšek in Heinz Fischer sta po pogovorih v Bilčovsu na avstrijskem Koroškem izrazila upanje, da bo Avstrija sama uredila nerešena vprašanja v zvezi s slovensko manjšino v Avstriji.

Pogovore sta predsednika ocenila kot "dobre in koristne". Dr-

novšek je v izjavi po pogovorih še dejal, da so bila nekatera odprta vprašanja, s katerimi se sooča slovenska manjšina v Avstriji, v zadnjem času že pozitivno rešena ter izrazil željo po rešitvi preostalih vprašanj (dvojezične krajevne napise).

Glede internacionalizacije koroškega manjšinskega vprašanja

je Drnovšek dejal, da ima slovenska manjšina pravico, da se obrne na Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourg, če do rešitve ne bi prišlo v "doglednem času".

Avstrijski predsednik Fischer pa je v zvezi z internacionalizacijo vprašanja slovenske manjšine zavrnil, da Avstrija to vprašanje lahko uredi tudi sama. Ob tem je dodal, da bi bilo za vse vpletene strani koristno, če bi rešitev "te-

meljila na čim širšem konsenzu." Fischer je izrazil prepričanje, da pomeni obdobje doglednega časa do leta 2009. Po Drnovškovem prepričanju mora vprašanje "doglednega časa" presoditi manjšina sama. Slovenski predsednik ima zaupanje "v avstrijske institucije, saj je ustavno sodišče že objavilo odločbo, v avstrijsko vlado, ki si prizadeva za rešitev, in tudi v svojega avstrijskega kolega". Srečanje sta izkoristila tudi za izmenjavo mnenj o temah in vprašanjih, ki bodo v ospredju avstrijskega predsedovanja Evro-

pski uniji v prvi polovici leta 2006.

Slovenski in avstrijski predsednik sta govorila tudi o razmerah na Zahodnem Balkanu, največ pozornosti pa sta posvetila vprašanju Kosova. Fischer je glede tega menil, da je sedaj napočil odločilen čas za posvetovanja o prihodnjem statusu te pokrajine. Slovenski in avstrijski predsednik sta odgovorila tudi na vprašanje o zapletih okoli načrtovane upodobitve knežjega kamna na slovenskem evro kovancu za dva centa. Drnovšek je glede tega dejal, da "nihče, ki je razumen, ki ima vsaj nekaj soli v glavi, ne bo mislil, da ima Slovenija pretenzije do Avstrije." Obe državi pa imata skupno zgodovino, ki ni bila samo negativna. "Negativna so bila samo posamezna obdobja," je še pojasnil Drnovšek. Fischer je glede razprave o knežjem kamnu sicer potrdil, da naj bi se oba predsednika strinjala, da to ni vprašanje, o katerem naj bi razpravljala predsednika držav, temveč bi morali o tem razpravljati vladi.

Na dnu...

Slovenska notranja politika

Andrej Bajuk bo najbrž še naprej predsednik Nove Slovenije

V Sloveniji je bilo tudi v prejšnjih dneh, kot je to že v navadi, veliko dogodkov, ki so na različne načine zaznamovali domače razmere in politiko, nekateri pa vplivali tudi na mednarodno prizorišče. Posebno je dejaven predsednik države dr. Janez Drnovšek. V četrtek, 10. t.m., se je na mejnem območju s Hrvaško neuradno srečal s svojim hrvaškim kolegom Stjepotom Mesićem in z njim obravnaval tudi sporna vprašanja glede razmejitve med državama. Ponovala pa sta samo že znana stališča in izjave o domnevem prijateljstvu med državama. Dr. Janez Drnovšek je ob tem dejal, da njegova stališča o zunanjepolitičnih temah, denimo o Kosovu, v ničemer ne slabijo enotnosti slovenske politike do aktualnih mednarodnih vprašanj. Sicer pa je državni poglavar v soboto, 12. t.m., obiskal Kosovo in si ogledal tamkajšnje samostane in druga svetišča oz. srbske spomenike, ki bi jih morali zavarovati, ne glede na to, kakšen bo prihodnji status omenjene pokrajine, ki je zdaj pod skrbništvom mednarodne skupnosti.

Andrej Bajuk

Tisto, kar zelo zanima slovensko javnost, pa se bo zgodilo ob koncu tega tedna. V soboto, 19. t.m., bo v Novi Gorici kongres Nove Slovenije, krščanske in ljudske stranke, o čemer javna občila pišejo oz. poročajo že dalj časa. Odnosi v stranki naj bi namreč bili slabi, v vladi, kjer je koalicijska partnerica, naj bi se stranka preveč podrejala Janševi Slovenski demokratični stranki, vpliv Nove Slovenije v slovenski javnosti

pa naj bi precej upadel. Politični nasprotniki sedanjega predsednika stranke dr. Andreja Bajuka menijo, da za ta položaj ni več primeren. Bil naj bi premalo odločen, nejasen in dvoumen v svojih stališčih, kot finančni minister pa mora sprejemati ukrepe, ki javnosti, torej tudi članom stranke, niso všeč. Nova Slovenija se skratka sooča z notranjimi programskimi in organizacijskimi problemi, zaradi česar je iz stranke izstopilo nekaj vplivnih in znanih posameznikov. Evropski poslanec in izkušen politik Lojze Peterle je pogosto opozarjal na težave in nemara celo krizo v omenjeni desno usmerjeni stranki, pri tem pa včasih neposredno, pogosteje pa posredno kritiziral predsednika Nove Slovenije Andreja Bajuka. Spomnil je, da je Bajuka sam povabil, naj se preseli v Slovenijo, in dal vedeti, da ni več primeren za predsednika stranke. Kljub temu pa je Lojze Peterle povedal, da na kongresu v Novi Gorici ne bo kandidiral za novega predsednika stranke. Odpoved kandidature je najbrž v veliki me-

ri posledica gonje, ki so jo zoper uglednega politika katoliške in evropske usmeritve dalj časa vodili posamezniki iz stranke, pa tudi osebnosti zunaj nje. Pozornost javnosti je dalj časa s polemičnimi članki v tedniku Mag vzbujal zlasti dr. Boštjan M. Turk, publicist, nekdanji član Slovenskih krščanskih demokratov (stranke, ki jo je ustanovil in več let vodil Lojze Peterle) in zdaj docent na oddelku za francosko književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Po njegovem zatrjevanju je Lojze Peterle v letih po osamosvojitvi Slovenije deloval v interesu tranzicijske leveice. Zagotovo bodo trenja v stranki Nova Slovenija prišla do izraza tudi na kongresu v Novi Gorici. Dr. Andrej Bajuk bo najbrž edini kandidat za novega predsednika stranke in bo zaradi tega na ta položaj tudi ponovno izvoljen. Očitno pa je, da sta z Lojzetom Peterletom postala politična nasprotnika. Pomenljivo je Peterletovo mnenje, ki ga je izrekel po seji sveta Nove Slovenije, 10. novembra, "da ta čas v Sloveniji nimamo stranke z jasnimi demokratičnimi programom." To misel ali mnenje bi morda lahko razumeli tudi kot napoved možnega razkola v Novi Sloveniji.

Marijan Drož

SEŽANA Čebelarstvo

Zlati kraški med

Na 7. mednarodnem ocenjevanju medu v Semiču, ki ga je organiziralo čebelarstvo društvo Semič v sodelovanju s čebelarstvo zvezo Slovenije in na katerem so ocenjevali najboljše medove letnika 2005, so se v konkurenci osmih držav med 338 vzorcev odlično odrezali kraški medovi, saj so kar trije člani sežanskega čebelarskega društva prejeli zelo visoka priznanja. Letos so v Sloveniji izvedli že pet ocenjevanj medu, vendar pa je bilo kljub temu veliko zanimanje za ocenjevanje medu v Semiču. Čebelarji iz Slovenije in tujine so kljub slabši letini, kateri je botrovalo hladno in deževno poletje, poslali blizu 340 vzorcev medu, kar je le 20 manj kot prejšnje leto. Od teh vzorcev je bilo izločenih le sedem, ker niso izpolnjevali pogojev natečaja. Ocenjevali so medove po posameznih kategorijah. V kategoriji akacijevih medov je

sodelovalo 94 vzorcev. Izmed teh je zmagal med Aleša Rodmana iz Vipave, tajnika sežanskega čebelarskega društva. Z omenjeno kvaliteto medu in nazivom šampiona si je tako prislužil tudi 2. mesto v skupni uvrstitvi izmed vseh sodelujočih medov. Poleg Rodmana sta na tekmovanju sodelovala tudi dva člana sežanskega društva, ki sta tudi prejela zlati priznanja. Boštjan Bernetič iz Rodika je dosegel 2. mesto v kategoriji akacijevih medu in 3. mesto v skupni uvrstitvi. Jože Fabjan iz Kobdila pa je dobil zlati priznanji za akacijo in gozdni med. "Tako visokega in laskavega priznanja, ki si ga gotovo želi vsak čebelar, nisem pričakoval, vendar glede na izkušnje iz mednarodnega ocenjevanja medov, ki je bilo v Sežani 20. avgusta letos, kjer sem prav tako prejel zlato priznanje in šampion za akacijo, je bilo to mogoče tu-

di slutiti. S tem se je moje dolgoletno delo in trud, ki ga vlagam v čebelarstvo in blagovno znamko kraški med, tudi poplačal. V zadnjih letih sem prejel že nekaj priznanj, vendar tako visokega kot letos še nikoli. Ocenjevanje medu v Semiču je najbolj elitno v Sloveniji, saj se

Foto Olga Knez

ga udeležujejo tako čebelarji iz Slovenije kot tudi iz držav bivše Jugoslavije in iz drugih držav.

Uspeh ne pomeni samo moj osebni uspeh, ampak tudi uspeh kraškega medu kot blagovne znamke. S tem ko smo kraški čebelarji zaščitili kraški med, smo dvignili tudi kvaliteto medu, kar se odraža tudi na raznih tekmovanjih, ki se jih s ponosom udeležujemo," je poudaril Rodman, ki čebelarji že 20 let in ima 51 čebeljih družin ter je čebelarski preglednik za med. Rodman planira v prihodnjem letu povečati čebelarstvo, saj je nakupil 32 novih panjev in gradi nov kontejner za čebele. Iz Semiča se je Aleš Rodman (na posnetku Olge Knez) vrnil z lično panjsko končnico za 1. mesto med akacijevimi medovi, lepo oblikovano diplomu in unikatnim izdelkom steklarne Rogaška Slatina. Tudi na ocenjevanju medu v Semiču se je izkazalo, da se kakovost medu izboljšuje in da ocenjevanje ni le tekmovanje, ampak ima tudi vzgojno-izobraževalni značaj. To je tudi osnova razvoja čebelarske dejavnosti, ki zagotavlja njen nadaljnji obstoj. Tega dejstva pa se zavajajo tudi kraški čebelarji.

Olga Knez

NOVA GORICA Jubilejna sezona

Novembrski program za vse okuse

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, po celoletenskem oktobrskem praznovanju okrogle obletnice umetniškega ustvarjanja, nadaljuje svojo zlato sezono s pestro ponudbo novembrskih predstav. Musical Alica, lep, poetičen uvod v jubilejno sezono, v izvedbi domačih igralcev in režiji Janusza Kice, je bil na ogled 2., 3., 4., 7. in 15. t.m. V četrtek, 17. zjutraj, bo Alicino prečudno popotovanje spremljala šolska mladina, 30. t.m. pa bo Alica iskala ključ skrivnih vrat za gledalce ZKD Tolmin. Za dijake je bila 15. t.m. ponovitev Beckettovega dela Čaka-joč Godota, ki je bila v režiji Vita Tauferja deležna mnogih nagrad in toplega sprejema pri publiki. Ta mesec bo na sporedu še ena dijaška matineja: v

ponedeljek, 21., bodo domači igralci odigrali Cankarjevo dramo Kralj na Betajnovi v režiji Jaše Jamnika. Najmlajše gledalce je ali še bo kar štirikrat razveselil s svojimi igrkami Goriški vrtiljak. Mali polžki so 12. t.m. izvedli vse o Pekarni Mišmaš. Z njo so se predstavili igralci KUD Ivan Cankar iz Svetega Duha. Otroci v Šempetru so se udeležili Rojstnega dne, ki jim ga je pripravilo Lutkovno gledališče Maribor. Minko Šminljala šolska mladina, 30. t.m. pa bo Alica iskala ključ skrivnih vrat za gledalce ZKD Tolmin. Za dijake je bila 15. t.m. ponovitev Beckettovega dela Čaka-joč Godota, ki je bila v režiji Vita Tauferja deležna mnogih nagrad in toplega sprejema pri publiki. Ta mesec bo na sporedu še ena dijaška matineja: v

steh (6. t.m.) predstava Trieste - Alessandria Embarked Nede R. Brčić, ki je nastala v produkciji Zavoda Maska Ljubljana. V četrtek, 24., bo zbadljiv humor Toneta Partljiča ponudilo gostovanje SLG Celje z bridko komedijo o agrarnem Moj ata socialistični kulak. Smeh bo odmeval v dvorani SNG tudi v nedeljo, 20. t.m., ko bo gledališka skupina iz Izlake abonementom Nedeljskih gledaliških srečanj postregla z Zakonskimi težavami Rodericha Benedixa. Večerne predstave so ob 20. uri. Ansambel SNG Nova Gorica bo v tem mesecu opravil kar nekaj gostovanj: musical Alica bo 18. t.m. v Šmarjah pri Jelšah, 25. t.m. v gledališču Atelje 212 v Beogradu. Tu bodo v nedeljo, 27. t.m., novogoriški igralci go-

stovali tudi z delom Čaka-joč Godota S. Becketta. Spektakularnega Zelenega ptička Carla Gozzija pa bodo predstavili v Jugoslovanskem dramskem gledališču v Beogradu. Zelo razgibane Mehurčke bodo igralci SNG prikazali v Gledališču za otroke in mlade Ljubljana v soboto, 19. t.m. V Kosovelovem domu - Kulturnem centru Krasa v Sežani bosta v torek, 29., in v sredo, 30., predpremiere in premiera slovenske praznične nostalgije groteskne farse Kako smo ljubili tovariša Tita Radoslava Zlatana Doriča, v prevodu Darka Komaca in režiji Marjana Bevka. Delo, koprodukcijo SNG Nova Gorica in Kosovelovega doma - Kulturnega centra Krasa, izvajajo igralci Gojmir Lešnjak - Gojč, Teja Glažar, Miha Nemec in Branko Ličen. Komedijska Kokoš N. Koljade je od 5. do 11. t.m. zabavala gledalce v Gledališču Koper.

JK

Kratke

Še nič jasnega in konkretnega o velikem igralniškem zabavišču na Goriškem

V Las Vegasu, središču ameriškega igralništva, se je pred dnevi mudila delegacija družbe HIT iz Nove Gorice pod vodstvom svojega predsednika Branka Tomažiča. Imela je pogovore s predstavniki tamkajšnje družbe za igralništvo Harrah Entertainment, ki naj bi skupaj z novogoriško družbo na Goriškem zgradila veliko igralniško zabavišče. Bil bi to zelo velik projekt, ki bi pomenil zagotovitev velikih novih možnosti za gospodarski razvoj. Zabavišče bi zgradili bodisi v Šempetru pri Gorici, na Ajševici, ali kje drugje ob državni meji z Italijo. Pobudniki omenjajo, da bi naložba veljala okoli 800 milijonov evrov, v novem zabavišču naj bi zaposlili 2.500 ljudi, igralnico pa naj bi obiskalo do tri milijone gostov na leto. Domnevno projekt podpira tudi predsednik slovenske vlade Janez Janša. Ob vrnitvi iz Las Vegasa predstavniki Hita niso želeli pojasniti, o čem so se s tamkajšnjo zainteresirano družbo za igralništvo pogovarjali in kaj so morda sklenili. Časnikarjem so sporočili, da bodo javnost obvestili tedaj, ko bo glede projekta na voljo več podrobnosti. Iz tega bi izhajalo, da o velikem igralniškem zabavišču na Goriškem, ki že nekaj časa vzburja javnost, za zdaj še ni nič jasnega in konkretnega. / M.

Brošura o gradovih na območju Ljubljane

Zavod za turizem v Ljubljani je izdal novo brušuro, namenjeno predvsem turistom in celotnemu turizmu. Gre za prikaz in opis gradov na območju glavnega mesta Slovenije. V knjižici, ki

obsega 65 strani, je predstavljenih deset gradov, ki so znani tudi iz zgodovinskih opisov in pričevanj. Gre za Ljubljanski, Tivolski, Cekinov in Fužinski grad, pa gradove Rakovnik, Kodeljevo in Bokalce. Oznaka grad pa se je oprijela tudi nekaterih dvorcev: Vile Podrožnik (Kolmanov grad), dvorca Selo in graščine Dol. Knjižica je natisnjena v slovenskem in angleškem jeziku. Izšla je v nakladi 5.000 izvodov.

V Sloveniji skoraj 532 tisoč upokoјencev

Po najnovejših podatkih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je bilo v Sloveniji avgusta letos skupaj 531.704 upokoјencev, kar je za 1,2 odstotka več, kot pa jih je bilo avgusta lani. Dobrih 90% upravičencev predstavljajo starostne, invalidske in družinske pokojnine. V zadnjem letu se je delež prejemnikov pokojnin v povprečju povečal za poldrugi odstotek. Povprečna starostna neto pokojnina je avgusta letos znašala 121.790 tolarjev, kar je za 3,2% več kot avgusta leta 2004. V avgustu letošnjega leta je najnižja pokojnina v Sloveniji znašala 102.748,72 tolarjev, najvišja pa 410.994,88 tolarjev.

Postopna, vendar stalna rast plač v Sloveniji

V Sloveniji je gospodarska rast ugodna, javne finance pa stabilne. Stanje v podjetjih oz. gospodarskih družbah pa je različno, v mnogih tudi kritično. Vlada teži, da bi bila država dobro pripravljena na prevzem evra, predvidoma 1. januarja leta 2007. Pri tem 44% slovenskih podjetij ocenjuje, da bodo zaradi priprav na uvedbo evropske valute imela večje stroške oz. izdatke. Ob tem navajamo, da sedanja vrednost evra v Sloveniji znaša 239,66 tolarjev. Spričo navedenih tokov in ugodnega ozračja v gospodarstvu v Sloveniji še nadalje naraščajo plače, seveda tistih, ki imajo srečo, da so zaposleni. Povprečna mesečna neto plača je v prvih osmih mesecih tega leta znašala 172.800 tolarjev in je bila realno kar za 5,6 višja kot v istem času lanskega leta. V sindikatih so kljub ugodnim gibanjem v politiki plač zaskrbljeni, da bi reforme v gospodarstvu in družbenih (socialnih) dejavnostih, ki jih napoveduje vlada, utegnile povzročiti zaostajanje ravni plač ali celo njihovo znižanje.

Na predmeji ponovno obrat Industrije Avtoelektrika iz Šempetra pri Gorici

Na predmeji, enem izmed naselij na t.i. Gori nad Ajdovščino, so ponovno odprli Industrijo Iskra Avtoelektrika iz Šempetra pri Gorici. V njem bodo izdelovali sisteme za navijanje, lakiranje in barvanje vozil, ki jih potrebuje matična družba. V prenovljenem obratu je zaposlenih 16 delavcev, do konca tega leta jih bo 21, število zaposlenih pa bo postopno naraslo na 42 delavcev, ki bodo delali v dveh izmenah. Iskra Avtoelektrika je nekoč že imela obrat na Predmeji, ki pa so ga v devetdesetih letih spričo proizvodnih in finančnih težav morali začasno zapreti. Ob odprtju oz. pričetku poslovanja novega obrata je govoril tudi župan občine Ajdovščina, Marjan Poljšak. Čestital je matični družbi Iskra Avtoelektrika za dejanje v korist Predmeje in Gore in poudaril, "da je odprtje industrijskega obrata obliži na rane, povzročene ob izgubljenih delovnih mestih na Otlici in Colu."

Vipavska dolina

Tovarna Lipa prodaja dvorec Zemono

Tovarna pohištva Lipa iz Ajdovščine je objavila razpis za javno zbiranje ponudb za prodajo dvorca Zemono pri Vipavi. Kot je za STA pojasnil direktor Lipe Anton Smrdelj, so se v

Dvorec Zemono s pripadajočim zemljiščem se prodaja kot celota. Po besedah Smrdelja se dvorec razteza na 1800 kvadratnih metrov, Lipa pa je lastnik še 10.000 kvadratnih metrov zemljišč v ne-

sem kuhinje, saj se bo v skladu s sprejeto strategijo vezalo na večje slovenske pohištvene trgovce, kot je npr. Lesnina. Prostore v dvorcu pa ima že osem let v najemu družinsko podjetje Katje Kavčič, ki je na Zemonu uredila prestižno restavracijo Pri Lojzetu. Njen sin Tomaž Kavčič je za STA pojasnil, da imajo s sedanjim lastnikom podpisano najemno pogodbo za nedoločen čas, glede na v zadnjih letih vložen sredstva in napore pa želijo gostinsko dejavnost še naprej opravljati v dvorcu. Po besedah direktorja Lipe se bo morala lastnica restavracije o nadaljnjem najemu dogovoriti z novim lastnikom dvorca. Dvorec Zemono, ki predstavlja edini primer polidonske profane arhitekture na Slovenskem, stoji na vzpetini v Vipavski dolini v bližini Vipave. Postavljen je bil leta 1683 kot poletno prebivališče oziroma lovski dvorec vipavskih grofov Lanthieri. Zgrajen je v renesančnem slogu tedanjih vil v širšem zaledju Benetk. Stavbo obdaja arkadni hodnik, notranjost pa krasi bogata poslikava iz 17. stoletja. V dvorani dvorca Zemono danes prirejajo likovne razstave in koncerte, v njem pa so tudi poročni prostori.

podjetju v skladu z dolgoročno strategijo odločili za dezinvesticijo nepremičnin, ki jih ne potrebujejo pri svoji proizvodni dejavnosti. Lastniki Gostišča pri Lojzetu, ki imajo v dvorcu najete prostore, želijo svojo dejavnost na Zemonu opravljati še naprej. Zainteresirani kupci morajo svoje ponudbe oddati v desetih dneh, Lipa pa bo najugodnejšega ponudnika izbrala v 60 dneh po poteku roka za oddajo ponudbe.

posredni bližini, ki med drugim obsegajo tudi vinograd. Prodaja dvorca pa bo razbremenila podjetje in zmanjšala njegovo zadolženost zaradi kreditov, je še pojasnil. Lipa je imela v dvorcu svoj razstavni salon pohištva, ki ga bodo po besedah Smrdelja preselili na sedež podjetja v Ajdovščini. Povedal je še, da namerava podjetje zmanjšati število lastnih salonov v Sloveniji, kjer razstavlja predv-

VIPAVSKA DOLINA V sklopu martinovanj, "ko je iz mošta nastalo vino"

Predstavljanje vinskih hramov

Praznovanje svetega Martina, ki velja za zaščitnika vinogradnikov in vinarjev, je na Primorskem zelo razširjeno. V petek, 11. novembra, je iz mošta nastalo vino, kar naj bi po izročilu bilo zasluga omenjenega svetnika. Ob tem so bile velike družabne prireditve s krstom novega vina, zlasti v Goriških Brdih, ter v vinskih kletih v Vipavi, Sežani in Kopru. V vablu na martinovanje v zadržni vinski kleti na Dobrovem v Brdih so citirali mnenje filozofa Sokrata glede pitja vina. Zapisal je: "Kar se pitja vina tiče, prijatelji moji, imate moj pristanek. Vino prepoji dušo, blaži naše bridkosti in hkrati prebuja naša čust-

va." Na praznik zaščitnika vinogradnikov in vinarjev ter njihovega pridelka se je v Zgornji Vipavski dolini začel niz prireditev

z naslovom Vinski hrami Vipavske doline med Martinom in Božičem. Z njimi se ob koncu tedna obiskovalcem predstavijo naselja s svojo kulturno, umetniško in predvsem vinsko ponudbo. Gre za 27 "vinskih" krajev in ponudnikov, ki so označeni z usmerjevalnimi kačipoti preko celega leta. Ponujajo kakovostna vina in doma pridelano hrano in pijačo. Na martinovo je goste sprejela kmetija Ferjančič, v Gradišču pri Vipavi, zadnji obisk s pogostitvijo pa bodo v soboto, 12. decembra, pri vinogradnikih v vaseh Orehovica, Podbreg in Podnanos. Pomembna prireditev, uvrščena v čas ob dozorežju novega vina in zaključku letošnjih del na kmetijah, bo Pohod po Vertovčevih poteh. Le-ta bo v nedeljo, 20. novembra. Pohodniki bodo obiskali naselja v tem delu Vipavske doline, ki jih je v svojem življenju, delovanju in službovanju zaznamoval duhovnik in vestranski prosvetitelj, Matija Vertovec. Bil je pisec strokovnih sestavkov z raznih področij. Leta 1845 je izdal znano knjigo z naslovom Vinoreja, leta 1850 pa delo z naslovom Sporočilo slovenskim vinorednikom, posebno vipavskim in primorskim. Kot zapisano, bo Pohod po Vertovčevih poteh v nedeljo, 20. novembra. Začel se bo ob 8. uri zjutraj pri hrastu na Ustjah.

M.

Vida Valenčič

Ko se dotakneš osebe

Česa so me stekleni obeski naučili

Včasih se mi dogaja, da nekaj doživim, nekaj vidim, nečesa se udeležim, nekaj začutim in mi v ušesih zazveni tisti glas: "Daj, o tem piši". Velikokrat ta glas utišam in si pravim, da je stvar preveč osebna ali pa mogoče preveč malenkostna, da rubrika ni osebni dnevnik, da si bralec želi nečesa drugečnega, neko osebno razmišljanje, ki se ga pa da na tak ali drugačen način in mogoče tudi samo za stotinko razširiti na nekaj več od notranjega govora pisca. Tak tok razmišljanja se mi je sprožil pred par dnevi, ko sem se službeno udeležila dela seminarja o mlajši generaciji v slovenskih društvih v Italiji. Med udeleženci nekaj žensk srednje generacije. In običajne misli, ki so kazale na razkorak med starostnimi skupinami, na neko krčevito oprijemanje na nekdanjo organizacijsko, vsebinsko, miselno strukturo. Narodov blagor, čut dolžnosti pred osebnim zadoščenjem, skupnost namesto posameznika. Pa stavek, ki se mi je vklesal v spomin: "mladi se ne borijo za to, v kar verjamejo. Ne vztrajajo". In potem so mi misli neutrudno letele naprej, drugam, v vse to, kar sem si v letih zadala kot sanjo, v vse to, kar še vedno tli in čaka, da se ubesedi. Rekla sem si: "tudi ti, Vida, se ne boriš za svoje sanje in jih držiš v sebi, ne da bi si jim upala dahnuti življenja". Prav gotovo so v življenju faze, obstajajo osebe, ki te v določenem življenjskem koraku prisilijo, da se preizkusiš, da stopiš iz teorije v prakso, drugače ostane sanja le sanja in nikoli projekt. Pred leti sem večkrat kupovala pulije v mali neznani trgovnici. Prodajalka se me je

vedno spominjala, tudi če je preteklo med enim obiskom in drugim več mesecev ali mogoče leto. Nekega dne se opogumim in ji čestitam za poseben obsek iz barvanih steklenih kroglic, ki ga nosi okrog vratu. Spominjam se širokega nasmeha in njene odgovora: "sama jih delam. Kar tako, pred televizijo. Najprej sem jih delala zase, mogoče za prijateljice. Danes jih eno nedeljo v mesecu razstavljam na boljšem sejmu. Že nekaj časa skušam prepričati lastnico trgovine, da bi jih lahko kar tu prodajala, poleg pulijev". Tistega dne se napotim domov z novim občutkom. To dekle si po napornem dnevu vsak večer polni rezervo energije z nečim, kar je njena sanja, nekaj, v kar verjame in ji daje zadoščenje. Pred sabo si razgrinja etuije z desetimi različnih steklenih kroglic, ustvarja kombinacije z usnjem, svilo, bakrom. In dela za to, da bo nekoč te svoje izdelke prodajala. "Niti za hip ne pomislim, da bi mi ne uspelo. Če drugega ne, potem sem pa ustvarjala zase in za svoje drage". Tistega leta sem šla večkrat mimo trgovine, jo pozdravila in šla dalje. Več mesecev kasneje pa zagledam na barvani volni v izložbi obeske na usnjenih vrvicah, vilenih trakovih, ekscentrične prstane in velike broške, ki se zgledujejo po nakitu naših dedov. Takrat po dolgem času vstopim in ji čestitam. Danes ima mlada podjetna prodajalka polne roke dela. Kolegico je naučila izdelovati vsaj enostavnejše obeske in tistih par predalov, ki so bili v trgovinici še na razpolago, so zdaj polni prozornih plastičnih vrečic, v vsaki po en kos bižuterije, ustvarjene doma na zofi pred televizorjem. Včasih, ko potipam enega takih obeskov okrog vratu, pomislim, da simbolizira voljo in vztrajnost.

S 5. strani

"Meni je po naravi..."

Pomanjkanje slovenskih duhovnikov - zaradi različnih razlogov - je v naši narodnosti skupnosti zelo občutiti. Kje je treba po vašem mnenju iskati možno rešitev?

Podčrtal bi pomen laične vokacije, kar si ne gre razlagati kot zvijačo. Vedno sem bil mnenja, da so bili laiki v Cerkvi ponižani. Ko sem v času potresa deloval v Benečiji, je bila klerikalna komponenta tako prekomerno prisotna, da je tlačila pozitivne lastnosti laikov. Paradoksalno sem mnenja, da je upad duhovnikov blagoslov: kot je bila Kristusova

smrt blagoslov, ker je nato prišel Sveti Duh in ker so bili apostoli nato primorani stopiti v svet kot junaki, ne da bi jih Učitelj škrtil, tako menim, da je napočil čas za valorizacijo karizme in vokacije laikov.

K takemu razmišljanju me vodi tudi izkušnja, ki jo doživljam v centru Veritas. Laiki mi pomagajo, da se počutim duhovnik na pravem mestu, in razkrijejo mi obenem mojo omejenost pa tudi moje človeške in kulturne vrline. Primerjam se z osebami, ki so odrasle; ne čutim potrebe po otročjih ljudeh, ki jih moram vz-

gajati zato, da bodo nekoč občutili pomanjkanje po očetu.

Povem tudi, da je zame problem pomanjkanja duhovnikov stranskega pomena. Cerkve mora laike ovrednotiti. Laiki zavzemajo pomembne položaje v vsakodnevem življenju: zakaj pa so ti v Cerkvi tako zapostavljeni?

Ali menite, da se vrhovi cerkvene ustanove z vašim razmišljanjem strinjajo?

Vedno bolj. Če že ne iz pričanja, vsaj iz potrebe. Menim, da bi Cerkve storila svetu uslugo, ko bi pokazala, kako je mogoče ustvariti družbo, v kateri je bratstvo in ne nasprotje, kako je mogoče valorizirati in ne instrumentalizirati laično stran, v kateri bi morale imeti pomembno vlogo tudi ženske.

Nasveti varčevalcem

Izbira investicijskih skladov (3)

Pri izbiranju med skladi vlagatelj lahko dodatno upošteva tudi nekatere "kvalitativne" (manj oprijemljive) dejavnike. Med te gotovo spada ugled upravljalca oziroma družbe za upravljanje, lastnikov slednje, v finančnem svetu. Pomembna je seveda tudi konkretna oseba, ki sklad upravlja. Med "kvalitativne" faktorje se uvršča prav gotovo še preglednost poslovanja. Investicijski skladi spadajo med najbolj transparentne oblike varčevanja. Z vlaganjem v sklad varčevalec kupuje namreč določeno število kvot, ki predstavljajo enoto vrednosti premoženja. Cena slednje se izračunava vsak dan posebej in se objavlja z ostalimi podatki sklada dnevno v javnih občilih, časopisih, internetu in podobno. Vrednost premoženja v skladu dobi investor, tako da preprosto pomnoži svoje število kvot ali enot s trenutno ceno enote premoženja sklada. Tako v vsakem trenutku vlagatelj točno ve, koliko je

vredna naložba v skladu. V sklop preglednosti poslovanja spadata najpomembnejša dokumenta vsakega investicijskega sklada, in sicer prospekt ter pravilnik take oblike varčevanja. Prvi dokument, ki ga mora odobriti CONSOB (kratica za Commissione Nazionale per le Società e la Borsa) opisuje glavne značilnosti skladov na razpolago investitorju ter se deli na dva dela. Prvi del prinaša splošne informacije o družbi za upravljanje (it.: Società di Gestione del Risparmio- SGR), o ekonomskih aspektih take oblike varčevanja (stroški, razne ugodnosti, davčni režim) ter podatke o raznih formulah vlaganja. Drugi del vsebuje zgodovinski pregled skladov v obliki grafikonov in tabel. Oba dela sestavljata tako imenovani "Poenostavljeni prospekt", ki ga mora finančni svetovalec obvezno izročiti investitorju. Pravilnik (potrebna odobritev Osrednje državne banke) je listina, ki prinaša po-

drobnejši opis posameznih skladov (npr.: naložbena politika, delovanje, pravila za vlaganje). Sestavni del dokumentacije na razpolago varčevalcu sta še letni in šestmesečni obračun poslovanja sklada. Investicijski skladi se razlikujejo tudi po načinu izvajanja naložbene politike. S tega vidika ločujemo aktivno od pasivne oblike upravljanja. V prvem primeru bo sklad ustvaril več transakcijskih stroškov, ki posledično bremenijo premoženje sklada, torej posredno vlagatelja. Upravitelj želi vsekakor z takim pristopom doseči boljšo donosnost kot finančni trg oziroma "benchmark" (glej prejšnje prispevke) dodeljen skladu. V drugem slučaju upravitelj sklada preprosto ponavlja naložbeno politiko, ki jo opredeljuje "benchmark". Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03
(varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za
osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko
brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov,
ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. novembra, ob 14. uri.

Pričevanje

Ujeta na Korziki (4)

4. Zatišje pred nočnim spopadom

Popoldne so se protestnikom pridružili še dijaki, ki so končali pouk. Fantje pa tudi dekleta. Zanje je bilo vse skupaj predvsem zabavno, demonstrantom pa so prišli prav zato, ker so vedeli, da žandarji ne bodo šli v akcijo, dokler so med njimi tudi mladoletniki. Na ulicah je bilo ves čas vroče in napeto, kljub temu pa se ni zgodilo nič posebnega. Še najbolj aktivni so bili fotografi in snemalci številnih medijskih hiš, ki so prežali za dobrimi kadri. Med brskanjem za kakršnimi koli informacijami sva izvedela tudi, da so nočitvene kapacitete v mestu že skoraj stoodstotno zasedene, zato sva se odločila poiskati nekoliko cenejše prenočišče. Na srečo sva ga dobila v hotelu Riviera, le nekaj deset

metrov stran od pristanišča in "kriznega žarišča". V zadnji prosti sobi, za katero sva plačala 50 evrov, ni bilo predmeta, ki ne bi pričal o dotrajanosti, pogled sko-

zi okno na notranje dvorišče pa nama je odkrival takšno zanemarjenost, da sva kar takoj zaprla polkna in se zadovoljila z umetno svetlobo. Možakar na recepciji je bil prijazen, predvsem pa je zelo dobro govoril italijansko. Tudi nje-ga sva zasula z vprašanji o aktualnem stanju in razlogih, ki so do tega pripeljali. Povedal nama je,

da je omenjeno ladijsko društvo, ki je bila dolgo v državni lasti in je bila pred leti zaradi vse slabšega poslovanja že deležna močne finančne injekcije, vlada pred časom prodala zasebniku, ki skuša firmo sanirati tudi z odpuščanjem presežnih delavcev.

"Temu so se mornarji in vsi ostali zaposleni v omenjeni družbi odločno uprli, pri čemer so jih podprli tudi številni drugi sindikati, tako da je nastal cel "konfižjon". Na celini gre za spor med Parizom in pristanišči ob obali mediteranskega morja, tu, na Korziki pa so se sindikalistom pridružili tudi nacionalisti, ki izkoristijo vsako priložnost za pozivanje k neodvisnosti otoka in odcepitev od Francije," je še razložil možakar. Tudi on ni hotel napovedati, kdaj se bo vse skupaj umirilo, povedal je le, da mora v soboto v Nico in da ni najbolj prepričan o tem, da bodo ladje

takrat že plule.

"Danes je sredo, madona. Srčno upam, da se moti," sem si mislil. Jani pa sem rekel, da blokada zagotovo ne bo trajala tako dolgo. Potem ko sva poskrbela za prenočišče, sva šla spet ven, kjer pa se ni dogajalo nič novega. Center

je bil še vedno blokiran. Žandarji na enem koncu, demonstranti na drugem, v neke vrste simbiozi na daljavo. Že nekaj ulic stran je bilo življenje povsem normalno.

/ dalje
Nace Novak

Potopis

Ahrntal - Val Aurina, najsevernejša dolina v Italiji (4)

Ob sestopu sva naletela na trojico navdušenih planincev iz Rima, ki so prav tako kot mi tisti dan nameravali osvojiti vrh Picco dei Tre Signori. Naposled pa so prišli le do

no bleščalo sonce, tako da se je sneg skoraj povsod stopil, v koči in pred njo pa se je trlo enodnevnih izletnikov, ki so si privoščili enodnevni izlet do koč. Na skupnem ležišču v koči se je medtem

Vetta d'Italia. Tudi tokrat pa nam vreme ni bilo preveč naklonjeno. Dolino je namreč začejala ovijati gosta megla, ki nas je prikrajšala za lep razgled z vrha Vetta d'Italia. Kot že rečeno, je italijansko ime za vrh skoval Tolomei leta 1904, po vrhu teče meja med

Italijo in Avstrijo, tik pod njim pa na italijanski strani ležijo ruševine manjšega zavetišča Capanna D'Annunzio. Na vrhu ni nobene sledi o kakem mejniku med Italijo in Avstrijo, pa tudi nobenega napisa v italijanščini. Na bronasti plošči, na kateri je upodobljen tirolski orel, piše samo nemško ime vrha, zraven pa še "Mitten in Tirol". Planincu se torej veliko bolj zdi, da se nahaja v osrčju Ti-

rolske kot pa na vrhu Italije. Res škoda, da nam vreme tiste pol ure ni bilo naklonjeno. Ko smo že sestopili z vrha, se je megla že začela redčiti in je vrh naposled le pokukal iz nje. Po pobočju do-

line vodi lepa pešpot, ki ji je ime Via della Vetta d'Italia - Lausitzer Weg in ki se drži vedno podobne nadmorske višine.

Na tej poti leži pod prelazom Passo dei Tauri - Krimmler Tauern Paß istoimenska koč Rifugio Vetta d'Italia - Krimmler Tauern Hütte, ki pa ni namenjena planincem, saj je ne upravlja CAI ali AVS (Alpenverein Südtirol). Poslopje je namreč last finančne straže, ki v dolini opravlja tudi naloge gorske reševalne službe. Pred desetletji je tudi ta koč služila vojaški posadki, ki je nadzorovala višje ležeči prelaz. Danes je večino leta zaprta, le kaka dva tedna v letu kak ducat oficirjev in finančnih stražnikov tam preživlja poletni oddih. Ob našem prihodu je bila koč odprta, klopi in mize okoli nje smo izkoristili za krajši obed. Koča finančne straže Rifugio Vetta d'Italia je tudi eden od redkih krajev, kjer v dolini plapolata italijanska zastava, nad katero pa južni Tirolci po besedah finančnega stražnika iz Bocna kar precej negodujejo.

Štiridnevni potep po dolini Aurina se je končal s sestopom v dolino med kričaji turistični vrvež. Vsem, ki bi si želeli kdaj obiskati Val Aurino in se povzpeti na kate-rega izmed njenih vrhov, želim obilo planinskih užitkov in veliko sreče z vremenom!

/ konec
Primož Šturman

2911 metrov visoka Vetta d'Italia - Klockerarkopf

točke, kamor sva s sopotnikom prišla midva, saj je bilo ponekod tudi štirideset centimetrov snega, ki so marsikje popolnoma prekri-li kako manjšo razpoko. Ob naji-ni vrtnitvi v koč se je nad doli-

že nabralo nekaj planincev, ki so v koči nameravali prespati naslednjo noč. Bili so iz Trenta, Benetk, pa tudi iz Nemčije. S skupnico iz Trenta smo naslednje jutro krenili proti vrhu

rojske kot pa na vrhu Italije. Res škoda, da nam vreme tiste pol ure ni bilo naklonjeno. Ko smo že sestopili z vrha, se je megla že začela redčiti in je vrh naposled le pokukal iz nje. Po pobočju do-

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Extra omnes

Kardinali, ki se zbirajo v Sikstinski kapeli pod Michelangelovo Poslednjo sodbo. Vatikanska ne-propustnost in odredili: "Nuntio vobis gaudium magnum. Habemus papam." Wotila si je prislužil naziv papeža komunikacije. Tudi Ratzingerja so po nastopu najvišje funkcije v cerkveni hierarhiji dobro izučili komunikacijskih ved, kljub temu da je kot kardinal veljal za teologa in filozofa, ki mu je komunikacija dokaj tuj pojem. Cerkev si je prav v obdobju Janeza Pavla II. nade-la izrazito nov plašč komunikativnosti in spektakularnosti. Kljub temu so strogi predpisi, ki veljajo ob posebni priložnosti, ko se vsi kardinali zberejo skupaj v Sikstinski kapeli, še vedno popolnoma veljavni. Konklave je vendarle konklave. Cum clave, torej zaklenjen s ključem. Gre za skrbno varovan obred, za neznanjo tudi za našo z mediji nabito družbo. Vse od trenutka, ko je izza Sikstinskih vrat izrečen Extra omnes, ukaz vsem, ki ne nosijo kardinalskih oblačil, naj zapu-

stijo prostore konklave, do tako pričakovanega belega dima, se Sikstinska kapela spremeni v najbolj skrivnosten kotiček sveta. Živimo v obdobju, ko je ažurnost informacije velika dragoceno-st, informacija sama na sebi je suho zlato. In pomislite, koliko je vredna vsaka informacija o poteku konklave. Kardinali se pred razglasitvijo Extra omnes namreč obljubijo med drugim, da bodo kot skrivnost skrbno varovali vsako informacijo, ki je povezana z izvolitvijo novega papeža in z dogajanjem med konklavom, ter da te obljube ne bodo prelomili ne med glasovanjem, ne po zaključku postopka za določitev novega papeža. No, po letošnjem konklavu se je zgodila nenavadna pogruntavščina. Da ne bo pomote, nič kaj takega, kar lahko spominja na apokaliptično vizijo o konklavu, ki jo v Angelih in demonih prinaša Dan Brown in ki izvolitev novega papeža spremeni v reševanje sveta pred bombo

iz antimaterije in pred spletkarskim "krožkom" starodavne framaonske združbe. Seveda, pogruntavščina je bila neprimerno manj fiksijska. V zadnji številki geopolitične revije Limes (založnik je L'Espresso) je izšel zapis, ki povzema dnevnik enega izmed udeležencev konklave. Zadeva je predvsem zaradi svečane zaobljube vseh kardinalov dokaj nenavadna. Očitno je eden od visokih cerkvenih dostojanstvenikov obljubo prelomil. Novinar, ki je zapis pripravil, svoje viro opravičuje, češ da so s svojo neposlušnostjo naredili veliko uslugo zgodovinarjem. Izdaja informacijo po zaključku konklave po njegovem ni tako huda, kot bi bila med samim postopkom. Gre za eno plat medalje: zgodovinsko je zapis res zanimiv in koristen, ker kaže na razmerja moči znotraj cerkvene hierarhije. Novinarsko gledano, odlična zgodba. Iz nje izhajajo, da kardinal Rat-

zinger ni imel nikoli prave konkurence in da so bili njegovi tekmeči Carlo Maria Martini, Camillo Ruini in Dionigi Tettamanzi dejansko brez možnosti že od vsega začetka. Dokaj šibka opozicija Ratzingerju se je koagulirala okoli buenosaireskega nadškofa Bergoglia, ki pa ni zdržal več kot tri glasovanja in je pogorel v četrtm.

In druga plat medalje? Verodostojnost zapisa. Kljub zagotovitvi o resničnosti podatkov in informacij, ki jih navaja avtor zapisa, vaticanist na drugi mreži RAI Lucio Brunelli, temelji preiskovalna zgodba na anonimnih virih, ki so v novinarstvu popolnoma legitimni in potrebni, a hkrati puščajo za sabo nejasne sledove in odprta vrata za napihovanja novinarjev samih in (bolj ali manj) rahla usmerjanja uredništva glede na politično linijo časopisa. Novinarstvo navsezadnje živi od velikih novic in od tega, kako jih novinarji podajajo. Gre torej za to, če in koliko bomo novinarju verjeli.

Andrej Černic

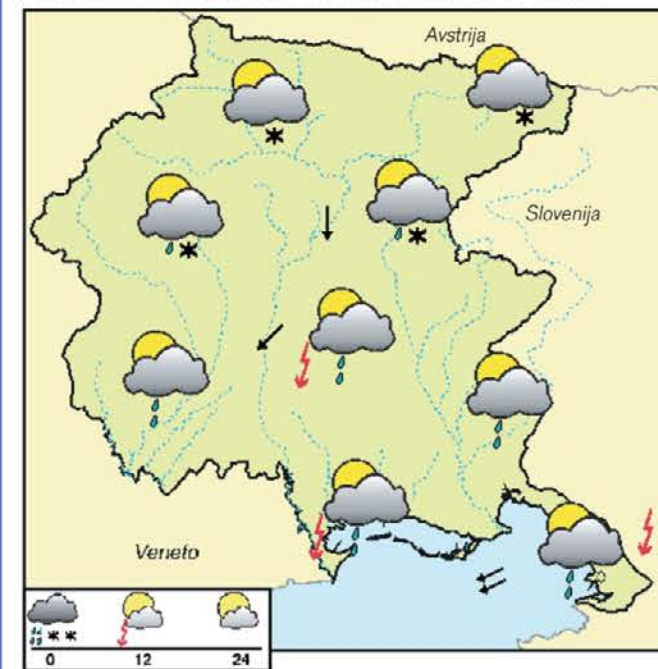
Vremenska napoved ARPA-OSMER za Furlanijo - Julijsko krajino

SPLOŠNA SLIKA:

Nad našo deželo bo postopno začel dotekati zelo hladen severni zrak.

ČETRTEK, 17. novembra 2005:

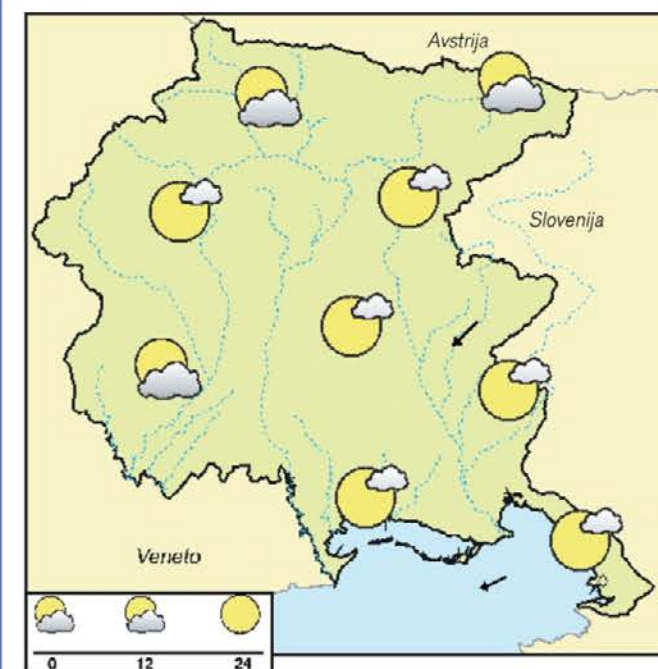
Dopoldne bo večinoma pretežno oblačno s padavinami, na obali in v ravninskem pasu bodo možne nevihte. Meja sneženja bo na višini med 800 in 1000 m. Čez dan se bo vreme postopno izboljšalo in delno razjasnilo, najprej v Karniji. Na obali bo zapihala močna burja, v severnejših predelih pa močan severni veter. Zvečer bo hladno.

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	2/5	4/7
Najvišja temperatura (°C)	12/15	12/15
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)		2
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)		-4

PETEK, 18. novembra 2005:

Zmerno oblačno bo ali spremenljivo. Pihala bo burja, ki bo močnejša v jutranjih urah in bo čez dan oslabela.

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	0/4	2/5
Najvišja temperatura (°C)	9/12	8/11
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)		0
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)		-8

OBETI:

Spremenljivo bo, še bo pihala burja. Občutno se bo ohladilo.

Deželna meteorološka opazovalnica F - Jk

www.meteo.fvg.it, slovensko@osmer.fvg.it, tel. 0432 934111

POGOVOR Tina Maze

"Srečna sem, da me uvrščajo ob bok najboljšim slovenskim smučarkam. To pa mi ni dovolj."

"Ti-na, Ti-na, Ti-na" je splošno uveljavljeno vzklikanje, ki že nekaj let, posebej še v lanske sezoni, odmeva na zasneženih strminah najbolj znanih svetovnih smučišč. Slovenija je v mladi in "luštanki" Črnjanki prepoznala naslednico mojstric slovenskega belega cirkusa, ki so v osemdesetih in devetdesetih zelo pogosto mešale štrene najbolj uveljavljenim smučarskim damam in se uvrščale visoko med žensko smučarsko elito. Za Tino Maze je bila sezona 2004/2005 izredna, saj jo je izstrelila med zvezde in jo okitila z lovorjegovim vencem mednarodne medijske popularnosti. Izrednega pomena za Tino in vse njene navijače je bil seveda veleslalom na Pohorju januarja letos. Tina je postala Zlata lisička in pred domačo publiko stopila na najvišjo stopničko zmagovalnega odra. Letošnja sezona se je kljub vse prej kot rožnatim napovedim začela z novo zmago v Söldnu. S prvim mestom je Tina takoj opozorila vse tekmovalke nase in tako potrdila svojo kandidacijo za mesto med junakinjami letošnje sezone in Zimskih olimpijskih iger. Zmotili smo jo med kondicijskimi pripravami pred nadaljevanjem sezone. Tina se je prijaz-

no odzvala in poklepeta z nami.

Za mnoge je bila tvoja zmaga na prvi letošnji veleslalomski preizkušnji v Söldnu pravo presenečenje. Javnost in mediji so govorili, da še nisi v pravi formi, ti pa si z nasto-

pom te očitke zavrnila.

Ja, res je. Veliko se je pisalo o tem, da nisem v pravi formi. Tudi sama sem se zavedala, da nisem še stoodstotno v idelanih pogojih za tekmovalno preizkušnjo. Kar so mediji torej pisali, sem tudi jaz čutila. Stanje se je spremenilo šele kaka dva dneva pred tekmo. Smuka je bila neprimerno boljše, že sami občutki so bili čisto drugačni. Bolj se je tekma približevala, bolj sem se začela zavedati dejanskih možnosti za dober rezultat. No in tako je bil izkupiček izreden, kljub temu da pred tekmo sem smučala vse prej kot dobro in zmage nisem pričakovala.

Premagala si šampionke kova Anje Pärson in Janice Kostelić. To seveda ni bilo prvič. Ampak vseeno, kako si to doživljala?

Kot si lahko predstavljate, je vsaka zmaga sladka. To, da sem njiu premagala, je res velik uspeh. Hkrati pa je tudi dokaz, da je vsakdo premagljiv. Ob dobrem spustu in pravi smuki sta premagljivi tudi Janica in Anja. Najbolj pa me je presenetilo, da mi je taka tekma uspela, kljub temu da še nekaj dni pred le-to nisem smučala na dovolj dobrem nivoju.

Po uspehih iz lanske sezone in tako dobrem začetku letošnje lahko upravičeno postavimo med Tine cilje tudi osvojitve malega kristalnega globusa v veleslalomu?

Nedvomno si malega kristalnega globusa v veleslalomu zelo želim. Uspehe pa je treba graditi iz tekme v tekmo. Zato si najprej obetam dobre rezultate čez celotno sezono. Samo ta pot vodi potem do velikih uspehov. Zdaj smo šele na začetku sezone in tudi zato ne morem še ničesar napovedovati, želje po osvojitvi veleslalomskega globusa pa ne morem skrivati.

Kaj pa v skupni razvrstitvi za veliki kristalni globus? Kako visoko meriš na tej razpredelnici?

Skozi sezono bom posamezne tekme skušala izpeljati čim boljše in se tako približati vrhu lestvice.

Kako visoko? Med peterico? To bi težko napovedovala. Za naskakovanje skupne zmage moraš biti dober v vseh disciplinah. To ni tako enostavno. S tega zornega kota mi je bližji veleslalomski mali globus. Za zmago v skupnem seštevku moraš raz-

mišljati res na veliko. Na sporedu imaš cel kup tekem.

Kdo pa so torej po tvojem mnenju favoritinje za veliki kristalni globus?

Beli cirkus se je zdaj šele začel in vsakršne napovedi so še preuranjene. V Söldnu se je pokazalo, kdo bo krojil vrh veleslomske razvrstitve. Sedaj bomo moali dobiti podobno sliko tudi za smuk, superveleslalom in slalom. Janica vsekakor spada med favoritke, pa Anja tudi. V razred prvokategorij je treba uvrstiti še nekaj Američank. Tekmo-

valk pa je vsekakor veliko.

Olimpijske igre so prvovrsten izziv za vsakega tekmovalca, tudi za vas smučarje. Kako se pripravljate na skorajšnje Zimske olimpijske igre v Turinu naslednje leto?

Za Zimske olimpijske igre se še nismo začeli posebej pripravljati. Pred tem pomembnim dogodkom je namreč še veliko tekem. Mislim vsekakor, da take priprave ne zahtevajo kakega posebnega obreda. Pred sezono smo dobro trenirali, tako da smo zdaj dobro pripravljene. Kondicijsko moram sicer še nekoliko napredovati, a bom zaostanek nadoknadila v prihodnjem mesecu. Tako da, če se vrnem na Zimske olimpijske igre, posebnih priprav ni. Gremo namreč iz tekme v tekmo.

Slovenska javnost te po lanskim uspehih in letošnjem začetku sezone uvršča med najboljše slovenske smučarke v zgodovini smučarstva na

sončni strani Alp. Postavljajo te ob bok Mateji Svet, Urški Hrovat in Špeli Pretnar. Kako v prvi osebi spremljaš vse to?

Ta priznanja me veselijo. Srečna sem, da me uvrščajo v kategorijo tovrstnih smučark. Še zdaleč pa mi to ni dovolj. Sama namreč rada ciljам na zmage in upam, da mi jih bo v naslednjih tekmah in naslednjih sezonah uspelo nanizati čim več. Upam, da mi bo ta podvig uspel. Sama priznanja in primerjanja z drugimi smučarkami mi uspehov na smučkah ne bodo prinesla. Torej, lepo je vse to slišati, a same besede niso dovolj.

V zadnjih letih si v slovenskem smučanju ti edina, ki dokaj redno zmaguješ. Za slovensko smučarsko gibanje je veljalo prepričanje, da je zašlo v krizo. Misliš, da je Tina Maze recept za premostitev zadnjih let suhih krav?

Iz srca si želim, da bi uspelo tudi drugim puncam. Ana (smučarka Ana Drev, op.ur.) je že v Söldnu izpeljala dobro

punce dobro sezono, čim več uspehov in dobrih uvrstitev, da bomo tako zaprli usta zlobnim novinarjem.

Smo Slovenci torej še vedno narod smučarjev?

Da. A vsakič, ko bo prišel kak slabši rezultat, se bodo časopisni stolpci polnili z argumentiranjem, da je vsega konec, in s podobnimi zgodbami. V življenju ne gre vedno vse po načrtih in tega se zavedam. Z novinarji pa se itak ne obremenjujem preveč, tudi časopisov ne berem. Svoje življenje uživam, dokler se mi godi tako dobro kot doslej.

Kakšna je bila vloga Janice Kostelić in njenega brata Ivica pri medijskem grajenju zgodbe o krizi slovenskega smučarstva? Navsezadnje sta brat in sestra Kostelić Hrvata.

Ona dva sta poseben, svojstveni fenomen. Vsi vemo, koliko trenirata in kako trenirata. Janici popolnoma privoščim vse zmage in vse velike uspehe. Punc je zelo v redu, sploh pa po vseh

smuko. Kriza slovenskega smučarstva? To podoba ustvarjajo sami mediji. Logično je, da ne moremo vedno nizati samih zmag. Ne vem sploh, kdo jih lahko dosega. To bi bilo ne-realno. Želim zato zase in za

poškodbah, ki jih je pretrpela in jih mogla premagati. Na omenjeno medijsko zgodbo seveda vplivata tudi onadva. V zadnjih sezonah sta dosegla izredno veliko, izkazala sta se z res zavirljivimi rezultati. No, žal pri nas tako odmevnih dosežkov ni bilo. Ne strinjam pa se, da nismo dosegli ničesar.

Kako spremljaš Janičino kariero, ki je doslej zabeležila številne vzpone in vrhove, pa tudi nevarne padce? Janica je osvojila že skoraj vse, kar se osvojiti da, redno pa je tudi tarča poškodb, ki so večkrat zelo resne.

Z Janico sva si skoraj sovrstnici. Med nama je eno samo leto starosti razlike. Poznam jo že res veliko časa, saj sem z njo tekmovala že na pionirskih igrah. Dobro vem, kaj se je z njo vseskozi dogajalo. Šport je pač tudi to. Poškodbe so sestavni del športnikovega vsakdana. Janica vse to zelo dobro prenaša. Mislim, da sama česa takega ne bi bila sposobna. Ona je že od malega navajena na zelo oster tempo, na take treninge in na poškodbe.

Kaj pa s Tino Maze? Lahko rečemo, da se je po krizi v končnici lanske sezone ponovno vrnila šampionka, ki jo poznajo vsi Slovenci?

Lani na koncu sezone ni bilo nobene krize. Ponesrečila se mi je morda zadnja tekma. Tekmovalni pogoji žal takrat zame niso bili ugodni in nisem se znašla najbolje.

Lanska sezona je pozabljena, sedaj gremo v prihodnost.

Andrej Černič

Zlata lisička iz Črne na Koroškem

Celotno slovensko smučarsko gibanje se danes močno prepoznava v mladi koroški smučarki, ki je postala ena od glavnih športnih junakinj na slovenskih tleh.

Tina Maze je

namreč v lanske sezoni dobesedno obnorela Slovenijo in s svojimi smukami pred ekran spravila na tisoče Slovencev. Izkazala se je za pravo specialistko veleslalomskih prog, ki od smučarja zahtevajo fizično pripravljenost in dobro izpiljeno tehniko. Doslej je na tovrstnih progah dosegla že pet zmag, od tega tri v lanske sezoni in eno v prvi letošnji preizkušnji. Letošnji uspeh je Tina požela v Söldnu, na prizorišču, ki je pred tremi leti (26. oktober 2002) botrovalo njenemu krstnemu uspehu v tekmah za svetovni pokal. Lanske uspehe je Tina nanizala skoraj v zapovrstju. 22. decembra lani je slavila v znanem letoviščarskem kraju St. Moritz v Švici, 8. januarja se je uveljavila v italijanski Santi Caterini, najbolj odmeven pa je bil nedvomno uspeh v domačem Mariboru 22. januarja na tradicionalni Zlati lisiči. Ob zvokih Golice in množičnem navijanju je prva slovenska smučarska dama izpeljala brezhibna spusta in za sabo pustila vso konkurenco. Čeprav je na pohorskih strminah kot doma, Tina ni Štajerka, ampak Korošica. Rojena je namreč v Črni na Koroškem. Kljub temu da je še zelo mlada (stara je 22 let), je v belem cirkusu že nekaj časa, vse od sezone 2000/2001. Največje uspehe doslej je seveda dosegla v lanske sezoni, ko je v skupnem seštevku za svetovni pokal zasedla 10. mesto, v posebni lestvici za mali veleslalomski kristalni globus pa je pristala na visokem četrtem mestu.

RESTAVRACIJA SVETA GORA - Nova Gorica
Tel.: 00386 5 30-02-701

Menu že od 2000 sit
Za večje skupine dodatni popusti